

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

ANÀLISI DE LA PARLA PLAESTANYINA

Júlia Prat Ros
TdR 2025 - 2026
Tutora: Rut Jou Matamala
Ins Josep Brugulat
Grup C

“L’idioma és la columna vertebral d’una cultura”
Manuel de Pedrolo

SÍNTESEI

Cada dues setmanes desapareix una llengua al món, i amb ella una manera única d'entendre la realitat. Per això, aquest projecte vol contribuir a mantenir la parla del Pla de l'Estany viva en el dia a dia. La part teòrica inclou una breu explicació sobre les llengües romàniques, el català i els seus dialectes, i descriu els trets més característics de la parla plaestanyina, així com la geografia i la història de la comarca i la seva capital, Banyoles. Paral·lelament, s'ha elaborat un glossari de mots de la zona i una pàgina web titulada *Mots que suren a l'Estany*, que recull la informació històrica i lingüística de la part teòrica, activitats i un test per promoure la consciència i la transmissió d'aquest patrimoni tan valuós.

SÍNTEISIS

Cada dos semanas desaparece una lengua en el mundo, y con ella una manera única de entender la realidad. Por ello, este proyecto quiere contribuir a mantener el habla del Pla de l'Estany viva en el día a día. La parte teórica incluye una breve explicación sobre las lenguas románicas, el catalán y sus dialectos, y describe los rasgos más característicos del habla “plaestanyina”, así como la geografía y la historia de la comarca y su capital, Banyoles. Paralelamente, se ha elaborado un glosario de palabras de la zona y una página web que recoge la información histórica y lingüística de la parte teórica, actividades y un test para promover la conciencia y la transmisión de este patrimonio tan valioso.

ABSTRACT

Every two weeks a language disappears in the world, and with it a unique way of understanding the reality. For this reason, this project aims to contribute to keeping the language of the Pla de l'Estany alive in everyday life. The theoretical part includes a brief explanation of the Romance languages, Catalan and its dialects, and describes the most characteristic features of the language of the Pla de l'Estany, as well as the geography and history of the region and its capital, Banyoles. At the same time, a glossary of local words and a website titled “*Mots que suren a l'Estany*” have been developed. The site includes historical and linguistic information from the theoretical section, along with activities and a test designed to promote awareness and the transmission of this valuable heritage.

AGRAÏMENTS

Abans de començar aquest treball, vull donar les gràcies a diverses persones, sense les quals aquest projecte no hauria estat possible.

Primer de tot, volia agrair a la meva família, especialment als meus pares, ja que m'han donat suport i ajudat amb el que podien durant tot el procés del treball. Però també perquè han sabut transmetre'm l'ànim i la confiança necessaris per continuar endavant.

També volia donar les gràcies a cadascuna de les 1.299 persones que, amb paciència, van respondre el meu formulari sobre la parla plaestanyina. Les seves respostes i aportacions han estat fonamentals per a l'elaboració d'una gran part del meu treball.

Als amics i familiars, als quals vaig entrevistar. Gràcies per compartir una bona estona amb mi i per oferir respostes tan diverses i enriquidores, que m'han estat de gran ajuda.

També a en Ramon Esteban, per facilitar-me el contacte d'especialistes en el tema de la dialectologia; a la Gemma Corominas, per proporcionar-me el correu electrònic de l'Ateneu Cultural Vall del Terri, i a en Jaume Casas, pels textos que em va enviar, que em van resultar molt útils. Gràcies a tots i totes per la vostra generositat i amabilitat.

Finalment, i no menys important, a la meva tutora, Rut Jou Matamala, per la seva ajuda, consells i orientació, que han estat essencials perquè aquest treball sigui el que és ara.

Aquest treball és també una mica de tots vosaltres, i per això us dono les gràcies de tot cor.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	8
1.1. Motivació	8
1.2. Objectius	9
1.3. Metodologia	10
2. ENTORN HISTÒRIC I LINGÜÍSTIC DEL PLA DE L'ESTANY	11
2.1. ARGOTS I PARLES	11
2.1.1. Les llengües romàniques	11
2.1.2. El català i els seus dialectes	12
2.1.3. Com definim un argot, una parla i un dialecte?.....	12
2.2. EL PLA DE L'ESTANY	13
2.2.1. Situació geogràfica del Pla de l'Estany	13
2.2.2. Història de Banyoles	14
2.3. LA PARLA PLAESTANYINA	16
2.3.1. Límits dialectals del Pla de l'Estany	16
2.3.2. Anàlisi de la parla	17
2.3.2.1. Aspectes fonètics	17
2.3.2.2. Aspectes morfològics	20
2.3.2.3. Aspectes sintàctics	22
3. CREACIÓ D'UNA PÀGINA WEB SOBRE LA PARLA PLAESTANYINA.....	24
3.1. ENQUESTA	25
3.1.1. Introducció i metodologia	25
3.1.2. Anàlisi	25
3.2. ENTREVISTES	30
3.2.1. Introducció i metodologia	30
3.2.2. Anàlisi	30
3.3. PÀGINA WEB	32
4. CONCLUSIONS	34
5. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	37
ANNEXOS	40
ANNEX I - Enquesta	40
ANNEX II - Fotografies de la presentació	52
ANNEX III - Entrevista Aleix	55
ANNEX IV - Entrevista Júlia	56
ANNEX V - Entrevista Max	57
ANNEX VI - Entrevista Berta	58
ANNEX VII - Entrevista Aina	59
ANNEX VIII - Entrevista Anna	60
ANNEX IX - Entrevista Jana	61
ANNEX X - Entrevista Montserrat	62
ANNEX XI - Entrevista Xavier	63
ANNEX XII - Entrevista Marta	64
ANNEX XIII - Entrevista Vicenç	65
ANNEX XIV - Entrevista Cristina	66
ANNEX XV - Entrevista Susana	67

ANNEX XVI - Entrevista Eloi	68
ANNEX XVII - Entrevista Berta	69
ANNEX XVIII - Entrevista Pol	70
ANNEX XIX- Entrevista Jordi	71
ANNEX XX - Entrevista Elisabet	72
ANNEX XXI - Entrevista Cinta	73
ANNEX XXII- Entrevista Bernat	74
ANNEX XXIII - Pàgina web	75
ANNEX XXIV - Glossari	109
ANNEX XXV - Activitats	122
ANNEX XXVI - Test de la parla plaestanyina	127
ANNEX XXVII - Fotografies de la pàgina web	130

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivació

La tria del tema del meu treball de recerca no va ser una tasca fàcil. Ja a 4t ESO, quan ens van començar a introduir que hauríem d'executar aquesta investigació, em vaig veure molt atabalada i perduda, ja que no sabia cap on enfocar-la. Primer vaig fer una llista de temes que em semblaven interessants: música, llengües, literatura... Però no acabava d'aprofundir en un tema en concret i cap d'ells em produïa curiositat. Llavors vaig decidir d'encaminar-me cap al sector lingüístic, perquè en un futur vull fer un grau en Llengua i Literatura Catalana, però continuava tenint alguns dubtes.

A quart, a l'assignatura de català, havíem treballat amb relació als argots; tot i això, no havia considerat que podia fer el meu treball sobre aquest aspecte. No va ser fins que vaig parlar amb uns coneguts, que no entenien el que deia, que vaig tenir molt clar que volia investigar més sobre aquesta parla única, que estic molt orgullosa d'entendre i parlar.

1.2. Objectius

OBJECTIUS DEL MARC TEÒRIC

- Analitzar les llengües romàniques, amb especial atenció al català i als seus dialectes, per establir una base sòlida que permeti contextualitzar l'origen de la parla plaestanyina.
- Identificar les principals característiques lingüístiques de la parla plaestanyina.
- Contrastar la informació recollida amb l'opinió d'especialistes en dialectologia per validar la informació i enriquir el marc teòric.

OBJECTIUS DEL MARC PRÀCTIC

- Investigar si la parla plaestanyina està en procés de desaparició, especialment entre els joves.
- Elaborar un glossari de mots i expressions característics de la parla del Pla de l'Estany.
- Dissenyar una pàgina web que integri la informació de la part teòrica, el glossari, activitats sobre la parla del Pla de l'Estany, la comarca, les llengües romàniques i el català.
- Contribuir a la preservació de la parla plaestanyina.

1.4. Metodologia

Abans de començar a redactar el treball, vaig fer una llista de referències d'on podia obtenir informació clau, com ara llibres i altres treballs de recerca relacionats amb el tema, els quals vaig llegir atentament i m'han servit com a guia durant tot el treball. Fins i tot, vaig contactar amb persones expertes i especialitzades en el tema per si em podien ajudar o suggerir alguna idea.

Quant al treball, aquest constarà de dues parts: la part teòrica i la part pràctica.

En el marc teòric m'agradaria buscar informació sobre la comarca del Pla de l'Estany, també sobre què són els argots i parles i, finalment, aprofundir en la parla d'aquesta localitat. Vull que tota aquesta informació estigui en el meu treball de recerca, ja que trobo essencial conèixer les bases de les llengües romàniques i, en especial, el català, i com és evident també de la comarca de la qual tracta tot el meu treball, per llavors entendre la parla pròpia en si.

Per començar amb la part pràctica del treball, faré una enquesta per saber quanta gent fa servir expressions i mots de la parla plaestanyina. Al final d'aquesta, inclouré un apartat per tal que els enquestats puguin deixar la seva aportació i contribuir en el treball. També realitzaré entrevistes per, a part d'analitzar el lèxic dels entrevistats, poder distingir la seva fonètica, cosa que l'enquesta no em permet distingir. Un cop hagi fet l'enquesta i les entrevistes, començaré amb la creació de la meua pàgina web. Tinc pensades dues opcions de programes per realitzar-la: o Wordpress o bé Canva. Aquesta pàgina contindrà tota la informació que s'ha cercat a la part teòrica, com les llengües romàniques, el català, situació del Pla de l'Estany i història de la seva capital i la parla plaestanyina. No només m'agradaria fer una pàgina web on només hi hagués text, sinó que havia pensat de fer activitats per consolidar els temes tractats. També havia pensat d'afegir-hi un test per saber quant es domina de la parla plaestanyina, i si es veu que fa falta un cop de mà per potenciar-la encara més, vull que els visitants de la meua pàgina web tinguin un lloc per anar a cercar el significat de les paraules i expressions. Per aquest motiu vull fer un glossari de mots i expressions propis del Pla de l'Estany, tot i que suposo que algunes també es faran servir per als voltants d'aquesta comarca.

2. ENTORN HISTÒRIC I LINGÜÍSTIC DEL PLA DE L'ESTANY

2.1. Argots i parles

2.1.1. Les llengües romàniques

L'imperi romà era molt extens i a les terres que abastava es parlava una única llengua: el llatí. Del llatí vulgar o popular, que era el que estava en constant evolució perquè no seguia les normes gramaticals, van anar sorgint diversos dialectes. Al segle V dC, quan l'imperi Occidental¹ va caure, aquestes branques de la llengua estàndard van anar evolucionant i la llengua que es parlava a les diverses províncies era cada vegada més diferent del llatí o de la llengua del territori veí. Al llarg dels anys, les llengües es van anar enfortint i d'aquesta manera van néixer les llengües romàniques o neollatines que coneixem avui en dia.

Les principals llengües romàniques són el galaicoportuguès, el castellà, el català, l'occità, el francès, l'italià, el sard, el romanx i el romanès. Aquests idiomes, tot i que cadascun té les seves pròpies particularitats, estan lligats entre ells i comparteixen algunes similituds, com en el lèxic i en la morfosintaxi². A part d'aquests parlars, n'existeixen uns quants més, però aquest són minoritaris, com per exemple l'arpià, el cors, l'aragonès, l'asturià i el dàlmata³, aquest últim ja inexistent.

Figura 1. Distribució de les llengües romàniques actuals a Europa.

Font. Llatí 1 Batxillerat - Barcanova Innova.

¹ Part occidental de l'Imperi Romà que va caure a causa de les invasions dels pobles germànics l'any 476 dC.

² Part de la gramàtica que estudia la forma de les paraules i com es combinen.

³ Llengua romànica que es parlava a la costa de Dalmàcia, actual Croàcia, Montenegro i Bòsnia i Hercegovina, i que es va extingir al segle XIX.

2.1.2. El català i els seus dialectes

El català, com hem vist, és una de les principals llengües romàniques, és l'idioma oficial de Catalunya, tanmateix, d'Andorra, i que té les seves pròpies subcategories parlades a diferents territoris dels països catalans.

Els seus dialectes són les variants de la llengua catalana segons el territori on es parlen. Per aquest motiu, també es poden anomenar variants geogràfiques. Dins del català, hem de distingir dos grans blocs: l'occidental, les modalitats del català que es parlen a l'oest, i l'oriental, les que es parlen més a l'est.

Els principals dialectes del bloc oriental són el central, el balear, l'alguerès i el rossellonès o septentrional. Per altra banda, els del bloc occidental són el nord-occidental i el valencià.

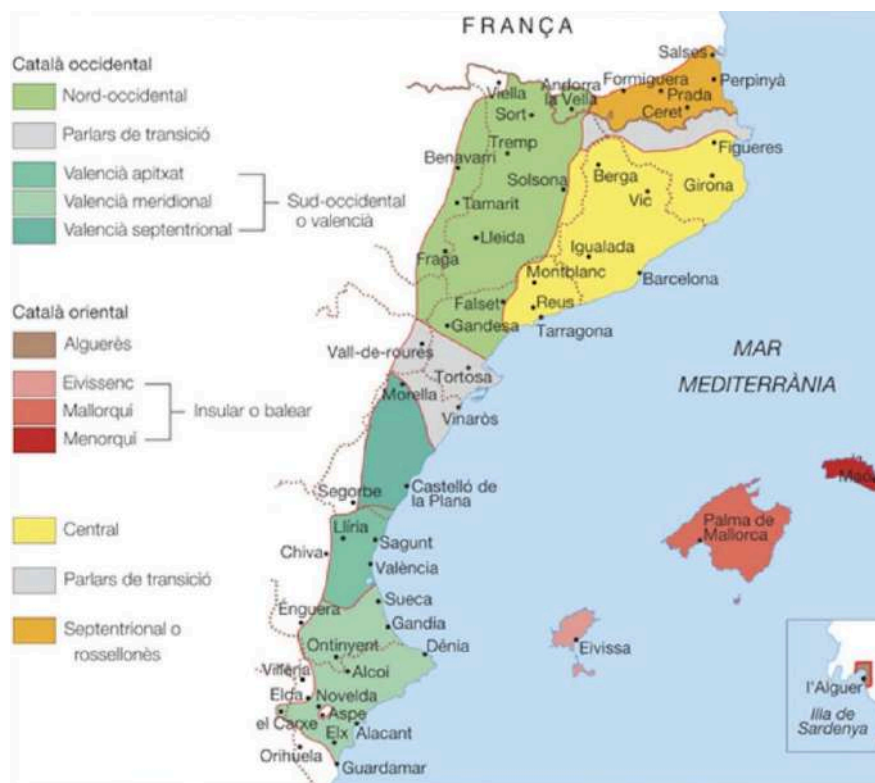

Figura 2. Disposició dels dialectes del català.
Font. auladecatalà.com.

2.1.3. Com definim un argot, parla i dialecte?

El *DIEC2* defineix un argot com un llenguatge propi d'una professió, un estament o una categoria de persones determinada. Un dialecte seria la modalitat que presenta una llengua en una zona determinada del seu domini. Mentre que una parla és simplement una llengua o un

idioma. En un altre diccionari català, en el *Diccionari català-valencià-balear*, el significat d'aquestes tres paraules és relativament el mateix que als esmentats prèviament.

Si fem recerca a articles publicats entorn d'aquest tema, trobem moltes classes d'atribucions. Hi ha persones que anomenen a la modalitat de Banyoles dialecte, altres parla o, fins i tot, argot. Però vistes les definicions anteriors, la que s'acosta més al concepte de llenguatge banyolí és el dialecte, tot i que totes tres són vàlides i usades per tothom.

Així i tot, cal dir que en aquest treball l'anomenaré parla. No com a idioma, sinó com l'accepció número 1 del *DIEC2*: manifestació de la llengua en l'ús individual que un parlant fa en un moment determinat.

2.2. El Pla de l'Estany

2.2.1. Situació geogràfica del Pla de l'Estany

El Pla de l'Estany, una comarca més que recent, va ser consolidada el 1988, de la qual Banyoles és la seva capital, per temes històrics, demogràfics i econòmics. Té una població de 33.564 habitants (2024) repartits en els onze municipis que conformen aquesta comarca: Banyoles, Porqueres, Camós, Fontcoberta, Cornellà del Terri, Sant Miquel de Campmajor, Vilademuls, Serinyà, Palol de Revardit, Esponellà i Crespià.

Envoltada per plana, alguns turons, boscos i coneguda per la seva gran bassa d'aigua, l'estany de Banyoles, el Pla de l'Estany s'estén al nord-est de Catalunya, amb una superfície de 262,78 km² (dades del 2024). Limita amb la Garrotxa al nord-oest, amb l'Alt Empordà al nord-est i amb el Gironès al sud.

Figura 3. Localització del Pla de l'Estany a Catalunya.
Font. Idescat - Gencat.

Figura 4. Mapa dels municipis del Pla de l'Estany.
Font pròpia, a partir del programa Canva.

2.2.2. Història de Banyoles

L'existència de vida humana al Pla de l'Estany es remunta a la prehistòria. Així ens ho fa constar la troballa dels poblats d'aquesta època situats un al parc de la Draga i l'altre a les coves de Serinyà. De l'edat antiga, aquesta comarca també consta d'una vil·la romana, activa entre els segles I aC i VII dC, a Vilauba⁴, una necròpolis⁵ a Lió⁶ i un campament romà al puig de Sant Martírià. Aquestes són algunes de les mostres del divers patrimoni cultural i històric de la zona. Per tant, podem dir que Banyoles i els seus entorns tenen un naixement previ a l'edat mitjana, quan la capital del territori va anar agafant forma fins a convertir-se en el que és avui en dia.

Figura 5. Les cabanes del Parc neolític de la Draga.
Font. Arqueoxarxa.cat.

Figura 6. Interior d'una cova de Serinyà.
Font. gentcat.cat.

Figura 7. Entrada vil·la romana de Vilauba.
Font. cultura.banyoles.cat.

⁴ Jaciment arqueològic situat a Camós.

⁵ Cementiri antic d'època romana o anterior.

⁶ Veïnat del municipi Banyoles.

Banyoles, com la ciutat que coneixem, té els seus orígens al monestir de Sant Esteve, fundat el segle IX per l'abat Bonitus⁷. Amb el monestir com a punt de partida, es va anar edificant Banyoles, una vil·la que depenia bàsicament de la comunitat religiosa. Amb el pas dels anys la ciutat es va alliberar del seu control, també es va dividir en dues parts, s'hi van construir muralles, noves parròquies i va anar creixent quant a població i territori, però també econòmicament amb la indústria de draps, teixits i farina, que es produïen gràcies als molins d'aigua.

Amb l'arribada del segle XIV, també van arribar uns anys de decadència a Banyoles. De fet, els anys bons i dolents es van anar alternant: quan els segles de prosperitat i de desenvolupament econòmic, urbanístic i demogràfic arribaven, després els seguien anys de declivi, un altre cop.

Figura 8. Façana del Monestir de Sant Esteve de Banyoles.
Font. viquipèdia.org.

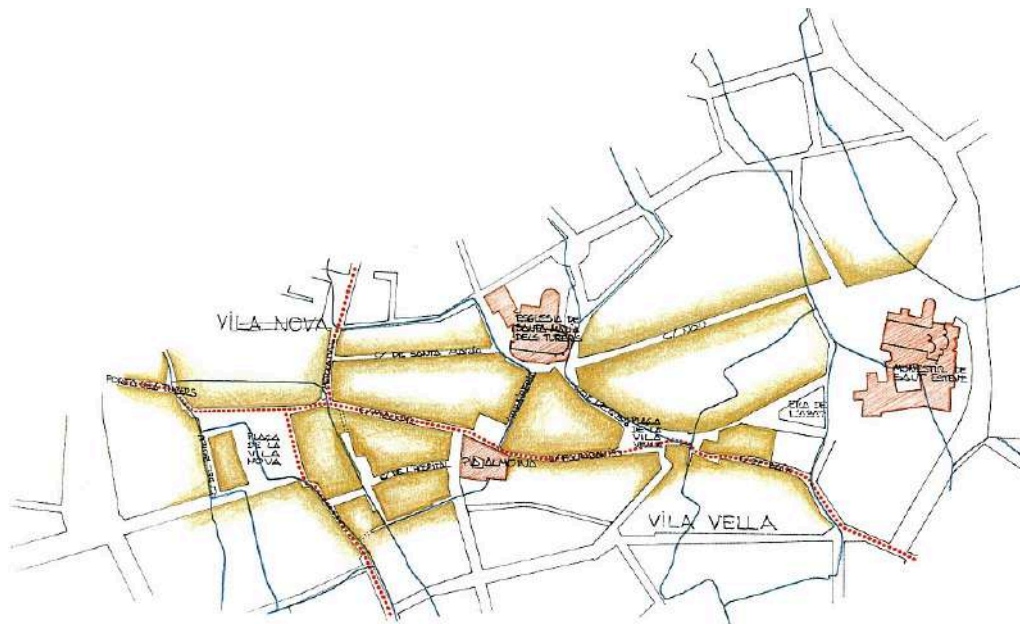

Figura 9. Mapa del nucli antic de Banyoles al final de l'edat mitjana.
Font. enciclopedia.cat.

En els últims cent anys, la vila de Banyoles es va convertir en ciutat pel rei Alfons XIII. Més tard, als anys seixanta, es va produir un gran creixement i molta gent que s'havia dedicat a l'agricultura va passar a treballar a la indústria. Però no va ser fins a la participació com a seu de les proves de rem en els Jocs Olímpics del 1992, que Banyoles es va modernitzar en molts aspectes. Cal afegir també que el Pla de l'Estany formava part de la comarca del Gironès fins al 1988, any en què es va constituir com a comarca pròpia.

⁷ Abat Boniuts (s.d.) Monjo i primer abat que va fundar el monestir de Sant Esteve de Banyoles.

Al segle XXI, Banyoles és una ciutat lligada a la cultura i la tradició de la zona, i sobretot a l'esport, com ara el piragüisme, el rem, la natació, l'atletisme, el ciclisme, entre d'altres.

Figura 10. Sortida de les proves de rem als Jocs Olímpics del 1992.
Font. diari degirona.cat.

2.3. La parla plaestanyina

2.3.1. Límits dialectals del Pla de l'Estany

Primer de tot, cal situar la parla del Pla de l'Estany dins del bloc oriental del català i, específicament, dins del català central. Ara bé, com assenyalen molts lingüistes reconeguts, com Joan Coromines⁸ o Francesc de Borja Moll⁹, dins del català central hi ha una subcategoria anomenada català gironí, considerada per molts com un dialecte propi. Per tant, la parla plaestanyina, en ser parlada dins la província de Girona, es troba dins d'aquesta branca del català.

Pel que fa als límits dialectals, tal com s'ha vist en la situació geogràfica de la comarca del Pla de l'Estany, aquesta limita amb la Garrotxa, l'Alt Empordà i el Gironès. Així doncs, per la proximitat entre les comarques, la parla plaestanyina comparteix trets lèxics, fonètics i morfològics amb les parles de les tres regions veïnes. Quant a vocabulari de la zona volcànica compartim paraules com *aiga* (aigua), *gamat* (malalt, cansat o bé destrossat), *eixida* (terrassa)... De la capital de la província tenim mots com *tomata* (tomàquet), *monja* (grell) i un llarg etcètera. Finalment de la zona de l'Empordà ens enduem *esperrucat* (despentinat), *carrota* (pastanaga) o *fressa* (soroll). D'estructures gramaticals utilitzem el determinant possessiu masculí per referir-nos a mots femenins (la *meu* mare o casa *meu*) i, a vegades, afegim una t al

⁸ Joan Coromines (1905-1997) fou un lingüista català i creador del Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana.

⁹ Francesc de Borja Moll (1903-1991) fou un lingüista, filòleg i editor menorquí que, juntament amb el mossèn Antoni Maria Alcover, va crear el Diccionari català-valencià-balear.

final d'alguns verbs de la primera persona del singular del present del mode indicatiu (*trucot, menjot, parlot, saltot...*). Pot ser que hi hagi paraules que eren pròpies d'una zona i que a mesura del temps s'hagin començat a utilitzar a les comarques esmentades anteriorment o bé que hi hagi paraules universals com el verb *cardar*, que té múltiples significats i es fa servir a la gran majoria de localitats de la província gironina.

A més, el parlar del Pla de l'Estany presenta poques, però algunes, similituds amb el francès, o més concretament amb el català septentrional de transició, subdialecte al qual pertany la Garrotxa segons els lingüistes mencionats anteriorment i d'altres. Un exemple clar és usar l'adverbi *pas* per fer una negació, com per exemple *no ho he vist pas*. Aquesta característica és pròpia del francès, ja que en aquesta llengua per negar alguna cosa és obligatòria l'estructura següent: *ne+verbe+pas*, però s'ha adoptat també en aquesta regió gironina, entre d'altres.

En resum, el banyolí pot ser considerat una varietat del català amb elements compartits amb altres parlars i llengües que han tingut una forta influència a la comarca del Pla de l'Estany. Tot i això, presenta també formes úniques, amb paraules i expressions característiques que li donen una identitat lingüística pròpia dins del català central gironí.

2.3.2. Anàlisi de la parla

La parla del Pla de l'Estany presenta molts aspectes fonètics, morfològics i sintàctics, alguns dels quals són compartits amb les parles de la Garrotxa, l'Empordà i Girona, fet que s'explica, un cop més, per la proximitat geogràfica.

2.3.2.1. Aspectes fonètics¹⁰

En gairebé tota la província gironina, les paraules que contenen una e tancada són pronunciades com si anessin amb e oberta, per exemple *tema, estrella, entre, llengua, església...* De la mateixa manera, tenim el cas contrari. Quan una paraula es pronuncia amb una e oberta, nosaltres la fem tancada, tenim casos com *silenci, nervis, molèstia, bèstia...*

També cal afegir que canviem la a per una e en algunes formes verbals com poden ser *tenco* (tanco), *quebre* (cabre) o *plenxo* (planxo). O en substantius com *penxa* (panxa). Aquesta mateixa característica ocorre amb la o i la u. Per exemple en lloc de dir singlot diríem *singlut* o amont per *amunt*.

En la nostra parla també es produeixen assimilacions vocàliques¹¹. Tenim exemples de mots com *juneil/junoi* (genoll), *istiu* (estiu), *uruga* (eruga), *dicidir* (decidir) o *pitit* (petit).

¹⁰ La fonètica és la branca de la lingüística que estudia els sons del llenguatge.

¹¹ Fenomen lingüístic pel qual una vocal adopta trets d'una altra vocal propera dins la mateixa paraula.

Així mateix, tenim les dissimilacions vocàliques¹², aquestes alternen les formes normatives i les formes dissimilades. Trobem exemples com: *macarrons/mucarrons*, *xocolata/xiucolata*, *comunió/comanió*, *xemeneia/ximineia*, *vigília/vagília*... També és habitual trobar dissimilacions consonàntiques¹³ com *estidores* (estisores), *huriol* (juliol), *arcalde* (alcalde) o *cidera* (cirera).

Hi ha moltes paraules que contenen la vocal neutra [ə]. A la nostra comarca, com en d'altres, aquesta vocal sovint cau tant si va al mig de la paraula, que tenim casos com *carbassa* (carabassa), *brana* (barana), *pret* (paret) o *frigola* (farigola), com si va a l'inici d'un mot. Paraules com *guantar* (aguantar), *nar* (anar), *gafar* (agafar) i *ribar* (arribar) són exemples d'aquest fenomen. Cal afegir-hi, a més, totes les formes verbals derivades que també es veuen afectades per aquesta elisió de la vocal neutra. També cal afegir el cas contrari, que seria ajuntar una a al principi d'una paraula, quan en català normatiu no en porta. Aquest fet passa en casos com *aglà*, *amoto*, *arràdio* i *anou*. També afegim la vocal neutra després dels pronoms febles *ens*, *us* i *els* quan apareixen en combinacions darrere d'un verb, per exemple *agafa'ns-e* o *porta-us-e*. D'aquesta mateixa manera succeeix amb la preposició *amb* quan la segueixen els pronoms interrogatius *què*, *quin* o *qui*: *amb (e) qui*, *amb (e) què*...

El diftong *ua* si es troba en posició inicial com podria ser en la paraula *guaitar* esdevé *o*. Per tant, seria *goitar* en lloc de *guaitar* o, fins i tot, es podria acceptar *uitar*. El mateix passa amb el mot *guanyar* que es converteix en *gonyar*. Aquest tret també succeeix amb el diftong *eu*, que es converteix en *u*. Paraules com *lleuger* i els futurs *veurà* i *beurà* esdevenen *lluger*, *vurà* i *burà*. Un altre fenomen del diftong *ua* és que quan es troba en posició àtona la lletra *u* desapareix. Així doncs, diem *aiga* (aigua) i *llenga* (llengua).

Un altre aspecte clau en la nostra parla és l'afegit d'una *i* que s'anomena antihiàtica, que, com el nom indica, la col·loquem quan hi ha un hiat, majoritàriament entre les vocals fortes *a* i *e*, per trencar-lo. Les paraules més típiques que porten una *i* antihiàtica són *paiella* (paella), *ideia* (idea), *griella* (graella) i *teiatru* (teatre).

La iodització¹⁴ és un tret encara present sobretot en la parla de les persones més grans, tot i que també hi ha força jovent que la fa servir. En la nostra parla, podem distingir dos tipus principals de iodització. El primer és la iodització plena, en què els mots que contenen el so de la doble *ela* es pronuncien majoritàriament amb el so de la lletra *i*. Quan no és així, aquestes formes poden arribar a considerar-se malsonants o poc naturals dins del dialecte. Alguns exemples de paraules amb iodització plena són *parei* (parell), *vui* (vull), *penjoi* (penjoll), *tai* (tall) o *ceia* (cella), entre d'altres. El segon cas és el de la iodització parcial, aquesta alterna les formes amb doble *ela* i les formes amb *i*. Ambdues variants són acceptades pels parlants. En són exemples paraules com *ui/ull*, *ai/all*, *oreial/orella*, *vermei/vermell*...

¹² Fenomen fonètic pel qual una vocal canvia per diferenciar-se d'una altra vocal similar dins la mateixa paraula.

¹³ Fenomen fonètic pel qual una consonant canvia per diferenciar-se d'una altra consonant similar dins la mateixa paraula.

¹⁴ Fenomen fonètic pel qual una lletra o un conjunt de lletres es pronuncien com una *i*; també se'n pot dir ieisme.

En algunes localitats on es parla el subdialecte gironí, sobretot en la població amb més edat, encara es poden sentir les paraules *tenre* (tendre), *divenres* (divendres), *tenrum* (tendrum), *genre* (gendre) i formes verbals com *molre* (moldre), *calre* (caldre), *venre* (vendre) i els seus derivats. És evident que en aquestes paraules els falta una de, ja que antigament l'eliminació d'aquesta consonant en els grups -ndr- i -ldr- era del més habitual. Però avui en dia aquests mots es fan servir cada cop menys.

Un altre tret distintiu és l'afegiment d'una te final en paraules acabades en -r com *cort* (cor) o *mart* (mar), així com en paraules acabades en i àtona, per exemple *col·legit* (col·legi) i *llapit* (llapis). També trobem mots amb te final que no acaben en les dues formes esmentades anteriorment, un clar exemple és *mapat* (mapa). Un cas similar seria el mot *trenc* (tren), que en lloc d'afegir una te, hi afegim una ce. Aquest aspecte de la parla plaestanyina no només passa en substantius, sinó que també ho trobem en verbs, sobretot en la primera persona del singular del present d'indicatiu (*menjot, parlot, trucot, aixecot...*). Un altre aspecte que podríem incloure en aquest bloc és que quan conjuguem el verb *saber* en la segona persona del singular del present d'indicatiu canviem la pe per una te, aleshores diguem *sats* i no *saps*. Fins i tot, podríem considerar l'elisió plena tant de la te com de la pe, ja que hi ha parlants que diuen *sas*.

Encara avui en dia, l'emudiment de la essa final és molt freqüent. Aquesta elisió succeeix sobretot quan una paraula acabada en essa va seguida d'un mot que comença en consonant, tenim exemples com *é bo* (és bo), *re de bo* (res de bo) o *é mé burro* (és més burro). Aquest fenomen també es dona quan el mot amb essa final es troba en última posició dins l'oració, com *què é?* (què és?) o *no he fet pa re* (no he fet pas res). Hi ha casos en particular on es poden arribar a suprimir totes les consonants finals, com per exemple la típica pregunta que faries si vols saber l'hora: *quin hor é?* (quina hora és?). Cal destacar que hi ha algunes partícules que si es troben al final d'una frase conserven la essa final. Aquests mots són *pas, tres, més* o *mes*.

A la nostra zona també es poden observar casos de metàtesi¹⁵, normalment a la parla oral. Alguns exemples són *gavinet* (ganivet), *setrill* (sitrell), *redera* (darrere), *àliga* (àguila), entre d'altres.

La substitució del so [tʃ] inicial en una síl·laba pel so [ʃ] encara és viva i es manté en paraules com [ʃ]urros i [ʃ]ocolata. A més, aquest so s'afegeix en paraules que no s'escriuen amb la lletra ics, com [ʃ]índria i [ʃ]aliva.

Com en altres llocs on es parla el català gironí, quan una paraula conté -tg-, la pronunciem com si hi hagués una de, és a dir, ho pronunciariem [dʒ]. En lloc de dir metge diríem *me[dʒ]e*, d'igual manera *fe[dʒ]e* i *via[dʒ]e*. En canvi, quan en un mot apareixen les lletres te i jota juntes (tj), eliminem la consonant te. Aleshores diem *pla[ʒ]a, lle[ʒ]a* i *mi[ʒ]a*. És important saber

¹⁵ Fenomen lingüístic que consisteix en el canvi de posició entre dos sons o lletres dins d'una mateixa paraula.

distingir entre *mi[ʒ]a* i *mitja*, ja que la primera opció es fa servir per determinar la meitat d'alguna cosa, mentre que la segona paraula fa referència a la peça de roba.

De la mateixa manera que, en segons quins casos, no pronunciem les lletres *essa* o *u*, també es produeix l'emmudiment de la lletra *ela*. Aquest fenomen es pot observar en paraules com *nosatres* (nosaltres) o *vosatres* (vosaltres). Tot i que algunes persones pronuncien i escriuen la primera forma del plural com *naltros*. Fins i tot es dona en formes verbals, com el cas de *vos* (vols).

Depenent del parlant, es poden sentir formes com *ont* o *unt*, que reforcen la *te* final en lloc de fer servir l'adverbi locatiu normatiu *on*. Aquestes formes s'utilitzen especialment quan la paraula següent comença amb vocal (*Ont és?*). En canvi, quan el mot següent comença amb consonant, a *ont* o *unt* se'ls afegeix una vocal neutra final, i es converteix en *onta* o *unta* (*Onta vas?*). Cal destacar que aquestes formes no només s'usen dins d'una oració, sinó que també poden aparèixer soles, amb un ús clarament interrogatiu (*Onta?*).

A més a més, és força habitual sentir la pronunciació del verb *necessitar* com *nessitar* o bé *cessitar*, ambdós casos són usats per diversos parlants de la zona. Alguna frase d'exemple seria “*nessito anar a comprar arròs*” o bé “*cessito unes vacances urgents*”.

Un últim cas de fonètica és la pronunciació del quantitatiu masculí plural *quants*, que sovint es pronuncia *cons*. Una expressió molt habitual és: *Cons en tenim avui?* Aquesta oració fa referència a quin dia del mes som.

2.3.2.2. Aspectes morfològics¹⁶

Un aspecte característic de les comarques gironines és l'ús de l'article personal masculí *en* en lloc de *el*. Així, no diem el Pau i el Marc, sinó *en Pau* i *en Marc*. En canvi, si el nom propi que segueix aquest article personal comença amb vocal, es manté la *ela* geminada, com per exemple l'Arnau o l'Èric.

Hi ha un mot en concret que a la zona gironina es presenta en femení, mentre que a la resta de Catalunya és en masculí: *la fred*. Aquí podem sentir frases com *Quina fred* o *fa una fred que pela*. Hi ha altres mots com *pebre* que també varien el seu gènere.

Un altre fenomen és variar adjectius que són invariables pel que fa al gènere, per exemple *feliça*, *intel·ligenta*, *diferenta*, *naturala* o, fins i tot, *iguala*. També, en la flexió de gènere dels adjectius acabats en *-au*, *-eu*, *-ou* o *-iu*, la versió femenina passa a tenir una *u* en lloc d'una *ve* baixa. Com per exemple *tou* → *toua*, *viu* → *viua*, entre d'altres. Aquest fenomen s'observa

¹⁶ La morfologia és la part de la lingüística que estudia l'estructura interna de les paraules i la manera com es formen.

també en els determinants possessius *meu, teu i seu*, que en femení es converteixen en *meua, teua i seua*.

A més, hi ha casos on els possessius masculins *meu, teu i seu* acompanyen un nom femení. Tenim exemples com *la meu mare* o *casa meu*. Tot i que s'alternen amb la forma femenina, és un tret encara molt viu de la parla.

Una altra particularitat és el de passar al plural els adverbis invariables *prou, xic, bastant, massa...* També hi ha un cas en especial relacionat amb la flexió del numeral *dos*. En català normatiu, la forma femenina d'aquest numeral és *dues*, però al Pla de l'Estany i en altres comarques gironines es fa servir *dos*, tant per al masculí com per al femení. Quan cal expressar explícitament el femení, sí que s'utilitza la forma *dues*, però pot ser pronunciada de la següent manera: *dugues*. Un altre cas que s'ha d'esmentar, tot i que no té a veure amb la variabilitat de l'adverbi, és l'ús freqüent del *massa* en lloc del *molt*. Aquí a la nostra comarca és habitual sentir a dir *massa bonic, massa gros, massa alt*, i infinites combinacions més.

En la nostra parla tenim una paraula en concret que utilitzem quan ens referim a alguna cosa poc concreta o quan no recordem el seu nom, aquest mot és *daixonses*. Però també podem sentir les seves variants *daixonsis, dallonsis* o *dallonses*. Passa el mateix amb el mot *llavors* que té derivacions molt diverses com *llavòrens, allavontes, llavons, allavòrens* o *allavores*, i el mot *després, deprés* o *desempuenses*.

A la parla plaestanyina com a altres parlars de Girona es fan servir tant prefixos com sufixos per crear paraules noves. Tanmateix, els sufixos tenen un pes més important dins la parla, ja que són usats diàriament. Tenim casos acabats en *-ot* (*casalot*), en *-as* (*animalàs*), en *-am* (*costellam*), en *-arra* (*veuarra*), en *-arro* (*cotxarro*), en *-aire* (*dansaire*) i en *-ejar* (*brutejar*). Aquest últim té un significat amb una connotació bastant despectiva i es pot afegir darrere d'adjectius i noms.

Malgrat l'ús generalitzat de les estructures i paraules pròpies del català al Pla de l'Estany, també és força habitual sentir-hi alguns castellanismes en la parla quotidiana. Els més comuns són *bueno* (bé), *puesto* (lloc), *en ves de* (en lloc de), *hasta* (fins i tot), *suelto* (que pot significar solt o bé xavalla, segons el context), i *menus* (menys), entre d'altres.

Quant a morfologia verbal tenim els aspectes següents:

Un d'ells és la segona i tercera conjugació del present d'indicatiu del verb *trobar*. En lloc de dir *tu trobes* i *ell troba*, diem *tu trops* i *ell trop*, aquí agafem com a arrel la forma del present de subjuntiu: *tròpiga*. A més a més, aquesta forma verbal és inexistent, ja que la forma correcta del present de subjuntiu es *trobi*.

També tenim les formes incoatives¹⁷ dels verbs de la tercera conjugació. Tenim el verb *embrutir* que alterna formes incoatives i formes pures: *embruto, embruts, embrut, embrutim, embruti* i *embruten/embruteixen*. Passa el mateix amb el verb *bullir*: *bullo/bulleixo, bulls/bulleixes, bull/bulleix, bullim, bulliu i bullen/bulleixen*. Les formes verbals de l'imperfet d'indicatiu són habitualment pronunciades com una ve baixa. A part de tenir les formes normatives *reia, treia, creia, jeia i seia*, també podem sentir les formes *rivia, trevia, crevia, jevia i sevia*. Cal comentar també el cas del verb córrer, que alterna en formes normatives i formes en v, com *corria/correvia* o *correm/correvem*.

Pel que fa als imperatius, s'ha de destacar les formes de la segona persona del singular del verb *donar* seguides del pronom *em*, que són *do'm i de'm*, en lloc de *dona'm*.

En l'infinitiu d'alguns verbs s'adjunta una vocal àtona de reforç, aleshores diem *néixere, créixere, conèixere*, entre d'altres. Cal dir, però, que aquest tret és molt poc usat. Es fa servir més en les comarques del subdialecte rossellonès que el gironí.

Hi ha alguns casos que en les formes no personals d'infinitiu, gerundi i participi s'afegeix una ge. Tenim exemples com *vengut/venguent* (venut/venent), *volguer/volguent* (voler/volent), *valguer/valguent* (valer/valent), *poguer/poguent* (poder/podent), entre molts altres. Aquests verbs són acceptats tant en la forma normativa com en la forma velaritzada. Així i tot, en les comarques gironines, altres verbs de la segona conjugació només són reconeguts en la forma velaritzada, com *traquent* (traient/traent), *jaguent* (jaient/jaent), *correguent* (corrent), *aprenguent* (aprenent)...

A les comarques gironines es poden sentir com a participi del verb *ser* les formes *set, sigut i estat*. Un exemple seria "el concert ha *set/sigut/estat* increïble".

Finalment, en algunes formes verbals mantenim una essa en la primera i segona persona del plural. Avui en dia, encara podem sentir la pregunta *quants sous?* Com podem observar el verb *sous* té una essa que en català normatiu no hi hauria de ser.

2.3.2.3 Aspectes sintàctics¹⁸

A casa nostra, igual que a moltes de les comarques on es parla el subdialecte gironí, tenim un aspecte sintàctic molt clar que és utilitzar l'adverbi *pas* per fer una negació, juntament amb el *no*. Normalment, afegim el *pas* darrere del verb (*no ho sé pas*). Però en el cas que sigui un verb compost, podem afegir l'adverbi tan darrere del participi del verb (*no he vingut pas*) com al mig del verb auxiliar i el participi (*no he pas vingut*). En el segon cas emfatitzaríem més la

¹⁷ Les formes incoatives es donen quan els verbs de la tercera conjugació incorporen l'increment -eix- en algunes formes verbals.

¹⁸ La sintaxi és la branca de la lingüística que estudia l'organització i l'ordre de les paraules dins de la frase.

negació. La pronunciació normativa d'aquesta partícula seria pronunciant la *essa* final, tot i que majoritàriament quan es parla ràpidament s'omet, cosa que ja s'ha esmentat a l'apartat d'aspectes fonètics.

A part d'aquesta forma de negació en tenim d'altres com per exemple l'ús del *poc que*, que pronunciat ràpidament seria *poca*. Aquest pot anar sol (*poc que ho sé*) o bé acompanyat de les partícules *pas* (*poc que ha vingut pas*), *gens* (*poc que s'hi assembla gens*) o *gota* (*poc que m'ha agradat gota*). A més a més, la partícula *poca* pot patir una metàtesi i ser pronunciada *copa*.

A més a més, podem sentir gent fent servir el verb auxiliar *ésser* en lloc d'usar el verb *haver* en formes verbals compostes. D'exemples tenim oracions com *son anat*, *som comprat*, *sou arribat*... Aquest ús dels verbs auxiliars és majoritàriament usat per persones de més edat. Tot i que hi ha la frase feta *on s'és vist* que inclou aquesta particularitat i que gairebé tota la població la fa servir.

També cal destacar l'ús incorrecte de la perífrasi d'obligació *tenir que*, que en català normalitzat és *haver de*. Aquesta perífrasi és usada sovint en oracions com: *tinc que comprar*, *tenia que anar*, *vaig tenir que estudiar*...

3. CREACIÓ D'UNA PÀGINA WEB SOBRE LA PARLA PLAESTANYINA

L'objectiu principal de la part pràctica del meu treball és la creació d'una pàgina web per conscienciar la població del Pla de l'Estany i de comarques properes sobre l'existència de paraules pròpies de la nostra zona, amb la voluntat de preservar-les i evitar que caiguin en l'oblit. Sovint, aquestes paraules formen part de la nostra identitat i del nostre patrimoni lingüístic, però amb el pas del temps i els canvis en la manera de comunicar-nos, corren el risc de desaparèixer. Per això, s'ha decidit fer servir una eina actual i accessible: una pàgina web. S'ha escollit aquest format perquè considero que és una de les millors maneres d'arribar a un públic ampli. Avui en dia, gairebé tot passa per internet, i la majoria de la gent s'hi mou amb facilitat, així que em va semblar la plataforma ideal per compartir aquest projecte.

Per crear la pàgina, s'ha optat per fer servir l'eina Canva. Diverses persones me l'han recomanat i m'han dit que és fàcil de fer servir i que ofereix molts recursos útils, sobretot quant a disseny. A més a més, ja domino aquesta eina, per tant, no hauré de familiaritzar-me amb una de nova.

La pàgina web es titula *Mots que suren a l'Estany*, igual que el treball, i recollirà tot el contingut que ja s'ha explicat a la part teòrica del treball. Per aquest motiu, inclourà una breu explicació sobre la història de Banyoles, una introducció sobre la llengua catalana i els seus orígens, i, finalment, un glossari o petit diccionari amb estructures, frases fetes i paraules pròpies del Pla de l'Estany i també d'altres comarques gironines. L'objectiu d'aquesta pàgina web és fer entendre a la gent d'on prové la nostra parla i evitar que aquests mots i estructures tan únics dins el català quedin en l'oblit. És per això que al final de cada apartat s'hi han incorporat activitats per reforçar els continguts de la pàgina web. Aquestes activitats s'han fet amb el programa Educaplay.

Com a referent, s'ha utilitzat el llibre *El parlar de la Garrotxa* (Monturiol, J. i Domínguez, E., 2001), escrit per dos autors garrotxins. Aquest llibre no només ofereix un glossari i una descripció de la parla local, sinó que també proposa activitats per posar a prova els coneixements sobre aquest dialecte. M'ha semblat molt interessant i inspirador, així que m'agradaria fer una cosa semblant amb el parlar del Pla de l'Estany.

A més, mentre planificava el contingut de la pàgina, vaig crear una enquesta mitjançant Google Formularis per recollir dades reals sobre l'ús de paraules pròpies a la nostra zona. Hi van participar 1.300 persones, i això m'ha permès treure conclusions molt útils sobre si aquestes paraules encara són vives, sobretot entre els joves, o si s'estan perdent.

També vaig fer una entrevista presencial a vint persones per observar la fonètica d'algunes paraules i per acabar de concretar si realment fan servir el parlar propi en el seu dia a dia. Això m'ha ajudat molt a entendre quins mots s'utilitzen encara amb naturalitat i quins han anat desapareixent.

3.1 Enquesta

3.1.1 Introducció i metodologia

Per complementar la recerca sobre si la parla encara és utilitzada actualment, s'ha elaborat una enquesta que ha estat contestada per unes 1.299 persones de manera anònima mitjançant l'eina Google Formularis. Per difondre-la, s'ha utilitzat principalment la xarxa social WhatsApp, una via útil per arribar a un gran nombre de persones, ja que permet que el formulari es vagi compartint en forma de cadena.

3.1.2 Anàlisi

Primer de tot, vaig fer unes preguntes per tenir una mena de perfil sobre les persones que contestessin el formulari.

Pel que sembla, l'enquesta va arribar a un major nombre de persones grans que de joves. Com es pot veure en el gràfic, un 41,7% dels enquestats tenien entre 40 i 59 anys (542 persones) i un 28,7% en tenien entre 60 i 80 (373 persones). Mentre que 15,8% dels participants tenia entre 25 i 39 anys (206 persones). Finalment, només un 13,8% del total d'enquestats es trobava entre la franja d'edat de 12 a 24 anys (178 persones).

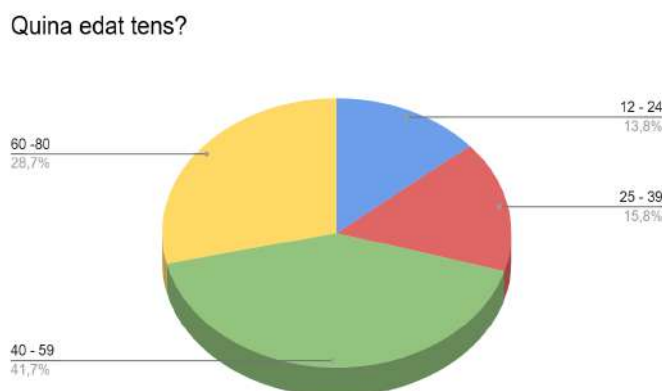

Figura 11. Pregunta 1.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Amb el mateix objectiu que l'anterior pregunta, vaig demanar als enquestats de quin municipi eren, per tal de tenir una idea general sobre la seva procedència. La gran majoria dels enquestats provenen de Banyoles, on s'ha enregistrat un 65,4% de participació.

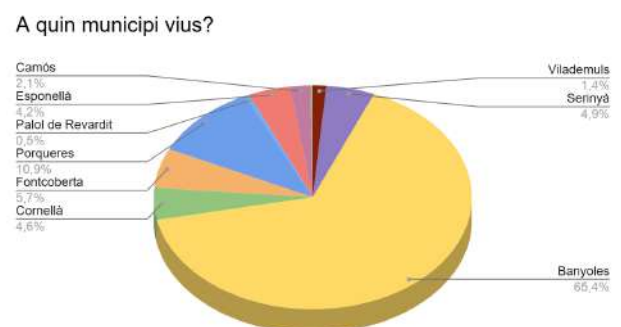

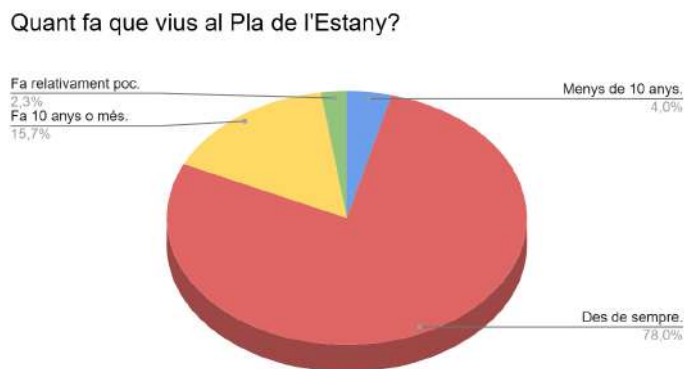
Figura 12. Pregunta 2.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Altres municipis amb presència destacada són Porqueres, amb un 10,9%, Fontcoberta amb un 5,7%, i Serinyà amb un 4,9%. També hi ha participació des de Cornellà del Terri (4,6%) i Esponellà (4,2%). Finalment, Camós representa un 2,1% de les respostes, Vilademuls un 1,4% i

Palol de Revardit només un 0,2%, sent aquest el municipi amb menys representació. Com era d'esperar, la major part són de Banyoles, ja que és el municipi amb més població de la zona.

També vaig preguntar quant de temps feia que vivien al Pla de l'Estany. Aquesta pregunta m'ha servit per analitzar millor les respostes a les preguntes que demanen el significat d'una paraula, ja que, si les persones fa poc que viuen a la comarca, és probable que no coneguin el significat d'alguns termes i hagin seleccionat la resposta que els ha semblat més adient.

Una mica més de tres quarts dels enquestats, un 78% viu al Pla de l'Estany des de sempre. Un 15,7% fa 10 anys o més que resideix en aquesta comarca, mentre que un 4% fa menys de 10 anys. Finalment, només un 2,3% del total fa relativament poc que hi viuen.

Figura 13. Pregunta 3.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Les següents preguntes tenien com a objectiu conscienciar els enquestats, o bé comprovar si ja eren conscients, de l'existència d'una manera de parlar pròpia, tant pel que fa al dialecte gironí en general com a la parla específica del Pla de l'Estany. A més, volia saber si, a banda de ser-ne conscients, feien servir habitualment alguns mots o expressions característics d'aquesta zona.

En aquesta pregunta podem veure que només un 9,1% dels enquestats no eren conscients de l'existència d'una parla pròpia, mentre que el 90,9% restant sí que ho era. Això ens indica que la major part de les persones tenen consciència de la seva manera particular de parlar, cosa que és molt important per conservar la llengua i la cultura. També pot voler dir que hi ha un cert orgull o interès per la llengua, i això pot ajudar a mantenir-la viva.

Ets conscient que al Pla de l'Estany tenim una parla pròpia?

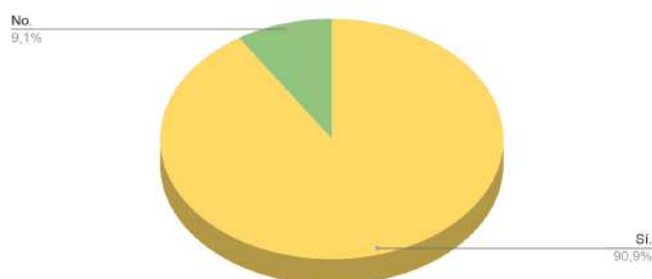

Figura 14. Pregunta 4.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

A la segona pregunta d'aquest subapartat, un 73,4% de les persones enquestades han respost que sí que utilitzen la parla plaestanyina en el seu dia a dia. En canvi, un 26,6% han indicat que no ho fan. Aquestes dades mostren que, tot i que la majoria encara mantenen l'ús de la parla en la vida quotidiana, hi ha una part significativa de la població que ja no la fa servir habitualment,

cosa que podria indicar un cert retrocés en la transmissió oral o una influència creixent d'altres llengües, com bé podrien ser el català normatiu o el castellà.

Utilitzes diàriament alguna paraula que només es faci servir a la nostra comarca?

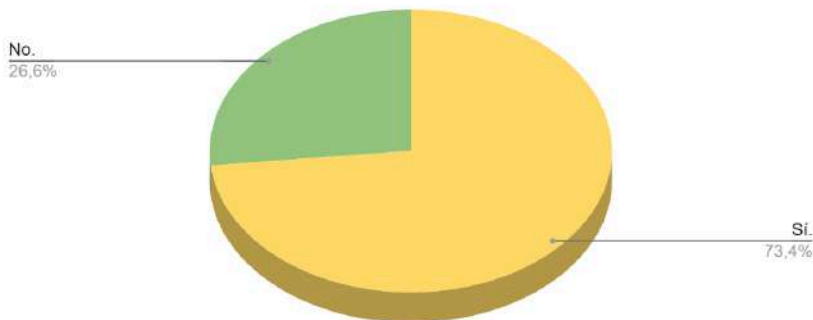

Figura 15. Pregunta 5.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Després d'aquestes qüestions inicials, vaig elaborar un test d'opcions múltiples en què preguntava pel significat de paraules típiques del Pla de l'Estany, així com d'altres que també s'utilitzen a comarques properes. Aquest exercici em va servir per observar si la població coneix realment aquestes paraules i si en fa ús en el seu dia a dia, cosa que permet entendre millor el grau de coneixement i vitalitat de la parla.

Les preguntes del test eren senzilles i, tot i que n'hi havia unes quantes, es podien respondre ràpidament. Cada pregunta oferia tres opcions de significat i una quarta opció per indicar que no se sabia què volia dir la paraula. Com que l'enquesta constava de 40 preguntes sobre les paraules, s'ha optat per no incloure un gràfic per a cadascuna i centrar-se només en l'anàlisi d'unes quantes, de les que sembla que se'n pot extreure unes conclusions interessants, ja que molts dels resultats presenten patrons similars i, per tant, l'explicació del gràfic i la seva anàlisi seria repetitiu.

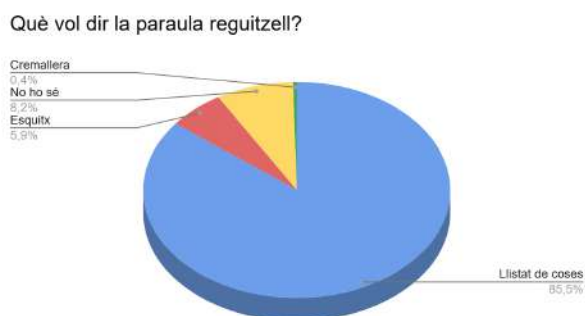

Figura 16. Pregunta 11.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

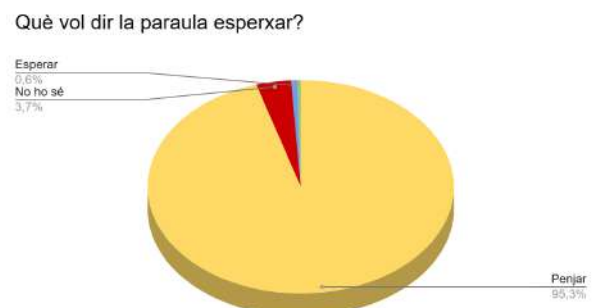

Figura 17. Pregunta 12.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Com podem observar a les figures 16 i 17, la majoria d'enquestats ha respost correctament les preguntes. Per exemple, el mot *reguitzell*, que significa un llistat de coses, ha estat encertat per

un 85,5% de les persones. El mateix passa amb la paraula *esperxar*, probablement una de les més conegudes de la comarca, que ha estat identificada correctament per un 95,3% dels enquestats.

Els següents gràfics també recullen algunes de les paraules que la majoria dels participants han encertat. Per exemple, en el cas de la paraula *patuleia*, un 88,1% dels enquestats va respondre correctament. També, els termes *rasca* i *rispa*, que van ser identificats correctament per un 97,1% de la població, essent així la paraula que més persones ha encertat.

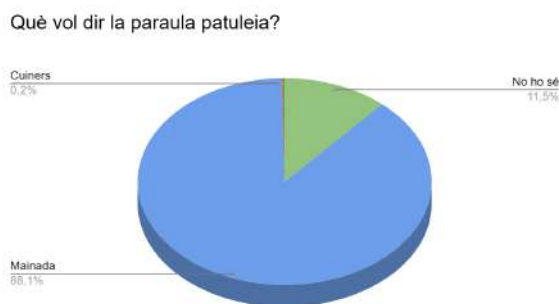

Figura 18. Pregunta 38.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Figura 19. Pregunta 16.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Però, com es pot veure a les figures següents, les respostes han estat més repartides. Al primer gràfic, només un 56,1% dels enquestats ha encertat el significat de la paraula *bigorrat*, mentre que un 31,7% ha indicat que no en coneixia el significat, i la resta ha seleccionat opcions incorrectes. En el segon cas, passa gairebé el mateix, un 68,5% ha respost correctament a la pregunta sobre el mot *amaneios*, mentre que un 23% ha triat l'opció "no ho sé". Les altres opcions, tot i haver estat escollides, no eren correctes.

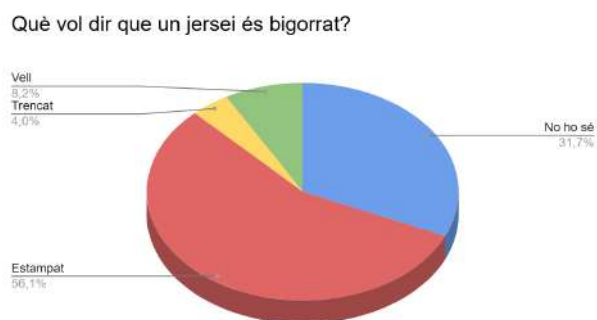

Figura 20. Pregunta 8.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

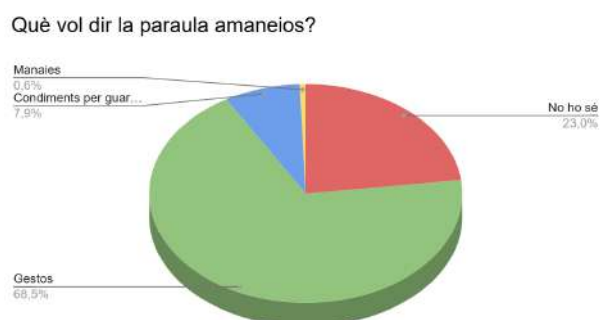

Figura 21. Pregunta 10.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

El fet que una part significativa hagi optat per marcar la casella "no ho sé" indica que hi ha paraules que, encara que siguin pròpies de la zona, no són tan utilitzades o conegudes per una

part de la població. En canvi, n'hi ha d'altres, com els gràfics de les preguntes 11 i 12, que estan esteses per tota la comarca i gairebé tota la població sap identificar-les.

També es volia comentar una de les paraules que ha generat més controvèrsia: què vol dir que

per dinar hi ha *vianda*. Un 47,7% dels enquestats ha respost verdura i un 41,8% carn. Les respostes són força ajustades, però la correcta, i la que s'utilitza habitualment en aquesta zona, és verdura. Es considera que molts participants han respost carn per la influència del francès, on *viande* significa precisament carn. La proximitat geogràfica amb França explicaria aquesta confusió.

Figura 22. Pregunta 15.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

Pel que fa a les expressions, a la figura 23 s'observa que un 97,2% dels enquestats coneixen el significat d'*anar conill*, mentre que només un 2,2% ha declarat no saber-ne la resposta. Això permet afirmar que la gran majoria de participants no només entenen, sinó que probablement també utilitzen aquesta expressió.

En canvi, la figura 24 mostra que hi ha més incertesa entorn de l'expressió *anar escaire*. Només un 44% va respondre correctament, la resposta correcta era afanyar-se, mentre que un 31,9% va reconèixer no saber què volia dir i un 24,1% va optar per una resposta incorrecta.

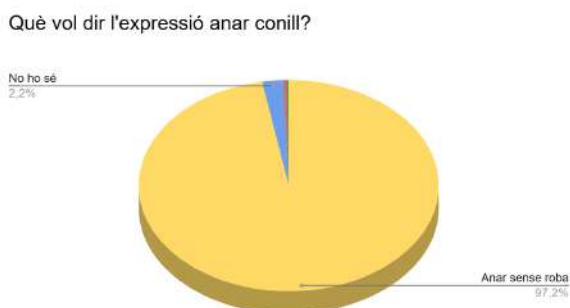

Figura 23. Pregunta 34.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

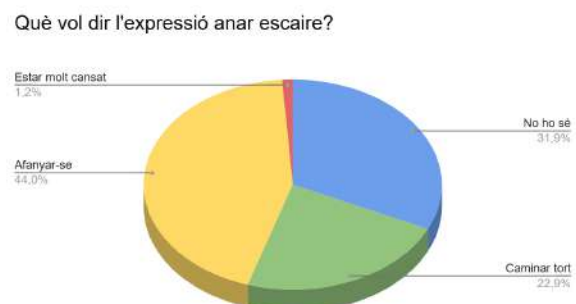

Figura 24. Pregunta 36.

Font pròpia, a partir del programa Google Fulls de Càlcul.

A més a més, al final de l'enquesta vaig incloure un apartat obert perquè les persones que la contestessin poguessin aportar paraules que consideressin pròpies de la nostra zona. Els resultats han estat excel·lents, ja que s'han rebut moltes aportacions, algunes de les quals no

m'havia plantejat que fossin específiques d'aquí. Aquest recull de vocabulari m'ha servit per ampliar el glossari.

A MÉS A MÉS

Si saps alguna paraula més que creus que pot ser típica del Pla de l'Estany i que sigui diferent a les que s'han preguntat anteriorment, la pots anotar a continuació:

463 respostes

Estimbarro
E mel
Ensat
No cardis
xindria
Galifardeu

Figura 25. Respostes obertes
Font pròpia, extret del Formulari Google.

3.2 Entrevistes

3.2.1 Introducció i metodologia

S'ha realitzat un total de vint entrevistes a persones de diferents edats que viuen al Pla de l'Estany. El qüestionari constava de quatre preguntes de presentació i onze preguntes dissenyades perquè l'entrevistat digués, de manera espontània, paraules concretes que es volien analitzar. A més, es va elaborar una presentació amb dinou imatges perquè els participants em diguessin què hi veien, amb el mateix objectiu de provocar que diguessin determinats termes locals. Les imatges es poden trobar a l'annex II (pàgina 51).

Aquestes entrevistes serviran per analitzar la pronúncia de les persones entrevistades i comprovar si, especialment entre els joves, encara es conserva la pronúncia típica de la nostra zona. A més, també permetran detectar si fan servir habitualment paraules pròpies del parlar plaestanyí.

3.2.2 Anàlisi

L'entrevista va ser realitzada a deu joves d'entre 12 i 24 anys, dues persones d'entre 25 i 39 anys, cinc persones d'entre 40 i 59 anys i, finalment, tres persones grans. Vaig decidir centrar-me especialment a entrevistar joves, ja que el meu objectiu principal era analitzar si encara utilitzen trets fonètics específics de la zona, així com vocabulari propi del parlar plaestanyí.

Deu dels joves entrevistats han viscut sempre al Pla de l'Estany, mentre que un d'ells fa menys de deu anys que hi viu. Tot i això, els resultats obtinguts han estat molt similars. Hi ha algun cas de joves que fan servir diversos trets propis de la zona, però la majoria tendeixen a utilitzar la forma en català estàndard o, senzillament, no coneixen el significat d'algunes paraules locals.

D'entre els adults entrevistats, hi ha hagut força varietat. Algunes persones fan servir trets característics del parlar de la zona en la seva expressió oral, d'altres només en fan un ús parcial, i també hi ha qui gairebé no els utilitza, tot i entendre perfectament el seu significat. Aquest ha estat el cas de dues persones: una que fa menys de deu anys que viu al Pla de l'Estany i una altra que hi viu des de fa aproximadament vint anys.

Finalment, vaig entrevistar tres persones grans. Aquestes són les que conserven millor el parlar propi de la comarca, tant pel que fa a la fonètica com al vocabulari. La seva manera de parlar mostra una presència clara dels trets lingüístics del Pla de l'Estany, fet que demostra, com era d'esperar, que la parla local es manté més viva entre les generacions més antigues.

Un cop feta una anàlisi general, ens centrem en les respostes a algunes de les preguntes relacionades amb el vocabulari. Entre les vint persones entrevistades, només quatre fan servir la paraula *bussoga*, set utilitzen el mot *espàrgols*, i sis anomenen *níspros* a les nespres. D'altra banda, set entrevistats es caracteritzen per utilitzar paraules com *esprit de broc* i també *aiga*, formes pròpies del parlar de la zona. La paraula més emprada ha estat *brunyols*, amb divuit persones que anomenen així el que, en català normatiu, es coneix com a bunyols. Un cas particular és el de la paraula *col·legit*. Només cinc persones grans afirmen utilitzar-la habitualment. A més, dos joves han comentat que també l'empren, però únicament quan parlen amb els seus avis, en contextos generals prefereixen fer servir la forma més coneguda: *escola*. Pel que fa a les paraules pròpies de la zona per les quals vaig preguntar, com *manàrgues* i *estirgonyar*, només les persones de més edat en coneixien el significat. Entre els joves, només tres van saber identificar una de les dues, mentre que la resta no sabien què volien dir.

Analitzant els trets morfològics, troben que gairebé totes les persones entrevistades van identificar el mot *fred* com a femení, utilitzant expressions com *fa molta fred*. L'única excepció va ser una persona que no havia nascut a la província de Girona. Això permet considerar aquest tret com a força generalitzat dins la província gironina. Un altre aspecte que crida l'atenció és que molt poques persones utilitzen el possessiu masculí davant d'un nom femení, com per exemple *la meu mare*. Finalment, només cinc persones, dos joves i tres adults, fan servir les formes *dem* i *dom* en lloc del verb *donar*, o bé alternen entre aquestes formes i la variant estàndard.

Per acabar, d'entre els trets fonètics observats en les entrevistes, cal destacar la iodització en paraules com *ai* o *ui*, així com l'afegiment de la *i* antihiàtica en substantius com *paiella* o *ideia*. També és rellevant l'assimilació vocàlica en el mot *istiu*, en lloc de la forma normativa estiu. Una altra dada significativa és la pronúncia del mot síndria: 16 persones van dir *xíndria*, i dues d'aquestes van posar l'accent en la segona *i*, convertint la paraula en *xindria*. A més, alguns entrevistats tendeixen a suprimir les esses finals en algunes paraules i fan servir la partícula *pas* en les frases negatives, com és habitual en alguns parlars del català oriental. Finalment, cap dels entrevistats ha acabat amb te els verbs en primera persona del singular com *trucot* o *menjot*, ni tampoc han eliminat la lletra *d* en paraules com *divendres* o *tendre*, cosa que indica que potser aquests fenòmens no són propis d'alguns parlants actuals del Pla de l'Estany.

Per tant, tal com s'ha anat observant al llarg de l'anàlisi, les generacions de més edat són les que conserven millor els trets fonètics, morfològics i lèxics propis del parlar del Pla de l'Estany. Pel que fa als adults, es troben en un terme mitjà. Molts d'ells encara fan servir paraules, expressions i una pronúncia característiques de la zona, tot i que també hi ha casos en què aquest ús és més limitat. En el cas de les dues persones adultes que no han viscut tota la vida a la comarca, s'ha pogut veure que rarament utilitzen mots propis del territori, tot i que en alguns casos en poden reconèixer el significat un cop se'ls ha esmentat la paraula indicada. Quant al jovent, fins i tot entre aquells que han nascut i crescut al Pla de l'Estany, l'ús de paraules i trets fonètics locals és molt escàs. Tot i que alguns reconeixen determinats termes i usen la fonètica pròpia de la zona, la majoria no ho acaben integrant en la seva parla habitual. Aquest fet pot indicar una pèrdua progressiva dels elements propis del parlar local entre les noves generacions.

3.3 Pàgina web

La pàgina web que s'ha creat per a la part pràctica porta per títol *Mots que suren a l'Estany*. Tal com s'ha explicat anteriorment, recull tots els apartats de la part teòrica: els argots i les parles, el Pla de l'Estany i la parla plaestanyina. A més, inclou activitats, un test per comprovar si domines els mots de la zona i, finalment, un glossari amb el vocabulari propi del Pla de l'Estany.

La pàgina web es divideix en:

- ❖ **Pàgina principal:** Hi trobem els diferents apartats de la web, juntament amb l'enllaç al glossari i al test de la parla plaestanyina, per comprovar el grau de domini de la parla. (<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/>)
- ❖ **Parles i argots:** Conté informació sobre les llengües romàniques i el català. Al final de l'apartat hi ha unes activitats interactives. (<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/#argots-i-parles>)
- ❖ **Pla de l'Estany:** Inclou la descripció de la comarca i de la seva història, així com les activitats corresponents. (<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/#el-pla-de-l-estany>)
- ❖ **Parla plaestanyina:** Presenta les característiques lingüístiques de la parla plaestanyina, tant en l'àmbit fonètic, com morfològic i sintàctic. L'apartat es tanca amb les activitats per consolidar el contingut de l'apartat. (<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/#la-parla-plaestanyina>)
- ❖ **Glossari:** Conté el recull de mots usats al Pla de l'Estany i voltants. Les paraules provenen de les aportacions dels enquestats, de familiars i amics, i també del llibre *El parlar de la Garrotxa*.

(<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/#glossari>)

- ❖ **Activitats:** Tot i que al final de cada apartat ja es poden trobar les activitats corresponents, s'ha volgut facilitar la navegació dins la web creant una dreuera d'accés directe a les activitats. Es tracta de la pàgina següent.
(<https://motsquesurenalestany.my.canva.site/#activitats>)

A més a més, s'ha creat un correu electrònic per rebre noves aportacions de mots o suggeriments dels visitants de la web: motsquesurenalestany@gmail.com.

Figura 26. Codi QR a la pàgina principal de la pàgina web.
Font. Elaboració pròpia.

4. CONCLUSIONS

Les conclusions del present treball de recerca, *Mots que suren a l'estany*, sintetitzen els resultats assolits tant en els objectius teòrics com pràctics.

En els objectius teòrics, es proposava **analitzar les llengües romàniques, amb especial atenció al català i als seus dialectes, per establir una base sòlida que permeti contextualitzar l'origen de la parla plaestanyina**. Es pot dir que aquest objectiu ha estat completat, tal com es reflecteix al marc teòric del treball. A més, aquesta informació ha estat fonamental a l'hora de desenvolupar la pàgina web, ja que s'hi ha pogut incloure, igual que altres continguts, com per exemple el següent objectiu.

Un altre objectiu assolit ha estat **descriure i identificar les principals característiques lingüístiques de la parla plaestanyina**. Per aconseguir-ho, ha estat fonamental el llibre *El parlar de la Garrotxa*, perquè la proximitat geogràfica entre les dues comarques fa que comparteixin nombroses estructures i lèxic. Tanmateix, l'anàlisi de les enquestes i entrevistes han permès detectar trets propis de la parla plaestanyina que no constaven a les fonts bibliogràfiques.

Pel que fa al marc teòric, un dels objectius era **contrastar la informació recollida amb l'opinió d'especialistes en dialectologia per validar la informació i enriquir el marc teòric**. Tot i que alguns especialistes van respondre, la majoria no va donar resposta, i per tant no s'ha pogut comptar amb aquesta ajuda com s'havia previst inicialment. Malgrat això, el desenvolupament del treball no s'ha vist obstaculitzat, ja que les fonts han estat suficients per assolir els objectius plantejats. A més, cal destacar el suport rebut per part de la població plaestanyina a través de l'enquesta, que tot i no ser especialistes, van aportar informació interessant i essencial per la part pràctica del treball.

Un dels objectius principals del marc pràctic era **investigar si la parla plaestanyina es troba en procés de desaparició, especialment entre la població jove**. Per tal de respondre aquesta qüestió, es va elaborar una enquesta que va obtenir una participació molt elevada, amb gairebé 1.300 respostes. Aquesta mostra ha permès obtenir una visió més àmplia sobre l'ús i el coneixement d'aquesta modalitat lingüística. Els resultats mostren que la major part dels participants es trobaven en franges d'edat adulta, mentre que la presència de joves va ser relativament reduïda. Això dificulta afirmar amb total certesa l'estat actual de la parla entre el sector juvenil. Així i tot, les dades disponibles permeten intuir que el coneixement i l'ús de la parla plaestanyina és més baix entre els joves que no pas entre els adults.

L'entrevista també ha estat clau per completar l'anàlisi, ja que no només ha permès identificar si els parlants coneixien o utilitzaven determinats mots, sinó que també ha fet possible observar aspectes fonètics. En aquest sentit, s'ha comprovat que només una minoria de joves manté trets fonètics i lèxics característics de la parla plaestanyina, mentre que la majoria només conserva algunes expressions concretes. Per contra, entre els adults, i especialment en les franges d'edat més avançades, l'ús de la parla es manté amb més força i continuïtat.

A partir de l'anàlisi, es pot establir una certa frontera generacional al voltant dels 40 anys: per sota d'aquesta edat, el domini i la transmissió de la parla plaestanyina disminueixen de manera notable. Aquesta tendència, però, pot estar condicionada per altres factors com ara l'origen familiar, la zona on s'ha crescut o la influència del castellà o bé el català normatiu en l'entorn quotidià. A més, cal considerar que la baixa participació juvenil en l'enquesta pot haver condicionat els resultats i també que només s'han escollit 10 joves per fer l'entrevista, dels molts que hi deu haver a la comarca.

El segon objectiu pràctic consistia a **elaborar un glossari de mots i expressions característics de la parla del Pla de l'Estany**. Aquest objectiu s'ha pogut assolir gràcies a les aportacions dels enquestats, que van proporcionar un recull extens de paraules i expressions. El procés de buidatge i selecció ha estat laboriós, però ha permès recopilar un recull més que acceptable quant a extensió. A més, les aportacions de familiars i amics han ajudat a completar el glossari. El resultat és una eina que pot contribuir a la preservació i difusió de la parla de la comarca.

Un altre dels objectius plantejats era **desenvolupar una pàgina web que integrés la informació de la part teòrica, el glossari, activitats sobre la parla del Pla de l'Estany, la comarca, les llengües romàniques i el català**. Aquest objectiu també s'ha assolit, ja que s'ha creat una plataforma digital que recull tot aquest contingut.

Finalment, es volia **contribuir a la preservació de la parla plaestanyina**. Aquest objectiu s'ha complert de manera significativa gràcies a la creació del glossari i de la pàgina web, que fan valdre la parla. Tot i que és difícil assegurar fins a quin punt aquestes iniciatives tindran un ús continuat o un impacte directe en la vida d'aquesta parla, el fet d'haver generat recursos accessibles representa un pas important cap a la seva preservació.

En conclusió, gairebé tots els objectius que em vaig proposar a l'inici del treball s'han complert, i això em deixa més que satisfeta. Considero que he fet una bona feina, i repetiria l'experiència sense cap mena de dubte, tot i que hi ha hagut moments de frustració i estrès. Pel que fa al tema escollit, no el canviaria per res, ja que treballar sobre la comarca on visc i descobrir la seva parla única ha estat una experiència molt interessant i motivadora. També

volia destacar la metodologia que he fet servir, perquè m'ha ajudat a organitzar-me millor i a tirar endavant el treball amb més facilitat.

5. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

Ajuntament de Banyoles. (s.d.). *Història i demografia*.
<https://banyoles.cat/ajuntament/ciutat/presentacio-i-dades-del-municipi/historia>

Alcover, A. M. i Moll, F. de B.. (2002). Diccionari català-valencià-balear. Editorial Moll.
<https://dcvb.iec.cat/>

Argot. (2007). En *DIEC2*. Recuperat el 14 de març del 2025 de
<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=argot>

Aula de català. <https://www.auladecatala.com/dialectes-del-catala/>

Banyoles. (18 de febrer de 2025). En Viquipèdia. <https://ca.wikipedia.org/wiki/Banyoles>

Banyoles. (1996). Recuperat el 19 d'abril de 2025 de
<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/banyoles-0>

Casero, R. (2009, febrer 7). El plaestanyí i la riquesa de la llengua oral. *Petites gotes fredes tremolant*. <https://www.rogercasero.cat/2009/02/el-plaestanyi-i-la-riquesa-de-la.html>

Consell comarcal del Pla de l'Estany. (s.d.). *Pla de l'Estany: comarca que batega*.
<https://turisme.plaestany.cat/punts-dinteres/la-comarca/>

Cortadellas, L. (2018, gener 26). Alguns trets dialectals i curiositats sobre el parlar de l'empordà: Característiques que permeten parlar d'una subvarietat dialectal gironina: l'empordanesa. *Surtdecasa.cat*.
<https://surtdecasa.cat/emporda/altres/alguns-trets-dialectals-i-curiositats-sobre-el-parlar-de-l-emporda>

Dialecte. (2007). En *DIEC2*. Recuperat el 14 de març del 2025 de
<https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=dialecte>

Diec. (2007). Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans.
<https://dlc.iec.cat/>

Diputació de Girona. (s.d.). *El Pla de l'Estany*.
<https://www.ddgi.cat/web/municipis/comarca?codiIne=28#E1%20Pla%20de%20l'Estany>

Educaplay. (s.d.). *Educaplay: Crea els teus jocs educatius en un instant*. (última versió 2025) [Programari d'aplicació mòbil]. <https://www.educaplay.com/>

El Pla de l'Estany. (1996). *Enciclopèdia catalana*. Recuperat el 2 d'abril de 2025 de <https://www.enciclopedia.cat/comarques-de-catalunya/el-pla-de-lestany>

El Pla de l'Estany. (19 de gener de 2025). En Viquipèdia. https://ca.wikipedia.org/wiki/Pla_de_l%27Estany

El Pla de l'Estany. (26 de novembre de 2012). *Elcowoyenmascarat*. <https://elcowoyenmascarat.wordpress.com/2012/11/26/el-pla-de-lestany/>

Estéban, Ramon. (2011, octubre 31). El dialecte banyolí: Un lingüista gironí que estudia en una universitat canadenca dedica la tesi doctoral a esbrinar si al Pla de l'Estany es conserva una parla pròpia. *El Punt Avui+*. <https://www.elpuntavui.cat/article/469840-el-dialecte-banyoli.html>

Gamissans, J. (2021, maig 30). La cansalada de Banyoles, el dolç de les termes. *Vadegust*. <https://vadegust.cat/reportatges/la-cansalada-de-banyoles-el-dolc-de-les-termes-13341/>

Google Play (2012). *Canva: Diseny IA, Foto i Vídeo*. (versió 4.174.0). [Programari d'aplicació mòbil]. <https://www.canva.com/>

Gran Diccionari de la Llengua Catalana. (1998). Grup Enciclopèdia. <https://www.diccionari.cat/gran-diccionari-de-la-llengua-catalana>

Gros, M. (2024). *El parlar gironí: estat de la qüestió*. *Estudis Romànics*, 46(1), 345–357. <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000485/00000031.pdf>

Institut d'Estadística de Catalunya. (1995). *El Pla de l'Estany*. <https://www.idescat.cat/emex/?id=28>

Juan Rubio, Luis García i Chema Roldán. (2015). Genially: la forma més fàcil de crear experiències interactives. (última versió 2025). [Programari d'aplicació mòbil]. <https://app.genially.com/>

La vila de Banyoles. (1996). Recuperat el 19 d'abril de 2025 de <https://www.enciclopedia.cat/catalunya-romanica/la-vila-de-banyoles>

Llengües romàniques. (1996). *Enciclopèdia catalana*. Recuperat el 11 de març de 2025 de <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/llengues-romaniques>

Molero Dolz, M. (2019, agost 26). 5 trets característics dels parlars gironins: Alguns apunts que demostren la riquesa lingüística del català. *Surtdecasa.cat*. <https://surtdecasa.cat/girona/activat/5-trets-caracteristics-parlars-gironins>

Monturiol Sanés, Joaquim i Domínguez Portabella, Eloi. (2001). *El parlar de la Garrotxa*. (Primera). Ràdio Olot.

Pagès, N. (2015, maig 17). L'argot plaestanyí: Descubrim els mots i les expressions característiques de la comarca del Pla de l'Estany. *Surtdecasa.cat*. <https://surtdecasa.cat/girona/activa-t/l-argot-plaestanyi>

Pàmies i Riudor, V. (2025). *Paremiologia catalana comparada digital: diccionari de refranys i dites catalanes*. <https://pccd.dites.cat/>

Parla. (2007). En *DIEC2*. Recuperat el 14 de març del 2025 de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=parla>

Parlar plaestanyí. [@parlarplaestanyi]. Instagram. Recuperat el 18 de juny de 2025 de <https://www.instagram.com/parlarplaestanyi?igsh=MTI3Y2hpdHh3dmd2eg==>

Racó Català. (2024, febrer 9). *Negació en català. Ús de l'adverbi "pas"*. Racó Català - Fòrum de Llengua. <https://www.racocatala.cat/forums/fil/167849/negacio-catala-us-ladvervi-pas>

Roca, Aida. (4 de novembre del 2020). Capítol 8. El llatí i les llengües romàniques (Part 1). [Vídeo]. <https://youtu.be/KwC5Hhvn-2Y>

Roca, Aida. (18 de novembre del 2020). Capítol 9. El llatí i les llengües romàniques (Part 2). [Vídeo]. <https://youtu.be/BJvJatDggH8>

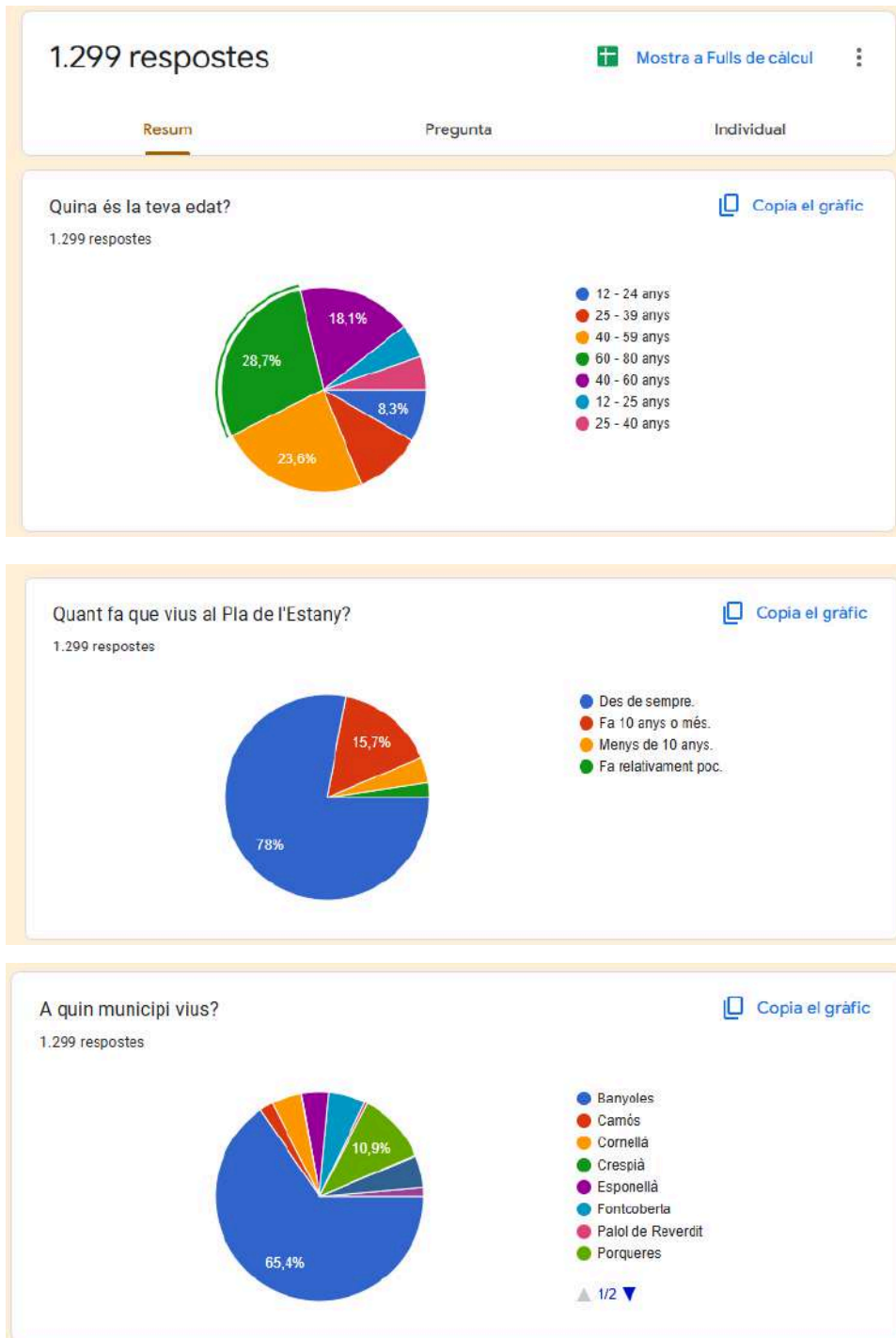
Sostres Brenuy, Marta. (2015). *Mots que desapareixen: Lo parlar del Pallars*. https://www.edubcn.cat/rca_gene/treballs_recerca/2014-2015-05-2-TR.pdf

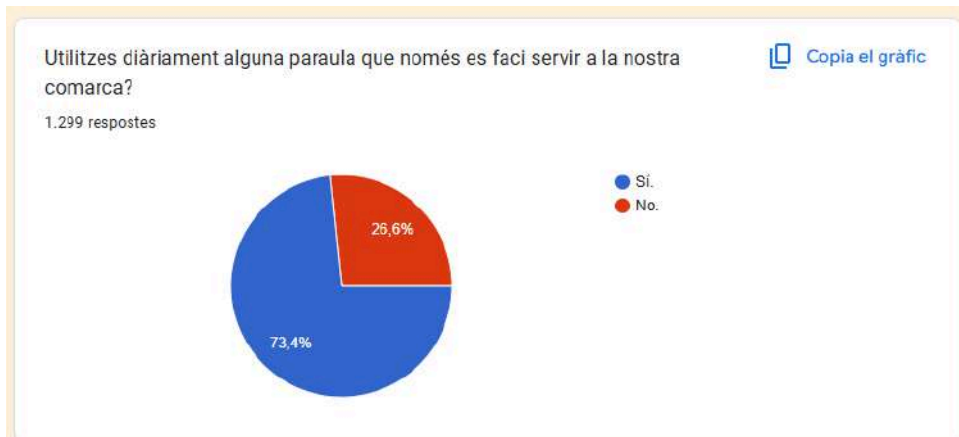
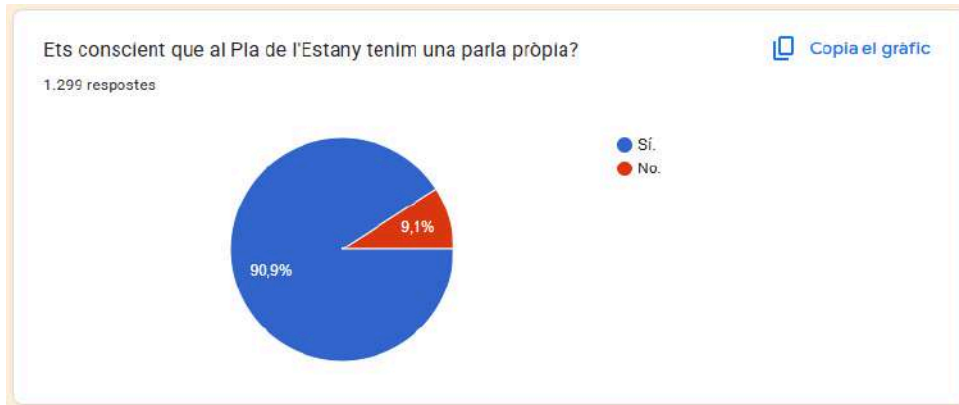
Torrent, Anna i Vilanova, Fina. (2022). *Llatí I Batxillerat*. (Segona). Barcanova Innova.

6. ANNEXOS

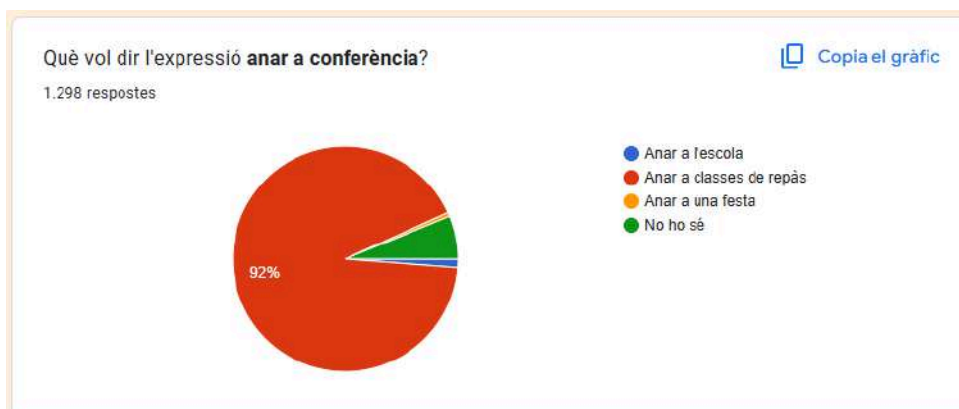
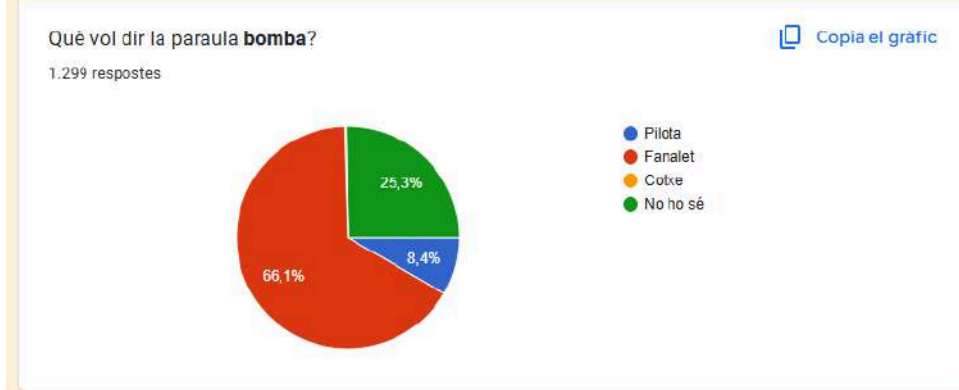
ANNEX I - Enquesta

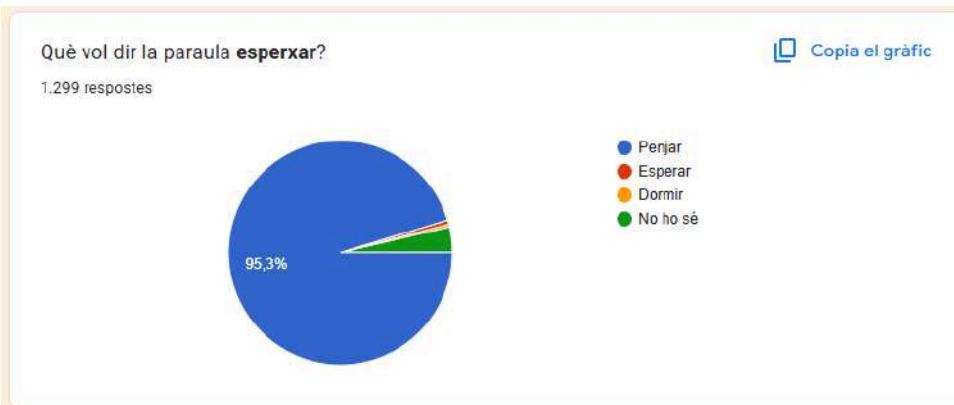
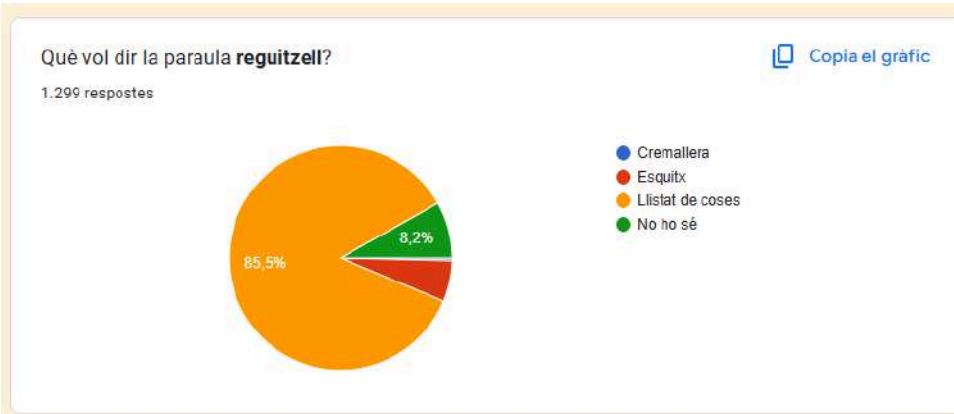
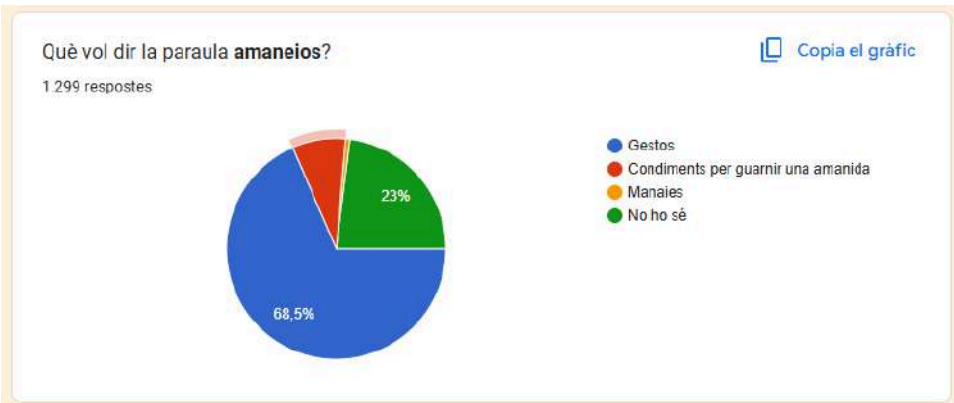
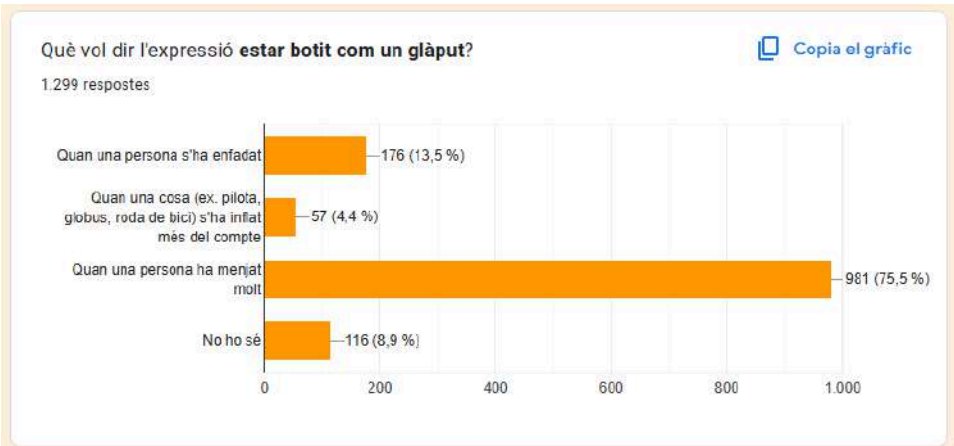
Les següents imatges són captures de pantalla, per tant, són d'elaboració pròpia, dels resultats en forma de gràfics de l'enquesta sobre la parla plaestanyina, feta amb l'eina Google Formularis.

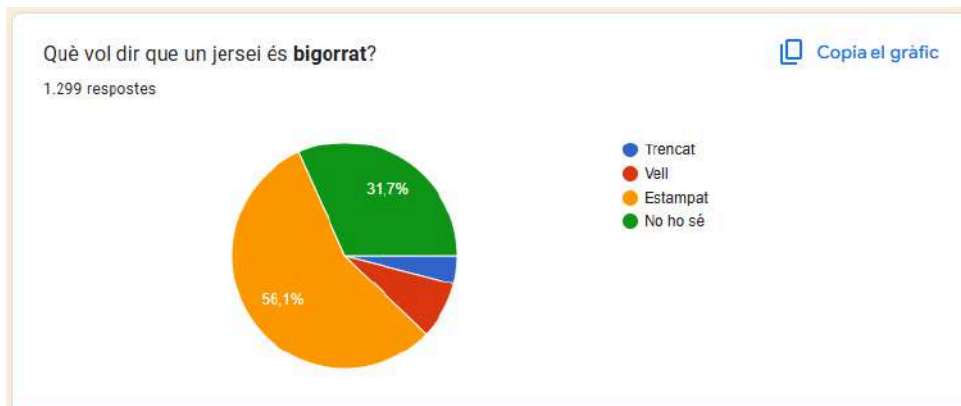
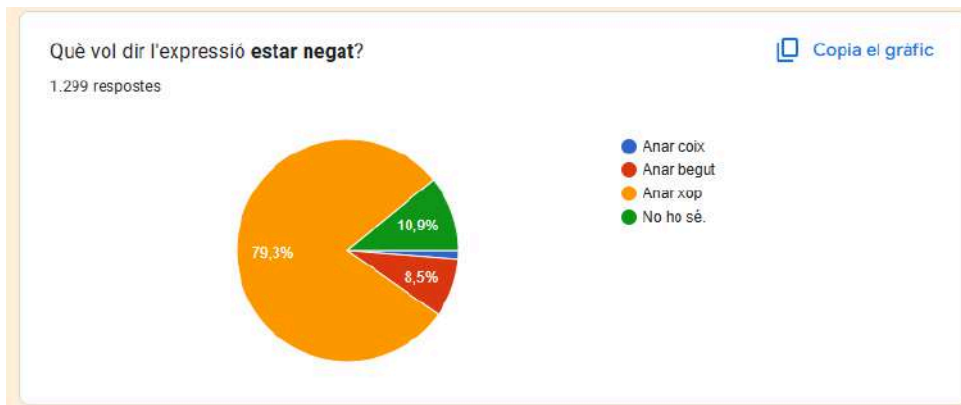

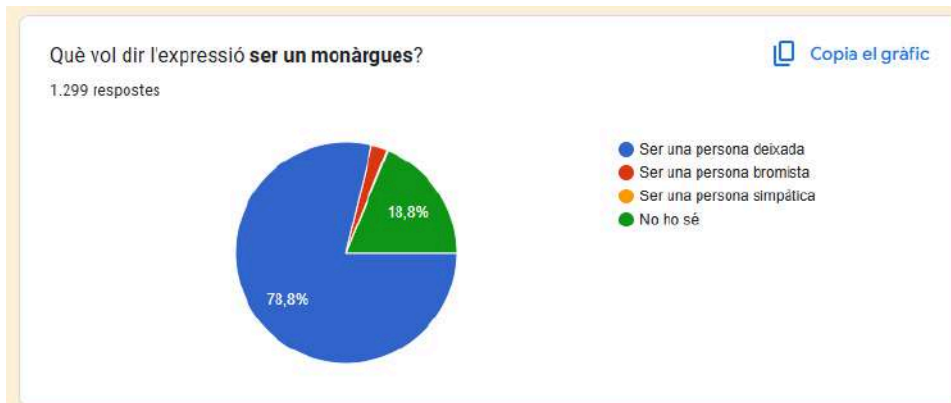
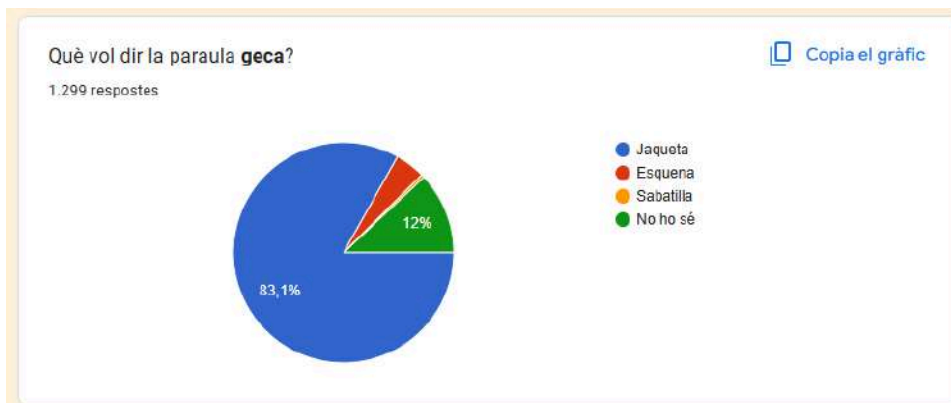
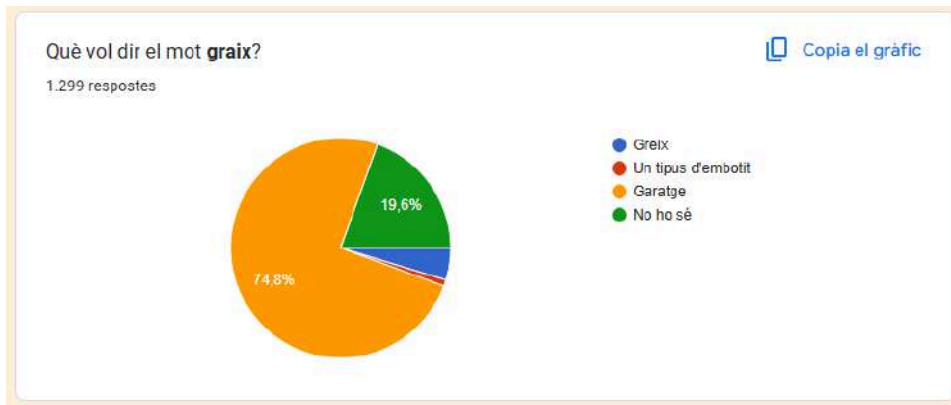

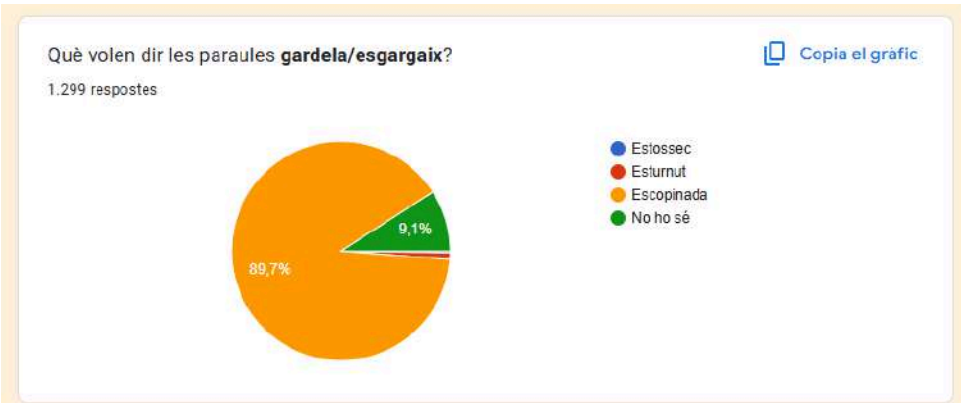
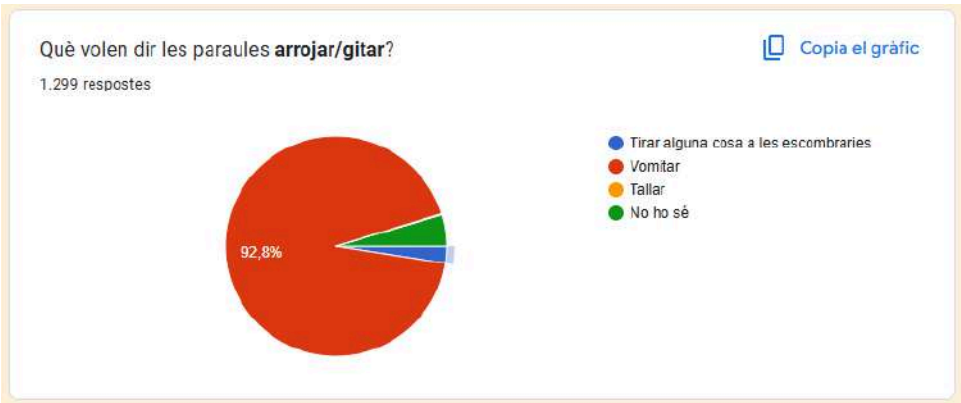
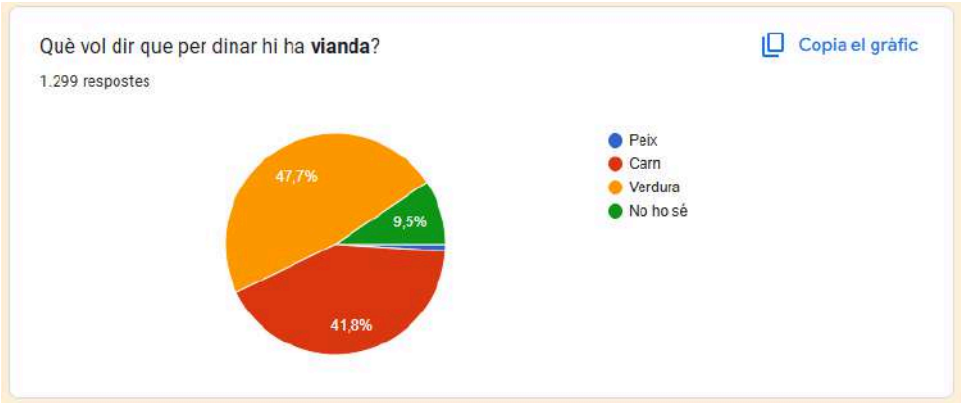
PREGUNTES DE VOCABULARI

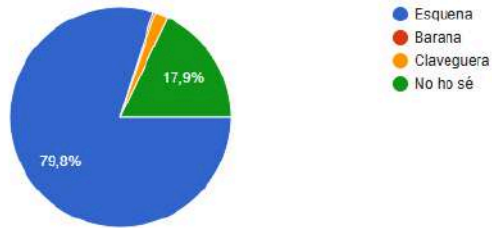

Què vol dir la paraula **carcanada**?

1.299 respostes

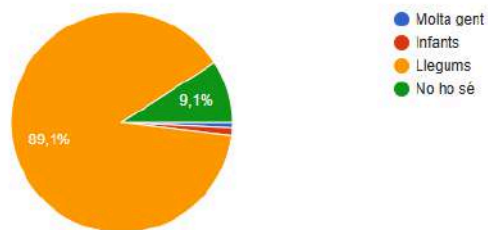
[Copia el gràfic](#)

Què vol dir la paraula **granussa**?

1.299 respostes

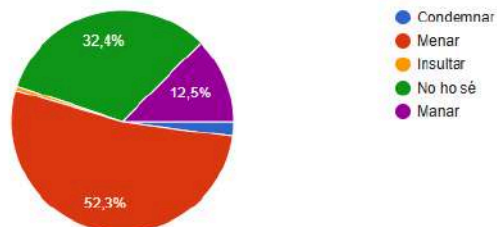
[Copia el gràfic](#)

Què vol dir la paraula **cundeir**?

1.299 respostes

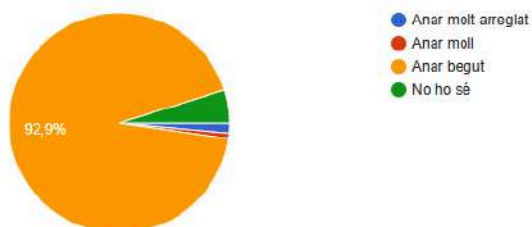
[Copia el gràfic](#)

Què vol dir l'expressió **anar gat**?

1.299 respostes

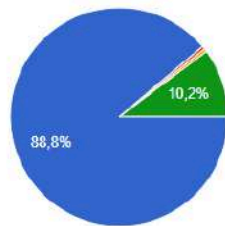
[Copia el gràfic](#)

Què vol dir l'expressió **pota ranca**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

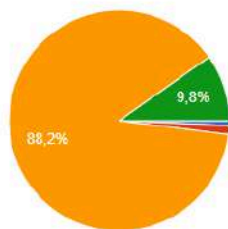

- Anar coix
- Anar begut
- Estar boig
- No ho sé

Què vol dir l'expressió **cardar l'ànec**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

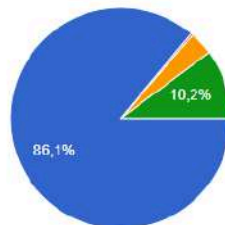

- Vestir de manera refinada
- Robar
- Fer ximpleries
- No ho sé

Què vol dir la paraula **tupit**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

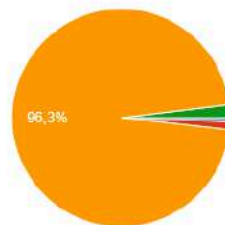

- Massa ple
- Fa bona olor
- De bona qualitat
- No ho sé

Què vol dir la paraula **guarnir-se**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

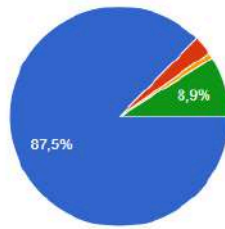

- Fer una bona salsa per un plat
- Posar decoracions a casa
- Vestir-se bé
- No ho sé

Què vol dir la paraula **reblanit**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

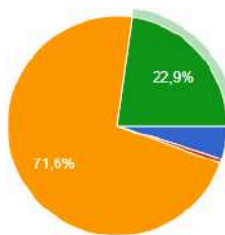

- Quan un aliment s'estova
- Quan un aliment té mal gust
- Quan un aliment està poc cuit
- No ho sé

Què vol dir la paraula **estirgonyar**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

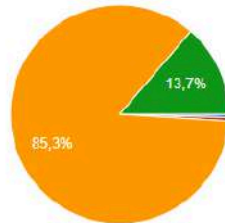

- Estirar una corda
- Equivocar-se parlant
- Deformar
- No ho sé

Què vol dir la paraula **regantellar**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

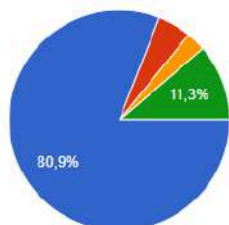

- Buscar alguna cosa
- Batre
- Regalimar
- No ho sé

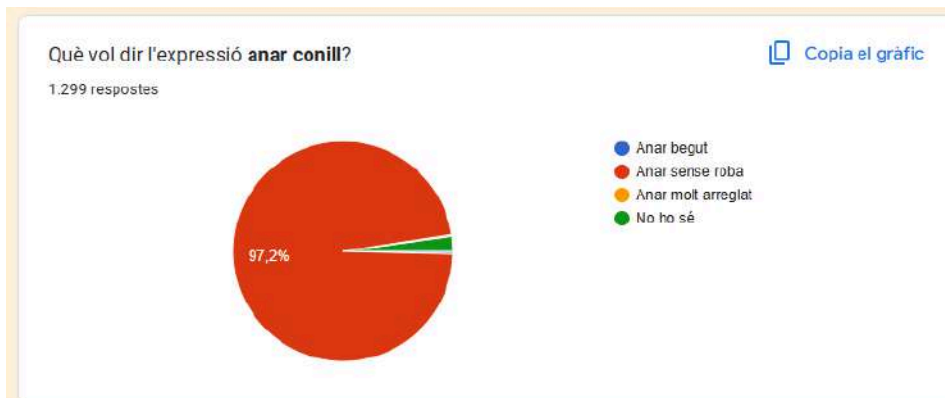
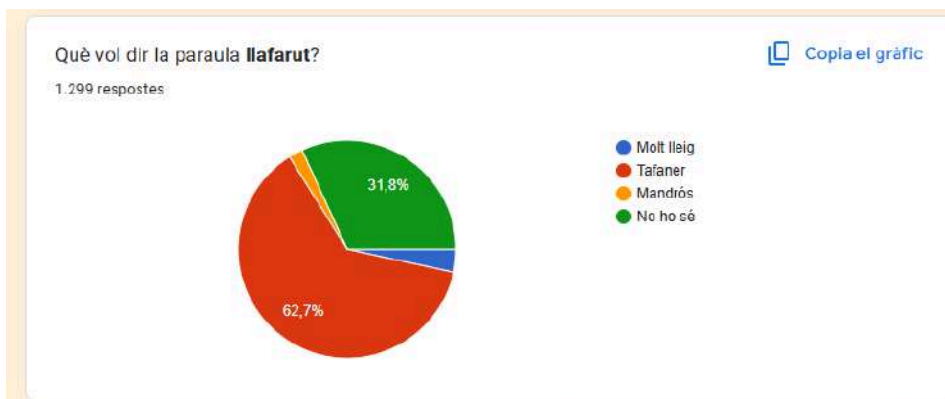
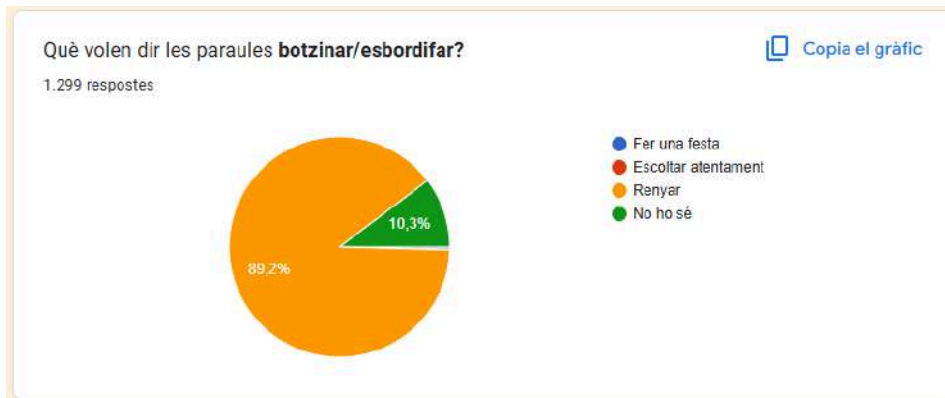
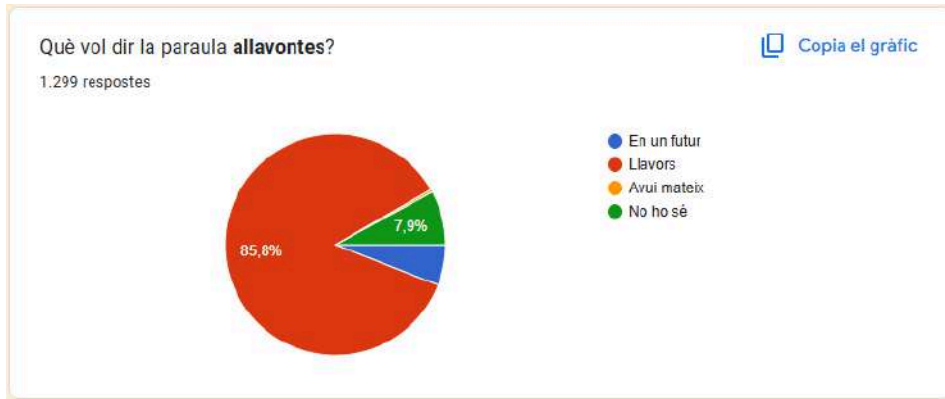
Què vol dir la paraula **emparifollat**?

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

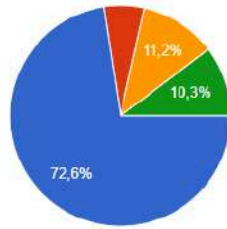
- Molt ben vestit
- Mal vestit
- Despentinat
- No ho sé

Què vol dir l'expressió **anar a mart/marina?**

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

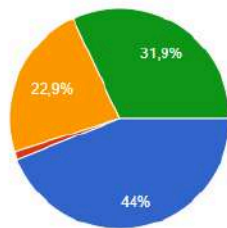

- Anar a la platja
- Fer-se molts somnis
- Anar algun lloc molt llunyà
- No ho sé

Què vol dir l'expressió **anar escaire?**

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

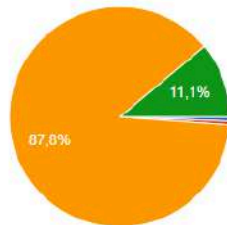

- Alanyar-se
- Estar molt cansat
- Caminar tort
- No ho sé

Què vol dir la paraula **mesell?**

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

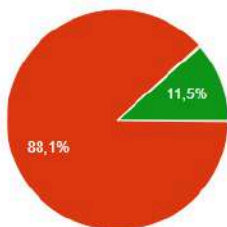

- Dormilega
- Polit
- Tossut
- No ho sé

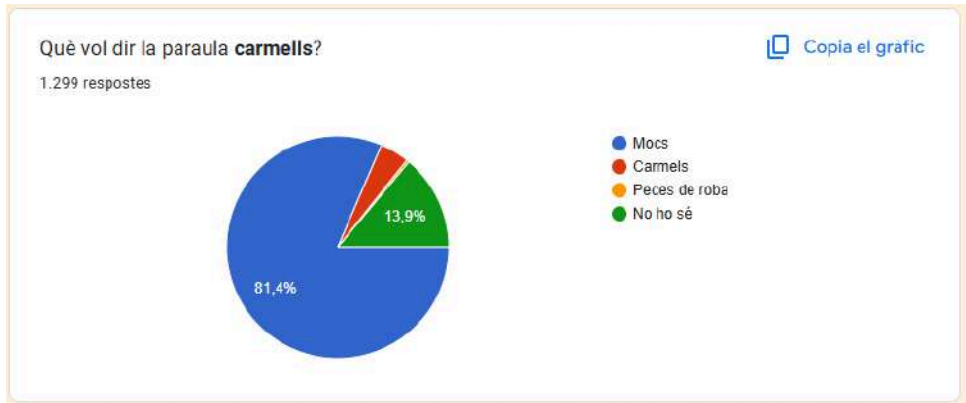
Què vol dir la paraula **patuleia?**

1.299 respostes

[Copia el gràfic](#)

- Fer una paella
- Mainada
- Cuiners
- No ho sé

ANNEX II - Fotografies de la presentació

Les fotografies següents formen part d'una presentació que vaig preparar per facilitar una part de l'entrevista. En aquesta part de l'entrevista, mostrava les imatges als entrevistats i ells havien de dir què hi veien. Totes les imatges provenen de pàgines lliures de drets d'autor. En els casos en què no és així, se n'ha fet la citació corresponent.

Figura 27. Plat de macarrons.

Figura 28. Got d'aigua.

Figura 29. Paella.

Figura 30. Alls.

Figura 31. Nespres.

Figura 32. Bunyols.

Font: <https://vadegust.cat/productes/decaleg-devot-brunyor-emporda-54688/>

Figura 33. Ull.

Figura 34. Jersey.

Figura 35. Espàrrecs.

Figura 36. Església de Santa Maria dels Turers.
Font. Elaboració pròpia.

Figura 37. Moto.

Figura 38. Ràdio.

Figura 39. Genoll.

Figura 40. Cop.

Font. <https://www.3cat.cat/3cat/entre-paraules-amb-ramon-solsona-13042016-avui-nyanyo/audio/917573/>

Figura 41. Regalèssia en pal.
Font. https://www.elnacional.cat/ca/benestar/infusio-regalèssia-aliada-perdre-pes_976122_102.html

Figura 42. Síndria.

Figura 43. Idea.

Figura 44. Llapis.

ANNEX III - Entrevista Aleix

La primera persona entrevistada és l'Aleix, té 16 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Hivern, estiu, primavera i tardor.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És un deixat. Estirgonyat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hora és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Me'l dones?
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Ens en anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas.
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, vaig al lavabo, em rento la cara, baixo, esmorzo, em dutxo i vaig cap a l'institut.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No, no he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, all, ull, brunyols, nespres, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, nyanyo, regalís, xíndria, idea, llapis.

ANNEX IV - Entrevista Júlia

La segona persona entrevistada és la Júlia, té 16 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Hivern, primavera, istiu i tardor
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Desmanegat. No ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Dona'm, però a vegades també dic dom.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em llevo, vaig al lavabo, em vesteixo i baixo a esmorzar, preparo la maleta, em rento les dents i marxo a l'insti.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** Poc he fet pas re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legit.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ulls, brunyol, nespra, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, nyanyo, regalèssia, síndria, ideia, llapit.

ANNEX V - Entrevista Max

La tercera persona entrevistada és en Max, té 16 anys i resideix al Pla de l'Estany des de fa 6 anys. Anteriorment vivia a Girona.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Estiu, primavera, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?**
Va deixat. Arrugat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?**
Quin hora és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Dona-me'l.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)**
Quan em desperto em dutxo i quan vaig a dormir em rento la cara.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?**
Jo no he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?**
Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ulls, brunyols, nespra, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, bony, regalèssia, síndria, idea, llapis.

ANNEX VI - Entrevista Berta

La quarta persona entrevistada és la Berta, té 16 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Deixat. Deformat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries? Quin hor é?**
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Me'l dons? Dona-me'l
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix? On vas?**
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em desperto, em rento les dents, em vesteixo, baixo a baix, em dutxo, canto.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?**
Escola

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paiella, alls, ulls, bunyols, nespro, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, nyanyo, regalèssia, xíndria, ideia, llapit.

ANNEX VII - Entrevista Aina

La ciquena persona entrevistada és l'Aina, té 17 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Hivern, primavera, estiu i tardor.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Va deixada. Deformat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries? Quin hora és?**
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Dom el bolígraf.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix? On vas?**
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em dutxo, esmorzo i vaig a l'institut.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ulls, brunyols, nespra, jersei, espàrrec, església, moto, ràdio, nyanyo, genoll, regalís, síndria, idea, llapis.

ANNEX VIII - Entrevista Anna

La sisena persona entrevistada és l'Anna, té 16 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Estiu, tardor, hivern, primavera.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Menàrgues, no ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hora és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em desperto, vaig a esmorzar, em vesteixo i em rento les dents.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, ai, ull, brunyols, nispros, jersei, espàrgol, església, moto, ràdio, junoll, nyanyo, regalèssia, xíndria, ideia, llapis.

ANNEX IX - Entrevista Jana

La setena persona entrevistada és la Jana, té 17 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Istiu, tardor, hivern, primavera.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** No ho sé, estrigonyat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries? Quin hor és?**
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Ens anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix? On vas?**
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em desperto, em vesteixo, esmorzo, em rento les dents, espero el bus i vinc a l'institut.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet res.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legi.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, all, ull, brunyols, nespra, jersei, espàrgol, església, moto, ràdio, genoll, ferida, regalèssia, xíndria, idea, llapis.

ANNEX X - Entrevista Montserrat

La vuitena persona entrevistada és la Montserrat, té 67 anys i resideix al Pla de l'Estany des de fa 46 anys. Anteriorment vivia a Lladó.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És molt menàrgues. Estirgonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor é.
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Un vas.
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, vaig al lavabo, esmorzo i llavors faig la feina.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legit.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paella, alls, ull, brunyols, nispros, jersei, espàrgols, iclésia, moto, ràdio, junoll, bossoga, esprit de broc, xíndria, idea, llapit.

ANNEX XI - Entrevista Xavier

La novena persona entrevistada és en Xavier, té 40 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Deixat. Me l'ha fet malbé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor é.
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Passa'm això.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas.
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, esmorzo, treballo, dino, vaig al gimnàs i a casa.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ull, brunyols, nispros, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, mal, regalís, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XII - Entrevista Marta

La desena persona entrevistada és la Marta, té 34 anys i resideix al Pla de l'Estany des de fa 8 anys. Anteriorment vivia a Besalú.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És molt menàrgues. Estrigonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries? Quin hor és?**
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm això.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, esmorzo, em rento les dents i vaig a la feina.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, alls tendres, ull, brunyols, nespros, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, bony, regalis, xíndria, idea, llapit.

ANNEX XIII - Entrevista Vicenç

L'onzena persona entrevistada és en Vicenç, té 68 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És molt desguarnida. Estirgonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Tens hora?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dem.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em llevo, menjo i vaig caminar.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he pa fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legit.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Mucarrons, aiga, paiella, alls, ui, brunyols, nispros, suet, espàrgols, iclésia, moto, ràdio, junoll, bossoga, esprit de broc, xíndria, ideia, llapit.

ANNEX XIV - Entrevista Cristina

La dotzena persona entrevistada és la Cristina, té 45 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És molt menàrgues. Estirgonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Onta vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, vaig al lavabo, esmorzo i llavors faig la feina, agafo el cotxe i torno a casa.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legi.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paiella, alls, ull, brunyols, nispros, jersei, espàrgols, església, moto, ràdio, junoll, bossoga, esprit de broc, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XV - Entrevista Susana

La tretzena persona entrevistada és la Susana, té 45 anys i resideix al Pla de l'Estany des de fa 22 anys. Anteriorment vivia a Vic.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** No ho sé. No ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quina hora és.
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet res.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ull, bunyols, no ho sé, brusa, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, mal, troncs, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XVI - Entrevista Eloi

La catorzena persona entrevistada és l'Eloi, té 44 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** No ho sé. Estrigonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quina hora és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...) M'aixeco, esmorzo, vaig a treballar.**
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet res.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paella, alls, ull, brunyols, no ho sé, jersei, espàrrec, església, moto, ràdio, genoll, nyano, esprit de broc, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XVII - Entrevista Berta

La quinzena persona entrevistada és la Berta, té 12 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** No ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quina hor és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, esmorzo, em rento les dents i em vesteixo.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ull, bunyols, no ho sé, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, nyano, no ho sé, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XVIII - Entrevista Pol

La setzena persona entrevistada és en Pol, té 15 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** No ho sé, no ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap onta vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, esmorzo, vaig a l'institut.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet res.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paella, ai, ui, brunyols, no ho sé, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoi, mal, no ho sé, xíndria, ideia, llapis.

ANNEX XIX - Entrevista Jordi

La dissetena persona entrevistada és en Jordi, té 47 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, estiu, tardor i hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És molt menàrgues. Estrigonyar.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quin hor és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte, diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dom.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** On vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, esmorzo, vaig a treballar, i torno a casa i dino.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, alls, ull, brunyols, nespros, jersei, espàrgols, església, moto, ràdio, genoll, bossoga, esprit de broc, xindria, ideia, llapis.

ANNEX XX - Entrevista Elisabet

La divuitena persona entrevistada és l'Elisabet, té 57 anys i resideix al Pla de l'Estany des de fa 6. Anteriorment, vivia a Girona, tot i que ella és de Sabadell.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, primavera i tardor.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Deixat, no ho sé.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quina hora és?
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dona'm.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar? I si fos una pregunta?** Anem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas?
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa...** molt de fred.
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** M'aixeco, em faig un cafè, em dutxo i vaig a treballar.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Escola.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aigua, paella, all, ull, bunyol, nespra, jersei, espàrrecs, església, moto, ràdio, genoll, trau, regalèssia, síndria, idea, llapis.

ANNEX XXI - Entrevista Cinta

La dinovena persona entrevistada és la Cinta, té 88 anys i resideix a Banyoles des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Primavera, istiu, tardor, hivern.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** Menàrgues, deformat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries?** Quina hora é.
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés alguna cosa?** Dem.
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix?** Cap on vas.
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta calor.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...)** Em desperto, em vesteixo, dono menjar el gat i esmorzo.
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet pas res.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legit.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paiella, ai, ui, brunyols, nespros, brusa, espàrrecs, amoto, ràdio, nyano, esprit de broc, xindria, idea, llapit.

ANNEX XXII - Entrevista Bernat

La vintena persona entrevistada és en Bernat, té 24 anys i resideix al Pla de l'Estany des de sempre.

- **Quines són les quatre estacions de l'any?** Hivern, primavera, istiu i tardor.
- **Pensant en una paraula banyolina. Com diries que una persona va o és molt deixada? O que, per exemple, algú t'ha deformat la roba?** És un deixat. Estirgonyat.
- **Imagina que tens pressa per arribar a un lloc i necessites saber l'hora. Com la demanaries? Quin hora és?**
- **Em podries dir els dies de la setmana?** Dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres, dissabte i diumenge.
- **Com em demanaries que et passés aquest bolígraf?** Em dons el bolígraf?
- **Com diries que nosaltres marxem amb el verb anar?** Nem.
- **Com li preguntaries a una persona cap a quin lloc es dirigeix? On vas?**
- **Si a l'estiu fa molta calor, a l'hivern fa... molta fred.**
- **Explica'm una rutina que tinguis (ex. què fas després de l'institut/feina quan arribes a casa, què fas quan et despertes, abans d'anar a dormir...) M'aixeco, vaig al lavabo, em dutxo, esmorzo i vaig a treballar.**
- **Imagina't que t'estan acusant d'haver assassinat a una persona, però no ets el culpable. Què diries per defensar-te? Has fet alguna cosa?** No he fet re.
- **Com es diu el lloc on t'ensenyen aspectes de diferents matèries quan ets petit?** Col·legi.

Les següents paraules corresponen a les respostes de la presentació de les imatges.

Macarrons, aiga, paiella, alls, ulls, brunyols, nispros, jersei, espàrgols, església, moto, ràdio, nyanyo, genoll, ràdio, esprit de broc, xíndria, idea, llapis.

ANNEX XXIII - Pàgina web

Aquest és el resultat final de la pàgina web. Totes les imatges són captures de pantalla, aleshores, són d'elaboració pròpia.

Com puc saber si domino la parla plaestanyina?

Si ho vols saber, respon les preguntes d'aquest test.

També pots donar un cop d'ull al nostre glossari i fer les activitats.

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

motsquesurenalestany@gmail.com

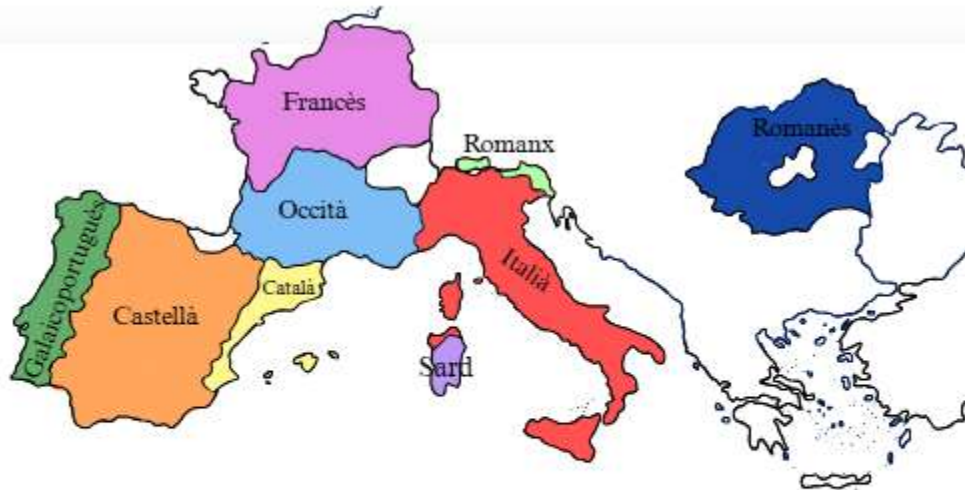
INDEX

1. Les llengües romàniques
2. El català i els seus dialectes
3. Com definim un argot, parla i dialecte?
4. Activitats

1. Les llengües romàniques

L'imperi romà era molt extens i a les terres que abastava es parlava una única llengua: el llatí. Del llatí vulgar o popular, que era el que estava en constant evolució perquè no seguia les normes gramaticals, van anar sorgint diversos dialectes. Al segle V dC, quan l'imperi Occidental va caure, aquestes branques de la llengua estàndard van anar evolucionant i la llengua que es parlava a les diverses províncies era cada vegada més diferent del llatí o de la llengua del territori veí. Al llarg dels anys, les llengües es van anar enfortint i d'aquesta manera van néixer les llengües romàniques o neollatines que coneixem avui en dia.

Les principals llengües romàniques són el galaicoportuguès, el castellà, el català, l'occità, el francès, l'italià, el sard, el romanx i el romanès. Aquests idiomes, tot i que cadascun d'ells té les seves pròpies particularitats, estan lligats entre ells i comparteixen algunes similituds, com en el lèxic i en la morfosintaxi. A part d'aquests parlars, n' existeixen uns quants més, però aquest són minoritaris, com per exemple l'arpità, el cors, l'aragonès, l'asturià i el dàlmata (aquest últim ja inexistent).

2. El català i els seus dialectes

El català, com hem vist, és una de les principals llengües romàniques, és l'idioma oficial de Catalunya, tanmateix, d'Andorra, i que té les seves pròpies subcategories parlades a diferents territoris dels països catalans.

Els seus dialectes són les variants de la llengua catalana segons el territori on es parlen. Per aquest motiu, també es poden anomenar variants geogràfiques. Dins del català, hem de distingir dos grans blocs: l'occidental, les modalitats del català que es parlen a l'oest, i l'oriental, les que es parlen més a l'est.

Els principals dialectes del bloc oriental són el central, el balear, l'alguerès i el rossellonès o septentrional. Per altra banda, els del bloc occidental són el nord-occidental i el valencià.

3. Com definim un argot, parla i dialecte?

Si bé busquem en els diccionaris de la llengua catalana, en aquest cas el DIEC2, ens defineix un argot com un llenguatge propi d'una professió, un estament o una categoria de persones determinada. Un dialecte seria la modalitat que presenta una llengua en una zona determinada del seu domini. Mentre que una parla és simplement una llengua o un idioma. En un altre diccionari català, en el Diccionari català-valencià-balear, el significat d'aquestes tres paraules és relativament el mateix que als esmentats prèviament.

Si fem recerca a articles publicats entorn d'aquest tema, trobem moltes classes d'atribucions. Hi ha persones que anomenen a la modalitat de Banyoles dialecte, altres parla o, fins i tot, argot. Però vistes les definicions anteriors, la que s'acosta més al concepte de llenguatge banyolí és el dialecte, tot i que totes tres són vàlides i usades per tothom.

4. Activitats

Ara és el teu torn!

Et proposem unes activitats en línia perquè puguis consolidar el que has llegit prèviament. Fes clic a les lletres i comença a jugar!

- [Quant saps de les llengües romàniques?](#)
- [On es parlen les llengües romàniques?](#)
- [Història de la nostra parla.](#)
- [On es parla català?](#)

 MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

INDEX

1. Situació geogràfica del Pla de l'Estany
2. Història de Banyoles
3. Activitats

1. Situació geogràfica del Pla de l'Estany

El Pla de l'Estany, una comarca més que recent, consolidada el 1988, de la qual Banyoles és la seva capital, per temes històrics, demogràfics i econòmics. Té una població de 33.564 habitants (2024) repartits en els onze municipis que conformen aquesta comarca: Banyoles, Porqueres, Camós, Fontcoberta, Cornellà de Terri, Sant Miquel de Campmajor, Vilademuls, Serinyà, Palol de Reverdit, Esponellà i Crespià.

Envoltada per plana, alguns turons, boscos i coneguda per la seva gran bassa d'aigua, l'estany de Banyoles, el Pla de l'Estany s'estén al nord-est de Catalunya, amb una superfície de 262,78 km² (dades del 2024). Limita amb la Garrotxa al nord-oest, amb l'Alt Empordà al nord-est i amb el Gironès al sud.

2. Història de Banyoles

L'existència de vida humana al Pla de l'Estany es remunta a la prehistòria. Així ens ho fa constar la troballa dels poblats d'aquesta època situats un al parc de la Draga i l'altre a les coves de Serinyà. De l'edat antiga, aquesta comarca també consta d'una vil·la romana, activa entre els segles I aC i VII dC, a Vilauba, una necròpolis a Lió i un campament romà al puig de Sant Martirià. Aquestes són algunes de les mostres del divers patrimoni cultural i històric de la zona. Per tant, podem dir que Banyoles i els seus entorns tenen un naixement previ a l'edat mitjana, quan la capital del territori va anar agafant forma fins a convertir-se en el que és avui en dia.

Cabanyes neolítiques de la Draga

Convent vell del puig de Sant Martíria

Vila romana de Vilauba

Banyoles, com la ciutat que coneixem, té els seus orígens al monestir de Sant Esteve, fundat el segle IX per l'abat Bonitus. Amb el monestir com a punt de partida, es va anar edificant Banyoles, una vil·la que depenia bàsicament de la comunitat religiosa. Amb el pas dels anys la ciutat es va alliberar del seu control, també es va dividir en dues parts, s'hi van construir muralles, noves parròquies i va anar creixent quant a població i territori, però també econòmicament amb la indústria de draps, teixits i farina, que es produïen gràcies als molins d'aigua.

Monestir de Sant Esteve

Muralla de Banyoles

Amb l'arribada del segle XIV també van arribar uns anys de decadència a Banyoles. I quan els segles de prosperitat i de desenvolupament econòmic, urbanístic i demogràfic arribaven, després els seguien anys de declivi, un altre cop.

En els últims cent anys, la vila de Banyoles es va convertir en ciutat pel rei Alfons XIII. Més tard, als anys seixanta, es va produir un gran creixement i molta gent que s'havia dedicat a l'agricultura, van passar a treballar a la indústria. Però no va ser fins a la participació com a seu de les proves de rem en els Jocs Olímpics del 1992, que Banyoles es va modernitzar en molts aspectes. Cal afegir també, com ja s'ha esmentat abans, que el Pla de l'Estany formava part de la comarca del Gironès fins al 1988, any en què es va constituir com a comarca pròpia.

Club Natació Banyoles

Al segle XXI, Banyoles és una ciutat lligada com ara el piragüisme, el rem, la natació, l'atletisme, el ciclisme, entre d'altres.

3. Activitats

Ara és el teu torn!

Et proposem unes activitats en línia perquè puguis consolidar el que has llegit prèviament.

Fes clic a les lletres i comença a jugar!

- [Els municipis del Pla de l'Estany.](#)
- [Quant saps sobre el Pla de l'Estany?](#)
- [Història de Banyoles.](#)

INDEX

1. Límits dialectals del Pla de l'Estany
2. Anàlisi de la parla
 - Aspectes fonètics
 - Aspectes morfològics
 - Aspectes sintàctics
4. Activitats

1. Límits dialectals del Pla de l'Estany

Primer de tot, cal situar la parla del Pla de l'Estany dins del bloc oriental del català i, específicament, dins del català central. Ara bé, com assenyalen molts lingüistes reconeguts, com Joan Coromines o Francesc de Borja Moll, dins del català central hi ha una subcategoria anomenada català gironí, considerada per molts com un dialecte propi. Per tant, la parla banyolina, en ser parlada dins la província de Girona, es troba dins d'aquesta branca del català.

Pel que fa als límits dialectals, tal com hem vist en la situació geogràfica de la comarca del Pla de l'Estany, aquesta limita amb la Garrotxa, l'Alt Empordà i el Gironès. Així doncs, per la proximitat entre les comarques, la parla plaestanyina comparteix trets lèxics, fonètics i morfològics amb les parles de les tres regions veïnes. Quant a vocabulari de la zona volcànica compartim paraules com *aiga* (aigua), *gamat* (malalt, cansat o bé destrossat), *eixida* (terrassa)... De la capital de la província tenim mots com *tomata* (tomàquet), *monja de la taronja* (grell) i un llarg etcètera. Finalment de la zona de l'Empordà ens enduem *esperrucat* (despentinat), *carrota* (pastanaga) o *fressa* (soroll).

D'estructures gramaticals utilitzem el determinant possessiu masculí per referir-nos a mots femenins (*la meu mare o casa meu*) i, a vegades, afegim una *te* al final d'alguns verbs de la primera persona del singular del present del mode indicatiu (*trucot, menjot, parlot, saltot...*). Pot ser que hi hagi paraules que eren pròpies d'una zona i que a mesura del temps s'hagin començat a utilitzar a les comarques esmentades anteriorment o bé que hi hagi paraules universals com el verb *cardar*, que té múltiples significats i es fa servir a la gran majoria de localitats de la província gironina.

A més, el parlar del Pla de l'Estany presenta poques, però algunes, similituds amb el francès, o més concretament amb el català septentrional de transició, subdialecte al qual pertany la Garrotxa segons els lingüistes mencionats anteriorment i d'altres. Un exemple clar és usar l'adverbi *pas* per fer una negació, com per exemple *no ho he vist pas*. Aquesta característica és pròpia del francès, ja que en aquesta llengua per negar alguna cosa és obligatòria l'estructura següent: *ne+verbe+pas*, però nosaltres l'hem adoptat.

2. Anàlisi de la parla

Aspectes fonètics

- En quasi tota la província gironina, les paraules que contenen una *e* tancada són pronunciades com si anessin amb *e* oberta, per exemple *tema, estrella, entre, llengua, església...* De la mateixa manera, tenim el cas contrari. Quan una paraula es pronuncia amb una *e* oberta, nosaltres la fem tancada, tenim casos com *silenci, nervis, molèstia, bèstia...*

També cal afegir que canviem la *a* per una *e* en algunes formes verbals com poden ser *tenco* (tanco), *quebre* (cabre) o *plenxo* (planxo). O en substantius com *penxa* (panxa). Aquesta mateixa característica ocorre amb la *o* i la *u*. Per exemple en lloc de dir singlot diríem *singlut* o *amont* per amunt.

- En la nostra parla també es produeixen assimilacions vocàliques. Tenim exemples de mots com *juneiljunoi* (genoll), *istiu* (estiu), *uruga* (eruga), *digidir* (decidir) o *pittit* (petit).
- Així mateix, tenim les dissimilacions vocàliques, aquestes alternen les formes normatives i les formes dissimilades. Trobem exemples com: *macarrons/mucarrons, xocolata/xiucolata, comunió/comanió, xemeneia/ximineia, vigília/vagília...*

- També és habitual trobar dissimilacions consonàntiques com *estidores* (estisores), *jurjol* (juliol), *arcalde* (alcalde) o *cidera* (cirera).
- Hi ha moltes paraules que contenen la vocal neutra [ə]. A la nostra comarca, com en d'altres, aquesta vocal sovint cau tant si va al mig de la paraula, que tenim casos com *carbassa* (carabassa), *brana* (barana), *pret* (paret) o *frigola* (farigola), com si va a l'inici d'un mot, paraules com *guantar* (aguantar), *nar* (anar), *gafar* (agafar) i *ribar* (arribar) són exemples d'aquest fenomen. Cal afegir-hi, a més, totes les formes verbals derivades que també es veuen afectades per aquesta elisió de la vocal neutra.
Cal afegir que el cas contrari, que seria afegir una a al principi d'una paraula, quan en català normatiu no en porten. Aquest fet passa en casos com *aglà*, *amoto*, *arràdio* i *anou*.
També afegim la vocal neutra després dels pronoms febles *ens*, *us* i *els* quan apareixen en combinacions darrere un verb, per exemple *agafa'ns-e* o *porta-us-e*.
D'aquesta mateixa manera succeeix amb la preposició *amb* quan la segueixen els pronoms interrogatius *què*, *quin* o *qui*: *amb (e) qui*, *amb (e) què*...
- El diftong *ua* si es troba en posició inicial com podria ser en la paraula *guaitar* esdevé *o*. Per tant, seria *goitar* en lloc de *guaitar* o, fins i tot, es podria acceptar *uitar*. El mateix passa amb el mot *guanyar* que es converteix en *gonyar*. Aquest tret també succeeix amb el diftong *eu*, que es converteix en *u*. Paraules com *lleuger* i els futurs *veurà* i *beurà* esdevenen *lluger*, *vurà* i *burà*.
Un altre fenomen del diftong *ua* és que quan es troba en posició àtona la lletra *u* desapareix. Així doncs, *diem aiga* (aigua) i *llenga* (llengua).
- Un altre aspecte clau en la nostra parla és l'afegit d'una *i* que s'anomena antihiàtica, que, com el nom indica, la col·loquem quan hi ha un hiat, majoritàriament, entre les vocals fortes *a* i *e*. Les paraules més típiques que porten una *i* antihiàtica són *paella* (paella), *ideia* (idea), *griella* (graella) i *teiatru* (teatre).
- La iodització és un tret encara present sobretot en la parla de les persones més grans, tot i que també hi ha força jovent que la fa servir. En la nostra parla, podem distingir dos tipus principals de iodització.

El primer és la iodització plena, en què els mots que contenen el so de la doble *ela* es pronuncien majoritàriament amb el so de la lletra *i*. Quan no és així, aquestes formes poden arribar a considerar-se malsonants o poc naturals dins del dialecte. Alguns exemples de paraules amb iodització plena són *parei* (parell), *vui* (vull), *penjoi* (penjoll), *tai* (tall) o *ceia* (cella), entre d'altres. El segon cas és el de la iodització parcial, aquesta alterna les formes amb doble *ela* i les formes amb *i*. Ambdues variants són acceptades pels parlants. En són exemples paraules com *uilull*, *ailall*, *oreialorella*, *vermeilvermell*...

- En algunes localitats on es parla el subdialecte gironí, sobretot en la població amb més edat, encara es poden sentir les paraules *tenre* (tendre), *divenres* (divendres), *tenrum* (tendrum), *genre* (gendre) i formes verbals com *molre* (moldre), *calre* (caldre), *venre* (vendre) i els seus derivats. És evident que en aquestes paraules els falta una *-d*, ja que antigament l'eliminació d'aquesta consonant en els grups *-NDR-* i *-LDR-* era del més habitual. Però avui en dia aquests mots s'utilitzen cada cop menys.
- Un altre tret distintiu és l'afegiment d'una *te* final en paraules acabades en *erra* com *cort* (cor) o *mart* (mar), així com en paraules acabades en *i* àtona, per exemple *col·legit* (col·legi) i *llapit* (llapis). També trobem mots amb *te* final que no acaben en les dues formes esmentades anteriorment, un clar exemple és *mapat* (mapa). Un cas similar seria el mot *trenc* (tren), que en lloc d'afegir una *te*, hi afegim una *ce*.

Aquest aspecte de la parla plaestanyina no només passa en substantius, sinó que també ho trobem en verbs, sobre tot en la primera persona del singular del present d'indicatiu (*menjot*, *parlot*, *trucot*, *aixecot*...).

Un altre aspecte que podríem incloure en aquest bloc es que quan conjuguem el verb *saber* en la segona persona del singular del present d'indicatiu canviem la *pe* per una *te*, aleshores diem *sats* i no *saps*. Fins i tot, podríem considerar l'elisió plena tant de la *te* com de la *pe*, ja que hi ha parlants que diuen *sas*.

- Encara avui en dia, l'emmudiment de la *essa* final és del més freqüent. Aquesta elisió succeeix sobretot quan una paraula acabada en *essa* va seguida d'un mot que comença en consonant, tenim exemples com *é bo* (és bo), *re de bo* (res de bo) o *é mé burro* (és més burro). Aquest fenomen també es dona quan el mot amb *essa* final es troba en última posició dins l'oració, com *qué é?* (qué és?) o *no he fet pa re* (no he fet pas res). Hi ha casos en particular on es poden arribar a suprimir totes les consonants finals, com per exemple la típica pregunta que faries si vols saber l'hora: *quin hor é?* (quina hora és?). Cal destacar que hi ha algunes partícules que si es troben al final d'una frase conserven la *essa* final, aquests mots són *pas*, *tres*, *més* o *mes*.
- A la nostra zona també es poden observar casos de metàtesi, normalment a la parla oral. Alguns exemples són *gavinet* (ganivet), *setrill* (sitrell), *redera* (darrera), *àliga* (àguila), entre d'altres.

- Com en altres llocs on es parla el català gironí, quan una paraula conté -tg-, ho pronunciem com si hi hagués una de, és a dir, ho pronunciariem -dg-. En lloc de dir metge diríem *medge*, d'igual manera *fedge* (fetge) i *viadge* (viatge). En canvi, quan en un mot apareixen les lletres te i jota juntes (tj), eliminem la consonant te. Aleshores diem *plaja* (platja), *lleja* (lletja) i *mija* (mitja). És important saber distingir entre *mija* i *mitja*, ja que la primera opció és fa servir per determinar la meitat d'alguna cosa, mentre que la segona paraula fa referència a la peça de roba.

Pàgina següent >

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

 motsquesurenalestany@gmail.com

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

- La substitució del so -tx- inicial en una síl·laba pel so -sh- encara és viva i es manté en paraules com *shurros* (xurros) i *shocolata* (xocolata). A més, aquest so s'afegeix en paraules que, etimològicament, no s'escriuen amb la lletra ics, com *xíndria* (síndria) i *xaliva* (saliva).
- De la mateixa manera que, en segons quins casos, no pronunciem les lletres essa o u, també es produeix l'emudiment de la lletra ela. Aquest fenomen es pot observar en paraules com *nosatres* (nosaltres) o *vosatres* (vosaltres). Tot i que algunes persones pronuncien i escriuen la primera forma del plural com *naltros*. Fins i tot es dona en formes verbals, com el cas de *vos* (vols).
- Depenent del parlant, es poden sentir formes com *ont* o *unt*, que reforcen la te final en lloc de fer servir el pronom locatiu normatiu *on*. Aquestes formes s'utilitzen especialment quan la paraula següent comença amb vocal (*ont és?*). En canvi, quan el mot següent comença amb consonant, a *ont* o *unt* se'ls afegeix una vocal neutra final, convertint-se en *onta* o *unta* (*onta vas?*). Cal destacar que aquestes formes no només s'usen dins d'una oració, sinó que també poden aparèixer soles, amb un ús clarament interrogatiu (*onta?*).

- A més a més, es força habitual sentir la pronunciació del verb *necessitar* com *nessitar* o bé *cessitar*, ambdós casos són usats per diversos parlants de la zona. Alguna frase d'exemple seria “nessito anar a comprar arròs” o bé “cessito unes vacances urgents”.
- Un últim cas de fonètica és la pronunciació del quantitatiu masculí plural quants, que sovint es pronuncia *cons*. Una expressió molt habitual és: *Cons en tenim avui?*, fent referència a quin dia del mes som.

Aspectes morfològics

- Un aspecte característic de les comarques gironines és l'ús de l'article personal masculí en lloc de *el*. Així, no diem *el Pau* i *el Marc*, sinó *en Pau* i *en Marc*. En canvi, si el nom propi que segueix aquest article personal comença amb vocal, es manté la *l'*, com per exemple *l'Arnau* o *l'Éric*.
- Hi ha un mot en concret que a la zona gironina es presenta en femení, mentre que a la resta de Catalunya és en masculí: la fred. Aquí podem sentir frases com *quina fred* o *fa una fred que pela*. Hi ha altres mots com *pebre* que també varien el seu gènere.
- Un altre fenomen és variar adjectius que són invariables en quant a gènere, per exemple *feliça*, *intel·ligenta*, *diferenta*, *naturala* o, fins i tot, *iguala*. També, en la flexió de gènere dels adjectius acabats en *au*, *eu*, *ou* o *iu*, la versió femenina passa a tenir una *u* en lloc d'una *ve*. Com per exemple *tou* → *toua*, *viu* → *viua*, entre d'altres. Aquest fenomen s'observa també en els determinants possessius *meu*, *teu* i *seu*, que en femení es converteixen en *meua*, *teua* i *seua*. A més, aquests possessius presenten un altre tret característic, que s'explica a continuació.
- Hi ha casos on els possessius masculins *meu*, *teu* i *seu* acompanyen a un nom femení. Tenim exemples com *la meu mare* o *casa meu*. Tot i que s'alternen amb la forma femenina, és un tret encara molt viu de la parla.
- Un altre succés és el de passar al plural els adverbis invariables *prou*, *xic*, *bastant*, *massa*... També hi ha un cas en especial relacionat amb la flexió del numeral *dos*. En català normatiu, la forma femenina d'aquest numeral és *dues*, però al Pla de l'Estany i en altres comarques gironines es fa servir *dos* tant per al masculí com per al femení. Quan cal expressar explícitament el femení, sí que s'utilitza la forma *dues*, però pot ser pronunciada de la següent manera: *dugues*. Un altre cas que s'ha d'esmentar, tot i que no té a veure amb la variabilitat de l'adverbi, és l'ús freqüent del *massa* en lloc del *molt*. Aquí a la nostra comarca és habitual sentir a dir *massa bonic*, *massa gros*, *massa alt*, i infinites combinacions més.

- En la nostra parla tenim una paraula en concret que utilitzem quan ens referim a alguna cosa poc concreta o quan no recordem el seu nom, aquest mot és *daixonses*. Però també podem sentir les seves variants *daixonsis*, *dallonis* o *dallonnes*. Passa el mateix amb el mot *llavors* que té derivacions molt diverses com *llavorens*, *allavontes*, *llavons*, *allavòrens* o *allavores*, i el mot després, després o desempuenses.
- A la parla plaestanyina com a altres parlars de Girona es fan servir tant prefixos com sufixos per crear paraules noves. Tanmateix, els sufixos tenen un pes més important dins la parla, ja que són usats diàriament. Tenim casos acabats en *-ot* (casalot), en *-as* (animalàs), en *-am* (costellam), en *-arra* (veuarra), en *-arro* (cotxarro), en *-aire* (dansaïre) i en *-ejar* (brutejar). Aquest últim té un significat amb una connotació bastant despectiva i es pot afegir darrere d'adjectius i noms.
- Quant a morfologia verbal tenim els aspectes següents:
 - Un d'ells és la segona i tercera conjugació del present d'indicatiu del verb *trobar*. En lloc de dir *tu trobes* i *ell troba*, diem *tu trops* i *ell trop*, aquí agafem com a arrel la forma del present de subjuntiu: *tròpiga*. A més a més, aquesta forma verbal és inexistent, ja que la forma correcta present de subjuntiu és *trobi*.
 - També tenim les formes incoatives dels verbs de la tercera conjugació. Tenim el verb *embrutir* que alterna formes incoatives i formes pures: *embruto*, *embruts*, *embrut*, *embrutim*, *embruti* i *embruten/embruteixen*. Passa el mateix amb el verb *bullir*: *bullo/bulleixo*, *bulls/bulleixes*, *bull/bulleix*, *bullim*, *bulliu* i *bullen/bulleixen*.
 - Les formes verbals de l'imperfet d'indicatiu són habitualment pronunciades com una ve. A part tenir les formes normatives *reia*, *treia*, *creia*, *jeia* i *seia*, també podem sentir les formes *rivia*, *trevia*, *crevia*, *jevia* i *sevia*. Cal comentar també el cas del verb *córrer*, que alterna en formes normatives i formes en ve, com *corrialcorrevia* o *corremcorrevem*.
 - Pel que fa als imperatius, hem de destacar les formes de la segona persona del singular del verb *donar* seguides del pronom *em*, que són *do'm* i *de'm*, en lloc de *dona'm*.
 - En l'infinitiu d'alguns verbs s'adjunta un vocal àtona de reforç, aleshores diem *néixere*, *créixere*, *conèixere*, entre d'altres. Cal dir, però, que aquest tret és molt poc usat. Es fa servir més en les comarques del subdialecte rossellonès que el gironí.

- Hi ha alguns casos que en les formes no personals d'infinitiu, gerundi i participi s'afegeix una *ge*. Tenim exemples com *vengut/venguent* (venut/venent), *volguer/volguent* (voler/volent), *valguer/valguent* (valer/valent), *poguer/poguent* (poder/podent), entre molts altres. Aquests verbs són acceptats tant en la forma normativa com en la forma velaritzada. Tot i això, en les comarques gironines, altres verbs de la segona conjugació només són reconeguts en la forma veralitzada com *trauent* (traient/traent), *jaguent* (jaient/jaent), *correguent* (corrent), *aprenguent* (aprenent)...
- A les comarques gironines es poden sentir com a participi del verb *ser* les formes *set*, *sigut* i *estat*. Un exemple seria el concert *ha set/sigut/estat* increïble.
- Finalment, en algunes formes verbals mantenim *essa* en la primera i segona persona del plural. Avui en dia, encara podem sentir la pregunta *quants sous?* Com podem observar el verb *sous* té una *s* que en català normatiu no hi hauria de ser.
- Malgrat l'ús generalitzat de les estructures i paraules pròpies del català al Pla de l'Estany, també és força habitual sentir-hi alguns castellanismes en la parla quotidiana. Els més comuns són *bueno* (bé), *puesto* (lloc), *en ves de* (en lloc de), *hasta* (fins i tot), *suelto* (que pot significar solt o bé el canvi, segons el context), i *menus* (menys), entre d'altres.

Aspectes sintàctics

- A casa nostra, igual que a moltes de les comarques on es parla el subdialecte gironí, tenim un aspecte sintàctic molt clar que és utilitzar l'adverbi *pas* per fer una negació, juntament amb el *no*. Normalment, afegim el *pas* darrere del verb (*no ho sé pas*). Però en el cas que sigui un verb compost, podem afegir l'adverbi tan darrere del participi del verb (*no he vingut pas*) com al mig del verb auxiliar i el participi (*no he pas vingut*). En el segon cas emfatitzaríem més la negació. La pronunciació normativa d'aquesta partícula seria pronunciant la *essa* final, tot i que majoritàriament quan es parla de pressa s'omet, cosa que ja hem esmentat a l'apartat d'aspectes fonètics. A part d'aquesta forma de negació en tenim d'altres com per exemple l'ús del *poc* que, que pronunciat ràpidament seria *poca*. Aquest pot anar sol (*poc que ho sé*) o bé acompanyat de les partícules *pas* (*poc que ha vingut pas*), *gens* (*poc que s'hi assembla gens*) o *gota* (*poc que m'ha agradat gota*). A més a més, la partícula *poca* pot patir una metàtesi i ser pronunciada *copa*.

- A més a més, podem sentir gent fent servir el verb auxiliar ésser en lloc d'usar el verb haver en formes verbals compostes. D'exemples tenim oracions com *son anat*, *som comprat*, *sou arribat*... Aquest ús dels verbs auxiliars és majoritàriament usat per persones de més edat. Tot i que hi ha la frase feta on s'és vist que inclou aquesta particularitat i que gairebé tota la població la fa servir.
- També cal destacar l'ús incorrecte de la perífrasi d'obligació tenir que, que en català normalitzat és haver de. Aquesta perífrasi és usada sovint en oracions com: tinc que comprar, tenia que anar, vaig tenir que estudiar...

◀ Pàgina anterior Pàgina següent ▶

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

✉ motsquesurenalestany@gmail.com

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

3. Activitats

Ara és el teu torn!

Et proposem unes activitats en línia perquè puguis consolidar el que has llegit prèviament. Fes clic a les lletres i comença a jugar!

- [Sopa de lletres.](#)
- [Passaparaules.](#)
- [Passaparaules - Part 2.](#)
- [Quines són les correctes? Part 1.](#)
- [Quines són les correctes? Part 2.](#)
- [Test sobre la parla plaestanyina.](#)

- Paraules desordenades.
- Frases desordenades.
- Mots encreuats.

◀ Pàgina anterior

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

motsquesurenalestany@gmail.com

Glossari

Índex d'abreviatures

adj. → adjectiu	pron. → pronom
adv. → adverbí	subst. f. → substantiu femení
ex. → exemple	subst. m. → substantiu masculí
exp. → expressió	v. intr. → verb intransitiu
ger. → gerundi	v. pron. → verb pronominal
interj. → interjecció	v. tr. → verb transitiu
pl. → plural	+info. → més informació

A

Abastar *v. tr.* Arribar un lloc elevat, en el sentit d'agafar alguna cosa.

Abeurall *subst. m.* Menja consistent que es dona al bestiar.

Abolit, abolida *adj.* Gastat, obsolet.

Abricoc *subst. m.* Albercoc.

Acotiar *v. tr.* Posar, cuidar bé alguna cosa.

Acotiar-se *v. pron.* Abrigar-se bé. **Ex.** Acotia't bé que fa fred.

Agarrodat, agarrotada *adj.* Cansat.

Ai *subst. m.* All.

Aiga *subst. f.* Aigua.

Ai la vera creu *interj.* Expressió de sorpresa.

Aixaliar-se *v. pron.* **1.** Espavilar-se

2. Refer-se d'alguna malaltia.

Aixencallar-se *v. pron.* Obrir-se de cames.

Anar a conferència *exp.* Anar a classes de repàs fora de l'escola.

Anar a estudi *exp.* Anar a l'escola.

Anar a la plaça *exp.* Anar a la plaça Major de Banyoles. **+info.** Tot i que Banyoles compta amb diverses places, quan algú diu simplement "anar a la plaça", tothom entén que es refereix a la plaça Major. No cal especificar-ne el nom. En canvi, per parlar de qualsevol altra plaça de la ciutat, cal fer-ho amb el seu nom propi, com ara "la plaça de les Rodes" o "la plaça del Teatre".

Anar a marina *exp.* Anar a la platja.

Anar a tancar els ànecs *exp.* Anar a dormir aviat.

Anar conill *exp.* Anar despullat, sense roba.

Anar escaire *exp.* Afanyar-se, fer-ne via.

Aixorrencar *v. tr.* Erosionar la terra quan plou molt fort.

A les enfosques *exp.* Estar en un lloc mancat de llum.

Allavontes *adv.* Llavors. **+info.** També podem trobar formes com: llavons, allavores, llavontes...

Amaneios *subst. m. pl.* Gestos exagerats.

Amanit *subst. m.* Amanida.

Amont *prep.* Amunt.

Amorrat, amorrada *adj.* Estar molt a prop d'alguna cosa o persona.

Amoto *subst. f.* Moto.

Anar a Banyoles *exp.* Anar al centre de Banyoles. **+info.** Aquesta expressió és utilitzada habitualment per persones que viuen als afores o en barris perifèrics del municipi de Banyoles. Tot i viure dins del terme municipal, fan servir "anar a Banyoles" per referir-se específicament a

desplaçar-se cap al centre urbà de la ciutat, on es concentren els principals serveis, comerços i activitats.

Anar a can Paella *exp.* Expressió que se solia dir per fer por als nens quan no volien menjar, ja que a can Paella s'hi passava fam. **Ex.** "Si no t'acabes el menjar aniràs a can Paella."

Anar gat *exp.* Anar begut, emborratxat.

Anar negat *exp.* Estar moll, xop.

Animal de rec *exp.* Insult despectiu.

Ansat *subst. m.* Olla petita per cuinar amb una sola nansa.

Antes *prep.* Abans. **+info.** També es pot dir abantes.

A prou prou *exp.* Expressió d'afirmació.

Arràdio *subst. f.* Ràdio.

Arramblar-se *v. pron.* Acostar-se molt a una persona, paret o objecte

Arrojar *v. intr.* (castellanisme) Vomitar.

+info. També es pot dir rojar.

Asuara *adv.* Ara fa un moment.

Atracaiar *v. tr.* Atabalar, escridassar, renyar.

Atrotinat, atrotinada *adj.* **1.** Estar malalt o tenir una edat avançada. **2.** Malmès

Aurella *subst. f.* Vent suau, però fred.

Aviam *interj.* Vejam, a veure. **+info.** Aquesta

és la forma més freqüent, tot i que també existeixen viam, veiam, aveiam...

B

Babeca *subst. f.* Òliba.

Badar *v. tr.* Obrir una bossa per posar coses a dins amb facilitat.

Bandau *subst. m.* **1.** Mastegot **2.** Xut molt fort de pilota.

Bleda *adj.* Persona, normalment una dona, a la qual li falta una enrampada. **+info.** També es pot sentir bleada soleiada.

Boit *adj.* Boig.

Bomba *subst. f.* Element decoratiu que es

Barbaió *subst. m.* Espígol.

Bardissa *subst. f.* Conjunt d'herbes i matolls espinosos que es formen als marges.

Barrigar *v. tr.* Remenar, buscar alguna cosa de mala manera.

Barrinar *v. tr.* Pensar molt en alguna cosa.

Barrumera *subst. f.* Escuma.

Basarda *subst. f.* Por, feredat, angoixa.

Bastar *v. tr.* Agafar, despenjar.

Beco, beca *adj.* Brut, amb poca finor.

Becus *interj.* Exclamació de fàstic.

Berruga *subst. m.* Capgròs de la faràndula. **+info.** També hi ha un capgròs de Banyoles que es diu en Berrugues.

Bigorrat *adj.* Quan una cosa, normalment alguna peça de roba, té molts colors o estampats mal combinats. **+info.** També es pot

pronunciar bigarrat.

Biot *subst. m.* Bassa petita.

porta quan es va a veure la cavalcada dels Reis de l'Orient i on els patges posen els caramels, fanalet.

Bossoga *subst. f.* Bony.

Botiguer *subst. m.* Ocell pescaire, comunment conegut com a blauet.

Botir *v. tr.* Inflar alguna cosa, per exemple una pilota.

Botzinar *v. tr.* Renyar.

Bromes *subst. f.* Núvuls.

Brunyols *subst. m.* Bunyols.

Brutoi, brutoia *adj.* Brut.

C

Caçar *v. tr.* Buscar, normalment espàrgols o bolets. Tot i que es pot fer servir en tota mena de contextos.

Calabotí *subst. m.* Capgròs.

Calces curtes *subst. f. pl.* Pantalons curts.

Cancalleta *subst. f.* Traveta. **+info.** També es pot dir entrebanqueta.

Canela fina *exp.* Usat per referir-se a una cosa que és molt bona c

Can pixa rellisca *exp.* **1.** Lloc que està molt lluny. **2.** Quan en un lloc hi ha merder, està brut, desordenat.

Cansalada *subst. f.* Dolç rectangular

coberts de sucre en pols o bé xocolata.

Carmells *subst. m. pl.* Mocs que surten del nas.

Castís, castissa *adj.* Trempat, espavilat, bona persona.

Catau *subst. m.* Lloc per amagar-se, cau.

Catipendi *subst. m.* Mala olor, tuf, pudor.

Cavic *subst. m.* Càvec, aixadell.

Cecar *v. tr.* (castellanisme) Buscar.

Cim *adv.* (castellanisme) A sobre d'algun lloc. **Ex.** He deixat les claus al cim de la taula.

fet de pa de pessic i coberts de glaça de merenga. **+info.** Dolç anomenat d'aquesta manera per la semblança a una cansalada de carn.

Cantina *subst. f.* Recipient on es posa la llet, lletera.

Canyardo *subst. m.* Xut fort de pilota.

Canyó *subst. m.* Coll.

Caparrassa *subst. f.* Dolor de cap fort i feixuc.

Cap-rodo *subst. m.* Mareig, rodament de cap, náusees.

Caraiossos *subst. m. pl.* Expressió de sorpresa.

Carcanada *subst. f.* Esquena.

Cardar *v. tr.* **1.** Afegir **2.** Beure. **3.** Fer. **4.** Fer l'acte sexual. **5.** Posar. Robar/estafar. / **Cardar-se** *v. pron.* Posar-se. / **Estar cardat** *exp.* Estar malalt.

Cargol *subst. m.* Dolç enrotllat en forma d'espiral, com un cargol,

Ciurons *subst. m.* Cigrons.

Clapar *v. intr.* Dormir profundament.

Clavia *subst. f.* Turmell.

Cluc *subst. m.* Son petit.

Colgar *v. tr.* Cobrir completament.

Col·legit *subst. m.* Col·legi, escola.

Condeir *v. tr.* Donar menjar als animals.

Correguent *v. ger.* Corrent, gerundi del verb córrer.

D

Daixonses *pron.* Mot que utilitzem quan alguna quan no recordem el seu nom. **+info.** També trobem formes com: daixonsis, dallonsis o dallonses.

Dantes *adv.* D'abans, antic.

Debatut *subst. m.* Quan hi ha molt d'una cosa. **+info.** El que es diu molt és un debatut d'aigua quan plou molt en poc temps. Però també podem sentir un debatut d'hòsties o un debatut de crits, quan es discuteix o quan es renya a algú.

Decandit, decandida *adj.* **1.** Persona decaiguda a causa de la gana. **2.** Cansat.

Deixatar *v. tr.* Batre els ous.

Dematí *subst. m.* Matí.

Depressa *adv.* Ràpid, a la idea.

Desempuenses *adv.* Després. **+info.** Hi ha moltes variants de l'adverbi després, per exemple deprés.

Desingust *subst. m.* Disgust.

Despitregat, despitregada *adj.* Amb el pit al descobert.

Dingú *pron.* Ningú.

Dobar-se *v. pron.* Apartar-se.

Donar pel sac *exp.* Molestar, empipar.

Dulces *subst. f. pl.* Dolços, postres.

Pàgina següent >

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

motsquesurenalestany@gmail.com

 MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

E

Eixera *subst. f.* Manyaga, carícia.

Eixida *subst. f.* Sortida a l'exterior d'una casa, com podria ser una Terrassa, un balcó...

Eixorit, eixorida *adj.* Espavilat, viu, despert.

Embosta *subst. f.* Grapat de coses.

Embostada *subst. f.* Grapat de coses.

Embrutir *v. tr.* Embrutar

Embustero, embustera *adj.* (castellanisme) Mentider, que enganya.

É mel *exp.* Quelcom que és molt bo.

Empairar-se *v. refl.* Deixar de complir una acció.

Empatoiar-se *v. pron.* **1.** Parlar pels descosits, fent que el receptor no entengui el que estàs dient. **2.** Dir coses que no tenen credibilitat.

Emperifollat, emperifollada *adj.* **1.** Adornar excessivament alguna cosa. **2.** Vestir-se amb molts complements, molts colors o estampats.

Emplenar *v. tr.* Omplir algun recipient amb algun líquid.

Encimbrollar *v. intr.* Estar ben ple, a vessar.

Engavanyar *v. intr.* Molestar, fer nosa. Normalment, s'aplica a peces de roba que no van bé, que no són del tot còmodes.

Ensiamada *subst. f.* Ensaimada.

Entafonyar *v. tr.* Entaforar. Té dos significats: **1.** Posar alguna cosa a un lloc amagat. **2.** Posar alguna cosa on no hi ha espai.

Entalaiar-se *v. pron.* Adonar-se de

Escopçar *v. tr.* Agafar alguna cosa al vol, abans que toqui el terra.

Esgargaix *subst. m.* Escopinada. **+info.** També es pot dir gargaix.

Esgarrinxar-se *v. pron.* Fer-se mal o alguna rascada amb una bardissa.

Esgrigot *subst. m.* Gargot.

Espàrgol *subst. m.* Espàrrec de bosc.

Esparpaïar-se *v. pron.* Espavilar-se.

Esparracar *v. tr.* Estripar, fer trossos.

Espatarrar-se *v. pron.* Obrir-se de cames.

Espellongar-se *v. pron.* Espavilar-se.

Esperrucat, esperrucada *adj.* Despentinat.

Esperxar *v. tr.* Penjar-se o quedar-se penjat involuntàriament en un lloc elevat o inaccessible. **Ex.** La pilota s'ha esperxat

a l'arbre.

Esprit de broc *subst. m.* Regalèssia seca en pal.

Estabornir *v. tr.* Quedar inconscient per un cop fort.

Estantís, estantissa *adj.* Que no és fresc, comença a passar-se o corrompre's. També es pot aplicar les coses que han quedat rígides, sense flexibilitat.

Estaplatxada *subst. f.* Ruixat fort en poc temps. **+info.** També es pot sentir a dir estabatxada o estapatxada.

Estar botit com un glàput *exp.* **1.** Estar enfadat. **2.** Estar tip, haver menjat molt. **+info.** També es pot sentir la mateixa

Esteiat, esteiada *adj.* Tenir punxades després de fer exercici, cansat.

Esterneiat, esterneiada *adj.* Ajagut, estès a terra immòbil.

Estimbarro *subst. m.* Penya-segat, cingle, barranc o clot profund.

Estintolar *v. pron.* Recolzar-se. / *v. tr.*

quelcom, assabentar-se.

Entrinquellat, entrinquellada *adj.* Cosa molt complicada, enrevessada.

Enviar *v. tr.* Empassar-se alguna cosa.

Enxerinar *v. tr.* Fer enfadar a algú.

Esbardellar *v. tr.* Trencar alguna cosa a causa d'un xoc.

Esbatanar *v. tr.* Obrir de bat a bat una porta o una finestra.

Esbordifar *v. tr.* Insultar, escridassar, renyar a algú.

Esbuiat, esbuiada *adj.* Embolicar, enredar, tant cabells, com cordills.

Escagarrinat, escagarrinada *adj.* Persona que té por, poruc, espantadís.

Escaldufar-se *v. pron.* Cremar-se la pell a causa del sol.

Escallimpantes *loc. adv.* Passar de pressa per no ser vist.

Escardís *subst. m.* Trossos petits de vidre o ceràmica.

Escarquillar-se *v. pron.* Espavilar-se.

Escarransit, escarransida *adj.* Persona que és poca cosa.

Escarsí *subst. m.* Planta que es fa servir com a decoració per Nadal. Fa boles vermelles o blanques.

Escarxofar-se *v. pron.* Estirar-se, seure al sofà de manera molt comòda.

Escompixar *v. intr.* Mullar-se en fer pipí.

Escorniflar *v. tr.* Xafardejar, esbrinar.

Clavar alguna cosa a la paret per tal que no caigui, per exemple un quadre.

Estirgonyar *v. tr.* Deformar una peça de roba a causa d'una estirada. **+info.** També es pot pronunciar estiregonyar.

Estrompassar *v. tr.* Esquivar alguna cosa, saltant-ho.

Estirgonyar *v. tr.* Deformar una peça de roba a causa d'una estirada. **+info.** També es pot pronunciar estiregonyar.

Estrompassar *v. tr.* Esquivar alguna cosa, saltant-ho.

Estropellar *v. tr.* (castellanisme) Fer malbé, que no funcioni una cosa.

Estuba *subst. f.* Ambient carregat, fa molta calor i humitat.

Etivocar-se *v. pron.* Equivocar-se.

F

Fardar *v. intr.* Presumir, vanar-se.

Fat, fada *adj.* Quan un plat és insípid, mancat de sal, insípid.

Fequis que *exp.* S'usa en oracions positives.
Ex. Fequis que vindré.

Fer el toc *exp.* Anar a prendre quelcom en un bar, fer una copa.

Fer un riu *exp.* Orinar.

Firar-se *v. pron.* Comprar alguna cosa nova.

Flitar *v. tr.* Ruixar amb insecticida.

Fotre *v. tr.* Verb amb un significat semblant a fer o cardar.

Fotre un bolet *exp.* Pegar, fer una plantofada.

Fer l'ànec *exp.* Fer ximpleries.

Fer mirotis *exp.* Fer enveja a algú, fer dentetes.

Frisar *v. tr.* Impacientar-se.

G

Galifardeu *subst. m.* **1.** Home capaç de fer-ne de totes. **2.** Noi que és babau.

Gall gallaret *subst. m.* Rosella.

Gamat, gamada *adj.* **1.** Malalt. **2.** Tarat. **3.** Malmès.

Gardela *subst. f.* Escopinada.

Garlar *v. intr.* Xerrar pels descosits, sense cap causa, només pel sol fet de parlar.

Geca *subst. f.* Jaqueta.

Gibella *subst. f.* Gibrella, palangana.

Gitar *v. intr.* Vomitar.

Glàput *subst. m.* Gripau.

Godall *subst. m.* Porc petit, sense

importar el sexe.

Gota *adv.* Component de la negació.

Ex. No s'assemblen gota.

Graficando *subst. m.* Capgròs.

Graix *subst. m.* Garatge.

Granussa *subst. f.* Llegums.

Grasiosa *subst. f.* Gasosa.

Gratera *subst. f.* Ganes excessives de gratar-se.

Greixando *subst. m.* **1.** Persona grossa, grassa. **2.** Capgròs (animal).

Greixot *subst. m.* Llardó.

Grillat, grillada *adj.* Boig, ximple, tocat de l'ala.

Guaitar *v. tr.* Mirar, observar. **+info.** També es pot pronunciar goitar, güitar, agüitar o uitar.

Guarnir-se *v. pron.* Vestir-se bé, posar de manera correcta una peça de roba. **Ex.** Guarneix-te, que tens el coll de la camisa mal posat.

Guipar *v. tr.* Veure.

Guripa *subst. m.* (castellanisme) Policia local.

H

Haver d'anar a can Parrassa/Rigau *exp.* No veure una cosa que és molt evident. **+info.** Can Parrassa o Rigau és una òptica de Banyoles.

I

Iclésia *subst. f.* Església.
Indicció *subst. f.* Injecció.

Inxa *subst. f.* Estella molt petita.
Istiu *subst. m.* Estiu.

J

Junell *subst. m.* Genoll **+info.** També es diu: genoï, junioï, junei...
Juriol *subst. m.* Juliol.

L

Lelo, lela *adj.* Boig, ximple, que no hi toca.

Liro *subst. m.* Ànec.

Llaçat, llaçada *adj.* Cansat, fart.

Llamamau *exp.* Expressió d'ira o bé de sorpresa. **+info.** Seria un sinònim de llamp me mati.

Llamec, llamega *adj.* Persona que tria escrupolosament el menjar, llepafils.

Llampat, llampada *adj.* Boig, beneit.

Llaona *subst. f.* Truja jove, que encara no ha parit.

Llàpit *subst. m.* Llapis.

Llefarut, llefaruda *adj.* Tafaner,

xafarder.

Llefernada *subst. f.* Taca.

Lleixa *subst. f.* Prestatge enganxat a la paret.

Llepet *subst. m.* Pet que deixa alguna taca a la roba íntima.

Llet i cafè *subst. m.* Fa referència al cafè

amb llet, però s'han girat les partícules cafè i llet.

Llisquet *subst. m.* Balda, pestell, peça corredora per tancar una porta o finestra

Llosco, llosca *adj.* Encantat, aturat.

 MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

M

Malgirgat, malgirgada *adj.* Mal vestit, desarrengat.

Manejar *v. tr.* irigir, dominar.

Mangonar *v. tr.* Remugar, protestar amb la boca mig tancada fent que el receptor no entengui el missatge.

Marrà, marrana *adj. / subst. m. / f.* **1.** Persona que fa marranades. **2.** Tossut, tossuda.

Marranxa *subst. f.* Recipient per portar coses, garrafa.

Marro *subst. m.* **1.** Merder, embolic. **2.** Xafarderies.

Martingala *subst. f.* Embolic, engany.

Masegat, masegada *adj.* **1.** Cansat. **2.** Malmès.

Meca *subst. f.* Vehicle construït a partir de qualsevol cosa de casa (palets, capses de cartó, rodes...), normalment és construït per a nens per jugar-hi una estona.

Meco *subst. m.* (castellanisme)
Trompada, xoc fort.

Menester *v. tr.* Necessitar.

Mesell *subst. m.* Marrà.

Meu *det. pos.* A la nostra comarca, tant es fa servir la forma femenina com masculina dels determinants possessius singulars per referir-se a un mot femení. El mateix passa amb teu i seu. **Ex.** La meu mare o casa meu.

Mija *adj.* La meitat d'una cosa. **Ex.** Em podries posar mija xíndria? **+info.** Cal saber diferenciar entre mija i mitja. El primer mot, com s'ha dit anteriorment, significa la meitat d'una cosa. En canvi, mitja és la peça de roba que cobreix les cames.

Mistric *subst. m.* Fet i amagar.

Mòlta *subst. f.* Pal al voltant del qual es crea el paller.

Monja *subst. f.* Cadascuna de les parts separades que tenen els cítrics, grell.

Morfullar *v. tr.* **1.** Estovar les castanyes. **2.** Rebregar. **3.** Pellicar alguna cosa del menjar abans d'hora.

Mucarrons *subst. m. pl.* Macarrons.

Muló *subst. m.* Meló.

Munta *subst. f.* Multa.

N

Nata *subst. f.* Cop, caiguda, castanya.

Nyicris *adj. / subst. m.* Persona petita,

Níspro *subst. m.* Nespra.

Nones *subst. f.* Son. **+info.** Fer nones vol dir dormir.

Núgol *subst. m.* Núvol.

O

Òndima *interj.* Exclamació de sorpresa.

Onsevulla *adv.* Arreu, a qualsevol lloc.

Onta *adv.* On. **+info.** També pronunciat unta, unt, ont...

P

Paiella *subst. f.* Paella per cuinar. **+info.** La paella d'arròs valenciana es pronuncia sense ieisme.

Paieta *adj.* Persona xixa, lletja.

Paltruc *subst. m.* **1.** Botifarra cuita gruixuda. **2.** Persona grassa.

Papo *subst. m.* **1.** Cuca, insecte. **2.** Moc. **3.** Triops de l'estany d'Espolla.

Parar *v. tr.* El verb parar es fa servir amb el significat de prendre el sol. Per ex. He parat el sol.

Parar-se *v. pron.* Treballar per compte propi. **+info.** Normalment es diu: s'ha parat per ell.

Parrac *subst. m.* **1.** Tros de roba vella que es fa servir per netejar. **2.** Peça de roba vella, lletja o passada de moda.

Pas *adv.* Component de la negació. **Ex.** No vindré pas.

Patuleia *subst. f.* Infants, mainada.

Pelleringa *subst. f.* Tros de pell que penja, normalment als costats dels dits.

poca cosa.

Nyonya *subst. f.* Son.

Nyorru *subst. m.* El joc del marro.

Pessigar *v. intr.* Cremar. **Ex.** La sopa era tan calenta que m'he pessigat.

Pioc, pioca *adj.* **1.** Refredat, malalt. **2.** Cansat, amb poc humor, malament de salut.

Planxat *subst. m.* Sandvitx, biquini.

Poca *adv.* Component de la negació. **Ex.** Poca ho sé.

Pota ranca *subst. f.* **1.** Cama coixa **2.** Aplicat també en els mobles quan una de les potes balla, no és estable.

Pret *subst. f.* Paret.

Provelló *subst. f.* Processó.

Q

Quartos *subst. m. pl.* (castellanisme)

1. Diners. 2. Habitació.

R

Rajoliu *subst. m.* Raig petit.

Rampoines *subst. f. pl.* 1. Coses insignificants. 2. Sobres.

Rasca *subst. f.* Aire fred.

Rataliu *subst. m.* Ratolí petit.

Rautar *v. tr.* Rascar

Rebitllar *v. tr.* Llançar violentament alguna cosa.

Reblanit, reblanida *adj.* Tou, aplicat a aliments secs com a les galetes.

Rebotir *v. tr.* Llançar violentament.

Recorquillar-se *v. pron.* Recargolar-se, generalment de dolor.

Regantellar *v. intr.* Regalimar.

Reguitzell *subst. m.* Un seguit de coses.

Ex. Un reguitzell de paraules.

Remugar *v. tr.* Parlar amb la boca mig oberta, fent que el receptor no entengui el missatge.

Rendell *subst. m.* Mosquit.

Renediu, renediua *adj.* Molt petit, no ha acabat de créixer.

Requesta *subst. f.* Tenir èxit, normalment en l'àmbit amorós.

Resclosit, resclosida *adj.* 1. Cosa que no li toca l'aire. 2. També es diu a persones que no surten quasi mai de casa.

Reveixí *subst. m.* Tros de pell alçada a prop de les ungles.

Ring-ring *subst. m.* Melic.

Rispa *subst. f.* Aire fred.

Roinejar *v. intr.* Plovisquejar, fer una pluja molt fina.

Romeguera *subst. f.* L'expressió trobar-se una romeguera vol dir trobar-se coneguts pel carrer que et fan perdre el temps, ja que t'has de parar a parlar amb ells.

Rutija de canyó *subst. f.* Aspror, irritació al coll.

S

Santiamén *subst. m.* Immediatament.

Sàrria *subst. f.* Cabassa grossa plegable feta d'espart.

Semblar la por de Mata *exp.* Portar indumentària peculiar, vestit i maquillat fora de l'habitual.

Ser ferm *exp.* 1. Ser bo, de fiar. 2.

Setrill *subst. m.* Sitrell.

Singlut *subst. m.* Singlot.

Sopluig *subst. m.* Aixopluc.

Suet *subst. m.* Jersei.

Sumera *subst. f.* Burra.

Expressió utilitzada per indicar que una cosa és definitiva, que no admet alternatives ni opcions. Equival a dir que és “tant sí com no”.

Ser un menargues *exp.* Ser una persona deixada, bruta, desordenada.

T

Tabanada *subst. f.* Cop, plantofada.

Taflic *interj.* Expressió de sorpresa, admiració.

Tai *subst. m.* Tros o peça de carn.

Talaiar *v. tr.* Vigilar, generalment el bestiar.

Tangí *subst. m.* Cossi, gibrell per rentar qualsevol cosa.

Tartai *subst. m.* Brutícia que s'acumula sota les ungles.

Teiatru *subst. m.* Teatre.

Tencar *v. tr.* Al Pla de l'Estany, com a altres comarques gironines, es pronuncia el verb tancar amb e.

Tenir la tirla *exp.* Tenir un atac de riure i de fer ximpleries i bogeries alhora.

Tenir un cul com un assamal *exp.* Tenir el cul molt gros, de grans dimensions.

Tenrum *subst. m.* Tendrum.

Tremendo, tremenda *adj.* **1.** Cosa molt bona o que funciona bé. **2.** Persona entremaliada o amb un caràcter fort.

Tiberi *subst. m.* Apat abundant i bo.

Tifardo, tifarada *adj.* Gras.

Tinglado *subst. m.* (castellanisme)
Enrenou, embolic, merder.

U

Uberginia *subst. f.* Alberginia. **+info.**
Aquest mot també es pot pronunciar

Tirar vaques a muntanya *exp.* Aspirar fort fent que els mocs pugin nas amunt.

Tomata *subst. f.* Tomàquet.

Torraina *subst. f.* Moc sec.

Torrat, torrada *adj.* Embriagat, emborratxat.

Torterola *subst. m.* Espiral de fum.

Tòtil, tòtila *adj.* Encantat, curt d'enteniment.

Tot per terra, músics i verra *exp.* Aquesta expressió s'utilitza en moments de desastre, daltabaix o bàsicament quan cau una cosa a terra.

Traios *subst. m.* Gestos, maneres de fer d'una persona.

Tràmec *subst. m.* Eina semblant a una aixada o a un càvec.

Trenc *subst. m.* Tren.

Trumfa *subst. f.* Patata.

Tupí *subst. m.* Olla petita amb una sola ansa.

Tupit, tupida *adj.* Compacte, molt ple.

esbergínia.

Ui *subst. m.* Ull.

Ulina *subst. f.* Alzina.

◀ Pàgina anterior Pàgina següent ▶

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

motsquesurenalestany@gmail.com

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

V

Veixina *subst. f.* Pet sense soroll.

Ventallada *subst. f.* Clatellot.

Ventar *v. tr.* **1.** Pegar. **2.** Fer. En aquest sentit, se sol dir ventar una fotografia.

Vianda *subst. f.* Verdura passada per la paella.

Volant *subst. m.* Falç sense dents.

Voleio *subst. m.* Passeig, volt.

Vos *v. tr.* Segona persona del singular del present d'indicatiu del verb voler.

Ex. Vos un tall de pastis?

X

Xaliva *subst. f.* Saliva.

Xefla *subst. f.* **1.** Gran àpat. **2.** Festa.

Xermellut, xermelluda *adj.* Persona que contesta malament.

Xerracs *subst. m. pl.* Espardenyes.

Xinar *v. intr.* Fer l'amor.

Xíndria *subst. f.* Síndria.

Xiscar *v. tr.* Femar els camps.

Xiuxiu *subst. m.* Esprai polvoritzador.

Xixu, xixa *adj.* **1.** Fer mal dia. **2.**

Persona antiga, bruta, descuidada.

Xona *subst. f.* Verra, bruta.

Xorranc *subst. m.* Clot, forat provocat per la pluja.

Xucar *v. tr.* Sucar.

Xugamà *subst. m.* Drap per eixugar-se les mans.

Xuia *subst. f.* Xulla, tros de cansalada per coure.

◀ Pàgina anterior

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

motsquesurenalestany@gmail.com

MOTS QUE SUREN A L'ESTANY

Activitats

Ara és el teu torn!

Et proposem unes activitats en línia. Fes clic a les lletres i comença a jugar!

PARLES I ARGOTS

- Quant saps de les llengües romàniques?
- On es parlen les llengües romàniques?
- Història de la nostra parla.
- On es parla català?

EL PLA DE L'ESTANY

- [Els municipis del Pla de l'Estany.](#)
- [Quant saps sobre el Pla de l'Estany?](#)
- [Història de Banyoles.](#)

LA PARLA PLAESTANYINA

- [Sopa de lletres.](#)
- [Passaparaules.](#)

- [Passaparaules - Part 2.](#)
- [Quines són les correctes? Part 1.](#)
- [Quines són les correctes? Part 2.](#)
- [Mots encreuats.](#)
- [Test sobre la parla plaestanyina.](#)
- [Paraules desordenades.](#)
- [Frases desordenades.](#)
- [Mots encreuats.](#)

ANNEX XXIV - Glossari

Aquest glossari conté paraules que són usades pels habitants del Pla de l'Estany. Es pot presentar el cas d'haver-hi mots, o bé, expressions que també són usats a altres comarques veïnes. Els mots s'han extret de les aportacions dels enquestats, del llibre *El parlar de la Garrotxa* i el meu coneixement. Per comprovar si les paraules i expressions eren de la zona, s'ha consultat el *Diccionari català-valencià-balear*, el *Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans* i, un cop més, *El parlar de la Garrotxa*.

Índex d'abreviatures

adj. → adjectiu
 adv. → adverbí
 ex. → exemple
 exp. → expressió
 ger. → gerundi
 interj. → interjecció
 pl. → plural

pron. → pronom
 subst. f. → substantiu femení
 subst. m. → substantiu masculí
 v. intr. → verb intransitiu
 v. pron. → verb pronominal
 v. tr. → verb transitiu
 +info. → més informació

A

- **Abastar** v. tr. Arribar un lloc elevat, en el sentit d'agafar alguna cosa.
- **Abeurall** subst. m. Menja consistent que es dona al bestiar.
- **Abolit, abolida** adj. Gastat, obsolet.
- **Abricoc** subst. m. Albercoc.
- **Acotiar** v. tr. Posar, cuidar bé alguna cosa.
- **Acotiar-se** v. pron. Abrigar-se bé.
Ex. *Acotia't bé que fa fred.*
- **Agarrotat, agarrotada** adj. Cansat.
- **Ai** subst. m. All.
- **Aiga** subst. f. Aigua.
- **Ai la vera creu** interj. Expressió de sorpresa.
- **Aixaliar-se** v. **1.** Espavilar-se **2.** Refer-se d'alguna malaltia.
- **Aixencallar-se** v. pron. Obrir-se de cames.
- **Aixorrencar** v. tr. Erosionar la terra quan plou molt fort.
- **A les enfosques** exp. Estar en un lloc mancat de llum.
- **Allavontes** adv. Llavors. **+info.** També podem trobar formes com: llavons, allavores, llavontes...
- **Amaneios** subst. m. pl. Gestos exagerats.
- **Amanit** subst. m. Amanida.
- **Amont** prep. Amunt.

- **Amorrat, amorrada** *adj.* Estar molt a prop d'alguna cosa o persona.
- **Amoto** *subst. f.* Moto.
- **Anar a Banyoles** *exp.* Anar al centre de Banyoles. **+info.** Aquesta expressió és utilitzada habitualment per persones que viuen als afores o en barris perifèrics del municipi de Banyoles. Tot i viure dins del terme municipal, fan servir “anar a Banyoles” per referir-se específicament a desplaçar-se cap al centre urbà de la ciutat, on es concentren els principals serveis, comerços i activitats.
- **Anar a can Paella** *exp.* Expressió que se solia dir per fer por als nens quan no volien menjar, ja que a can Paella s’hi passava fam. **Ex.** “*Si no t’acabes el menjar aniràs a can Paella.*”
- **Anar a conferència** *exp.* Anar a classes de repàs fora de l’escola.
- **Anar a estudi** *exp.* Anar a l’escola.
- **Anar a la plaça** *exp.* Anar a la plaça Major de Banyoles. **+info.** Tot i que Banyoles compta amb diverses places, quan algú diu simplement “anar a la plaça”, tothom entén que es refereix a la plaça Major. No cal especificar-ne el nom. En canvi, per parlar de qualsevol altra plaça de la ciutat, cal fer-ho amb el seu nom propi, com ara “la plaça de les Rodes” o “la plaça del Teatre”.
- **Anar a marina** *exp.* Anar a la platja.
- **Anar a tancar els ànecs** *exp.* Anar a dormir aviat.
- **Anar conill** *exp.* Anar despullat, sense roba.
- **Anar escaire** *exp.* Afanyar-se, fer-ne via.
- **Anar gat** *exp.* Anar begut, emborratxat.
- **Anar negat** *exp.* Estar moll, xop.
- **Animal de rec** *exp.* Insult despectiu.
- **Ansats** *subst. m.* Olla petita per cuinar amb una sola nansa.
- **Antes** *prep.* Abans. **+info.** També es pot dir *abantes*.
- **A prou prou** *exp.* Expressió d’afirmació.
- **Arràdio** *subst. f.* Ràdio.
- **Arramblar-se** *v. pron.* Acostar-se molt a una persona, paret o objecte.
- **Arrojar** *v. intr.* (castellanisme) Vomitar. **+info.** També es pot dir *rojar*.
- **Asuara** *adv.* Ara fa un moment.
- **Atracaiar** *v. tr.* Atabalar, escridassar, renyar.
- **Atrotinat, atrotinada** *adj.* **1.** Estar malalt o tenir una edat avançada. **2.** Malmès.
- **Aurella** *subst. f.* Vent suau, però fred.
- **Aviam** *interj.* Vejam, a veure. **+info.** Aquesta és la forma més freqüent, tot i que també existeixen *viam, veiam, aveiam...*

B

- **Babeca** *subst. f.* Òliba.
- **Badar** *v. tr.* Obrir una bossa per posar coses a dins amb facilitat.
- **Bandau** *subst. m.* **1.** Mastegot **2.** Xut molt fort de pilota.
- **Barbaió** *subst. m.* Espígol.
- **Bardissa** *subst. f.* Conjunt d'herbes i matolls espinosos que es formen als marges.
- **Barrigar** *v. tr.* Remenar, buscar alguna cosa de mala manera.
- **Barrinar** *v. tr.* Pensar molt en alguna cosa.
- **Barrumera** *subst. f.* Escuma.
- **Basarda** *subst. f.* Por, feredat, angoixa.
- **Bastar** *v. tr.* Agafar, despenjar.
- **Beco, beca** *adj.* Brut, amb poca finor.
- **Becus** *interj.* Exclamació de fàstic.
- **Berruga** *subst. m.* Capgròs de la faràndula. **+info.** També hi ha un capgròs de Banyoles que es diu en Berrugues.
- **Bigorrat** *adj.* Quan una cosa, normalment alguna peça de roba, té molts colors o estampats mal combinats. **+info.** També es pot pronunciar *bigarrat*.
- **Biot** *subst. m.* Bassa petita.
- **Bleda** *adj.* Persona, normalment una dona, a la qual li falta una enrampada. **+info.** També es pot sentir *bleda soleiada*.
- **Boit** *adj.* Boig.
- **Bomba** *subst. f.* Element decoratiu que es porta quan es va a veure la cavalcada dels Reis de l'Orient i on els patges posen els caramels, fanalet.
- **Bossoga** *subst. f.* Bony.
- **Botiguer** *subst. m.* Ocell pescaire, comunament conegut com a *blauet*.
- **Botir** *v. tr.* Inflar alguna cosa, per exemple una pilota.
- **Botzinar** *v. tr.* Renyar.
- **Bromes** *subst. f.* Núvols.
- **Brunyols** *subst. m.* Bunyols.
- **Brutoi, brutoia** *adj.* Brut.

C

- **Caçar** *v. tr.* Buscar, normalment espàrgols o bolets. Tot i que es pot fer servir en tota mena de contextos.
- **Calabotí** *subst. m.* Capgròs.
- **Calces curtes** *subst. f. pl.* Pantalons curts.
- **Cancalleta** *subst. f.* Traveta. **+info.** També es pot dir *entrebanqueta*.
- **Canela fina** *exp.* Usat per referir-se a una cosa que és molt bona c
- **Can pixa rellisca** *exp.* **1.** Lloc que està molt lluny. **2.** Quan en un lloc hi ha merder, està brut, desordenat.
- **Cansalada** *subst. f.* Dolç rectangular fet de pa de pessic i coberts de glaça de merenga. **+info.** Dolç anomenat d'aquesta manera

- per la semblança a una cansalada de carn.
- **Cantina** *subst. f.* Recipient on es posa la llet, lletera.
 - **Canyardo** *subst. m.* Xut fort de pilota.
 - **Canyó** *subst. m.* Coll.
 - **Caparrassa** *subst. f.* Dolor de cap fort i feixuc.
 - **Cap-rodo** *subst. m.* Mareig, rodament de cap, nàusees.
 - **Caraissos** *subst. m. pl.* Expressió de sorpresa.
 - **Carcanada** *subst. f.* Esquena.
 - **Cardar** *v. tr.* **1.** Afegir **2.** Beure. **3.** Fer. **4.** Fer l'acte sexual. **5.** Posar. Robar/estafar. / **Cardar-se** *v. pron.* Posar-se. / **Estar cardat** *exp.* Estar malalt.
 - **Cargol** *subst. m.* Dolç enrotllat en forma d'espiral, com un cargol, coberts de sucre en pols o bé xocolata.
 - **Carmells** *subst. m. pl.* Mocs que surten del nas.

D

- **Daixonses** *pron.* Mot que utilitzem quan alguna quan no recordem el seu nom. **+info.** També trobem formes com: *daixonsis, dallonsis* o *dallonses*.
- **Dantes** *adv.* D'abans, antic.
- **Debatut** *subst. m.* Quan hi ha molt d'una cosa. **+info.** El que es diu molt és un *debatut d'aigua* quan plou molt en poc temps. Però també podem sentir un *debatut d'hòsties* o un *debatut de crits*, quan es discuteix o quan es renya a algú.
- **Decandit, decandida** *adj.* **1.** Persona decaiguda a causa de la gana. **2.** Cansat.
- **Deixatar** *v. tr.* Batre els ous.
- **Dematí** *subst. m.* Matí.
- **Depressa** *adv.* Ràpid, a la idea.
- **Desempuenses** *adv.* Després. **+info.** Hi ha moltes variants de l'adverbi després, per exemple *deprés*.

- **Desingust** *subst. m.* Disgust.
- **Despitregat, despitregada** *adj.*
Amb el pit al descobert.
- **Dingú** *pron.* Ningú.
- **Dobar-se** *v. pron.* Apartar-se.
- **Donar pel sac** *exp.* Molestar, empipar.
- **Dulces** *subst. f. pl.* Dolços, postres.

E

- **Eixera** *subst. f.* Manyaga, carícia.
- **Eixida** *subst. f.* Sortida a l'exterior d'una casa, com podria ser una Terrassa, un balcó...
- **Eixorit, eixorida** *adj.* Espavilat, viu, despert.
- **Embosta** *subst. f.* Grapat de coses.
- **Embostada** *subst. f.* Grapat de coses.
- **Embrutir** *v. tr.* Embrutar
- **Embustero, embustera** *adj.* (castellanisme) Mentider, que enganya.
- **É mel** *exp.* Quelcom que és molt bo.
- **Empairar-se** *v. refl.* Deixar de complir una acció.
- **Empatoiar-se** *v. pron.* **1.** Parlar pels descosits, fent que el receptor no entengui el que dius. **2.** Dir coses que no tenen credibilitat.
- **Emperifollat, emperifollada** *adj.* **1.** Adornar excessivament alguna cosa. **2.** Vestir-se amb molts complements, molts colors o estampats.
- **Emplenar** *v. tr.* Omplir algun recipient amb algun líquid.
- **Encimbrollar** *v. intr.* Estar ben ple, a vessar.
- **Engavanyar** *v. intr.* Molestar, fer nosa. Normalment, s'aplica a peces de roba que no van bé, que no són del tot còmodes.
- **Ensiamada** *subst. f.* Ensaïmada.
- **Entafonyar** *v. tr.* Entaforar. Té dos significats: **1.** Posar alguna cosa a un lloc amagat. **2.** Posar alguna cosa on no hi ha espai.
- **Entalaiar-se** *v. pron.* Adonar-se de quelcom, assabentar-se.
- **Entrinquelat, entrinquellada** *adj.* Cosa molt complicada, enrevessada.
- **Enviar** *v. tr.* Empassar-se alguna cosa.
- **Enxerinar** *v. tr.* Fer enfadar a algú.
- **Esbardellar** *v. tr.* Trencar alguna cosa a causa d'un xoc.
- **Esbatanar** *v. tr.* Obrir de bat a bat una porta o una finestra.
- **Esbordifar** *v. tr.* Insultar, escridassar, renyar a algú.
- **Esbuiat, esbuiada** *adj.* Embolicar, enredar, tant cabells, com cordills.
- **Escagarrinat, escagarrinada** *adj.* Persona que té por, poruc, espantadís.
- **Escaldufar-se** *v. pron.* Cremar-se la pell a causa del sol.
- **Escallimpantes** *loc. adv.* Passar de pressa per no ser vist.
- **Escardís** *subst. m.* Trossos petits de vidre o ceràmica.

- **Escarquillar-se** v. *pron.*
Espavilar-se.
- **Escarransit, escarransida** *adj.*
Persona que és poca cosa.
- **Escarsí** *subst. m.* Planta que es fa servir com a decoració per Nadal. Fa boles vermelles o blanques.
- **Escarxofar-se** v. *pron.* Estirar-se, seure al sofà de manera molt còmoda.
- **Escompixar** v. *intr.* Mullar-se en fer pipí.
- **Escorniflar** v. *tr.* Xafardejar, esbrinar.
- **Escopçar** v. *tr.* Agafar alguna cosa al vol, abans que toqui el terra.
- **Esgargaix** *subst. m.* Escopinada. **+info.** També es pot dir *gargaix*.
- **Esgarrinxar-se** v. *pron.* Fer-se mal o alguna rascada amb una bardissa.
- **Esgrigot** *subst. m.* Gargot.
- **Espàrgol** *subst. m.* Espàrrec de bosc.
- **Esparpaiar-se** v. *pron.*
Espavilar-se.
- **Esparracar** v. *tr.* Estripar, fer trossos.
- **Espatarrar-se** v. *pron.* Obrir-se de cames.
- **Espellongar-se** v. *pron.*
Espavilar-se.
- **Esperrucat, esperrucada** *adj.*
Despentinat.
- **Esperxar** v. *tr.* Penjar-se o quedar-se penjat involuntàriament en un lloc elevat o inaccessible. **Ex.** *La pilota s'ha esperxat a l'arbre.*
- **Esprit de broc** *subst. m.*
Regalèssia seca en pal.
- **Estabornir** v. *tr.* Quedar inconscient per un cop fort.
- **Estantís, estantissa** *adj.* Que no és fresc, comença a passar-se o corrompre's. També es pot aplicar les coses que han quedat rígides, sense flexibilitat.
- **Estaplatxada** *subst. f.* Ruixat fort en poc temps. **+info.** També es pot sentir a dir *estabatxada* o *estapatxada*.
- **Estar botit com un glàput** *exp. 1.* Estar enfadat. **2.** Estar tip, haver menjat molt. **+info.** També es pot sentir la mateixa expressió amb el mot *rè nec*.
- **Esteiat, esteiada** *adj.* Tenir punxades després de fer exercici, cansat.
- **Esterneiat, esterneiada** *adj.*
Ajagut, estès a terra immòbil.
- **Estimbarro** *subst. m.* Penya-segat, cingle, barranc o clot profund.
- **Estintolar** v. *pron.* Recolzar-se. / v *tr.* Clavar alguna cosa a la paret per tal que no caigui, per exemple un quadre.
- **Estirgonyar** v. *tr.* Deformar una peça de roba a causa d'una estirada. **+info.** També es pot pronunciar *estiregonyar*.
- **Estrompassar** v. *tr.* Esquivar alguna cosa, saltant-ho.
- **Estropellar** v. *tr.* (castellanisme)
Fer malbé, que no funcioni una cosa.
- **Estuba** *subst. f.* Ambient carregat, fa molta calor i humitat.
- **Etivocar-se** v. *pron.* Equivocar-se.

F

- **Fardar** *v. intr.* Presumir, vanar-se.
- **Fat, fada** *adj.* Quan un plat és insípid, mancat de sal, insípid.
- **Fequis que** *exp.* S'usa en oracions positives. **Ex.** Fequis que vindré.
- **Fer el toc** *exp.* Anar a prendre quelcom en un bar, fer una copa.
- **Fer l'ànec** *exp.* Fer ximpleries.
- **Fer mirotis** *exp.* Fer enveja a algú, fer dentetes.
- **Fer un riu** *exp.* Orinar.
- **Firar-se** *v. pron.* Comprar alguna cosa nova.
- **Flitar** *v. tr.* Ruixar amb insecticida.
- **Fotre** *v. tr.* Verb amb un significat semblant a *fer* o *cardar*.
- **Fotre un bolet** *exp.* Pegar, fer una plantofada.
- **Frisar** *v. tr.* Impacientar-se.

G

- **Galifardeu** *subst. m.* **1.** Home capaç de fer-ne de totes. **2.** Noi que és babau.
- **Gall gallaret** *subst. m.* Rosella.
- **Gamat, gamada** *adj.* **1.** Malalt. **2.** Tarat. **3.** Malmès.
- **Gardela** *subst. f.* Escopinada.
- **Garlar** *v. intr.* Xerrar pels descosits, sense cap causa, només pel sol fet de parlar.
- **Geca** *subst. f.* Jaqueta.
- **Gibella** *subst. f.* Gibrella, palangana.
- **Gítar** *v. intr.* Vomitar.
- **Glàput** *subst. m.* Gripau.
- **Godall** *subst. m.* Porc petit, sense importar el sexe.
- **Gota** *adv.* Component de la negació. **Ex.** No s'assemblen gota.
- **Graficando** *subst. m.* Capgròs.
- **Graix** *subst. m.* Garatge.
- **Granussa** *subst. f.* Llegums.
- **Grasiosa** *subst. f.* Gasosa.
- **Gratera** *subst. f.* Ganes excessives de gratar-se.
- **Greixando** *subst. m.* **1.** Persona grossa, grassa. **2.** Capgròs (animal).
- **Greixot** *subst. m.* Llardó.
- **Grillat, grillada** *adj.* Boig, ximple, tocat de l'ala.
- **Guaitar** *v. tr.* Mirar, observar. **+info.** També es pot pronunciar *goitar, güitar, agüitar o uitar*.
- **Guarnir-se** *v. pron.* Vestir-se bé, posar de manera correcta una peça de roba. **Ex.** Guarneix-te, que tens el coll de la camisa mal posat.
- **Guipar** *v. tr.* Veure.
- **Guripa** *subst. m.* (castellanisme) Policia local.

H

- **Haver d'anar a can Parrassa/Rigau**
exp. No veure una cosa que és molt evident. **+info.** Can Parrassa o Rigau és una òptica de Banyoles.

I

- **Iclésia** *subst. f.* Església.
- **Indicció** *subst. f.* Injecció.
- **Inxa** *subst. f.* Estella molt petita.
- **Istiu** *subst. m.* Estiu.

J

- **Junell** *subst. m.* Genoll **+info.**
També es diu: genoï, junioï, junei...
- **Juriol** *subst. m.* Juliol.

L

- **Lelo, lela** *adj.* Boig, ximple, que no hi toca.
- **Liro** *subst. m.* Ànec.
- **Llaçat, llaçada** *adj.* Cansat, fart.
- **Llamamau** *exp.* Expressió d'ira o bé de sorpresa. **+info.** Seria un sinònim de *llamp me mati*.
- **Llamec, llamega** *adj.* Persona que tria escrupolosament el menjar, llepafils.
- **Llampat, llampada** *adj.* Boig, beneit.
- **Llaona** *subst. f.* Truja jove, que encara no ha parit.
- **Llàpit** *subst. m.* Llapis.
- **Llefarut, llefaruda** *adj.* Tafaner, xafarder.
- **Llefernada** *subst. f.* Taca.
- **Lleixa** *subst. f.* Prestatge enganxat a la paret.
- **Llepet** *subst. m.* Pet que deixa alguna taca a la roba íntima.
- **Llet i cafè** *subst. m.* Fa referència al cafè amb llet, però s'han girat les partícules *cafè* i *llet*.
- **Llisquet** *subst. m.* Balda, pestell, peça corredora per tancar una porta o finestra
- **Llosco, llosca** *adj.* Encantat, aturat.

M

- **Malgirgat, malgirgada** *adj.* Mal vestit, desarrengat.
- **Manejar** *v. tr.* Dirigir, dominar.
- **Mangonar** *v. tr.* Remugar, protestar amb la boca mig tancada fent que el receptor no entengui el missatge.
- **Marrà, marrana** *adj./subst. m. i f.*
1. Persona que fa marranades. **2.** Tossut, tossuda.
- **Marranxa** *subst. f.* Recipient per portar coses, garrafa.
- **Marro** *subst. m.* **1.** Merder, embolic. **2.** Xafarderies.
- **Martingala** *subst. f.* Embolic, engany.
- **Masegat, masegada** *adj.* **1.** Cansat. **2.** Malmès.
- **Meca** *subst. f.* Vehicle construït a partir de qualsevol cosa de casa (palets, caps de cartó, rodes...), normalment és construït per a nens per jugar-hi una estona.
- **Meco** *subst. m.* (castellanisme) Trompada, xoc fort.
- **Menester** *v. tr.* Necessitar.
- **Mesell** *subst. m.* Marrà.
- **Meu** *adj.* A la nostra comarca, tant es fa servir la forma femenina com masculina dels determinants possessius singulars per referir-se a un mot femení. El mateix passa amb *teu* i *seu*. **Ex.** La meu mare o casa meu.
- **Mija** *adj.* La meitat d'una cosa. **Ex.** *Em podries posar mija xíndria?* **+info.** Cal saber diferenciar entre *mija* i *mitja*. El primer mot, com s'ha dit anteriorment, significa la meitat d'una cosa. En canvi, *mitja* és la peça de roba que cobreix les cames.
- **Mistric** *subst. m.* Fet i amagar.
- **Mòlta** *subst. f.* Pal al voltant del qual es crea el paller.
- **Monja** *subst. f.* Cadascuna de les parts separades que tenen els cítrics, grell.
- **Morfullar** *v. tr.* **1.** Estovar les castanyes. **2.** Rebregar. **3.** Pellicar alguna cosa del menjar abans d'hora.
- **Mucarrons** *subst. m. pl.* Macarrons.
- **Muló** *subst. m.* Meló.
- **Munta** *subst. f.* Multa.

N

- **Nata** *subst. f.* Cop, caiguda, castanya.
- **Níspro** *subst. m.* Nespra.
- **Nones** *subst. f.* Son. **+info.** Fer nones vol dir dormir.
- **Núgol** *subst. m.* Núvol.
- **Nyicris** *adj. / subst. m.* Persona petita, poca cosa.
- **Nyonya** *subst. f.* Son.
- **Nyorru** *subst. m.* El joc del marro.

O

- **Òndima** *interj.* Exclamació de sorpresa.
- **Onsevulla** *adv.* Arreu, a qualsevol lloc.
- **Onta** *adv.* On. **+info.** També pronunciat unta, unt, ont...

P

- **Paiella** *subst. f.* Paella per cuinar. **+info.** La paella d'arròs valenciana es pronuncia sense ieisme.
- **Paieta** *adj.* Persona xixa, lletja.
- **Paltruc** *subst. m.* **1.** Botifarra cuita gruixuda. **2.** Persona grassa.
- **Papo** *subst. m.* **1.** Cuca, insecte. **2.** Moc. **3.** Triops de l'estany d'Espolla.
- **Parar** *v. tr.* El verb parar es fa servir amb el significat de *prendre el sol*. **Per ex.** *He parat el sol.*
- **Parar-se** *v. pron.* Treballar per compte propi. **+info.** Normalment es diu: *s'ha parat per ell.*
- **Parrac** *subst. m.* **1.** Tros de roba vella que es fa servir per netejar. **2.** Peça de roba vella, lletja o passada de moda.
- **Pas** *adv.* Component de la negació. **Ex.** *No vindré pas.*
- **Patuleia** *subst. f.* Infants, mainada.
- **Pelleringa** *subst. f.* Tros de pell que penja, normalment als costats dels dits.
- **Pessigar** *v. intr.* Cremar. **Ex.** La sopa era tan calenta que m'he pessigat.
- **Pioc, pioca** *adj.* **1.** Refredat, malalt. **2.** Cansat, amb poc humor, malament de salut.
- **Planxat** *subst. m.* Sandvitx, biquini.
- **Poca** *adv.* Component de la negació. **Ex.** *Poca ho sé.*
- **Pota ranca** *subst. f.* **1.** Cama coixa **2.** Aplicat també en els mobles quan una de les potes balla, no és estable.
- **Pret** *subst. f.* Paret.
- **Provessó** *subst. f.* Processó.

Q

- **Quartos** *subst. m. pl.* (castellanisme) **1.** Diners. **2.** Habitació.

R

- **Rajoliu** *subst. m.* Raig petit.
- **Rampoines** *subst. f. pl.* **1.** Coses insignificants. **2.** Sobres.
- **Rasca** *subst. f.* Aire fred.
- **Rataliu** *subst. m.* Ratolí petit.
- **Rautar** *v. tr.* Rascar
- **Rebitllar** *v. tr.* Llançar violentament alguna cosa.
- **Reblanit, reblanida** *adj.* Tou, aplicat a aliments secs com a les galetes.
- **Rebotir** *v. tr.* Llançar violentament.
- **Recorquillar-se** *v. pron.* Recaragolar-se, generalment de dolor.
- **Regantellar** *v. intr.* Regalimar.
- **Reguitzell** *subst. m.* Un seguit de coses. **Ex.** Un reguitzell de paraules.
- **Remugar** *v. tr.* Parlar amb la boca mig oberta, fent que el receptor no entengui el missatge.
- **Rendell** *subst. m.* Mosquit.
- **Renedit, renediu** *adj.* Molt petit, no ha acabat de créixer.
- **Requesta** *subst. f.* Tenir èxit, normalment en l'àmbit amorós.
- **Resclosit, resclosida** *adj.* **1.** Cosa que no li toca l'aire. **2.** També es diu a persones que no surten quasi mai de casa.
- **Reveixí** *subst. m.* Tros de pell alçada a prop de les ungles.
- **Ring-ring** *subst. m.* Melic.
- **Rispa** *subst. f.* Aire fred.
- **Roinejar** *v. intr.* Plovisquejar, fer una pluja molt fina.
- **Romeguera** *subst. f.* L'expressió *trobar-se una romeguera* vol dir trobar-se coneguts pel carrer que et fan perdre el temps, ja que t'has de parar a parlar amb ells.
- **Rutija de canyó** *subst. f.* Aspror, irritació al coll.

S

- **Santiamén** *subst. m.* Immediatament.
- **Sàrria** *subst. f.* Cabassa grossa plegable feta d'espert.
- **Semblar la por de Mata** *exp.* Portar indumentària peculiar, vestit i maquillat fora de l'habitual.
- **Ser ferm** *exp.* **1.** Ser bo, de fiar. **2.** Expressió utilitzada per indicar que una cosa és definitiva, que no admet alternatives ni opcions.
- Equival a dir que és "tant sí com no".
- **Ser un menargues** *exp.* Ser una persona deixada, bruta, desordenada.
- **Setrill** *subst. m.* Sitrell.
- **Singlut** *subst. m.* Singlot.
- **Sopluig** *subst. m.* Aixopluc.
- **Suet** *subst. m.* Jersei.
- **Sumera** *subst. f.* Burra.

T

- **Tabanada** *subst. f.* Cop, plantofada.
- **Taflic** *interj.* Expressió de sorpresa, admiració.
- **Tai** *subst. m.* Tros o peça de carn.
- **Talaiar** *v. tr.* Vigilar, generalment el bestiar.
- **Tangí** *subst. m.* Cossi, gibrell per rentar qualsevol cosa.
- **Tartai** *subst. m.* Brutícia que s'acumula sota les uncles.
- **Teiatru** *subst. m.* Teatre.
- **Tencar** *v. tr.* Al Pla de l'Estany, com a altres comarques gironines, es pronuncia el verb *tancar* amb *e*.
- **Tenir la tirla** *exp.* Tenir un atac de riure i de fer ximpleries i bogeries alhora.
- **Tenir un cul com un assamal** *exp.* Tenir el cul molt gros, de grans dimensions.
- **Tenrum** *subst. m.* Tendrum.
- **Tremendo, tremenda** *adj.* **1.** Cosa molt bona o que funciona bé. **2.** Persona entremaliada o amb un caràcter fort.
- **Tiberi** *subst. m.* Àpat abundant i bo.
- **Tifardo, tifarada** *adj.* Gras.
- **Tinglado** *subst. m.* (castellanisme) Enrenou, embolic, merder.
- **Tirar vaques a muntanya** *exp.* Aspirar fort fent que els mocs pugin nas amunt.
- **Tomata** *subst. f.* Tomàquet.
- **Torraina** *subst. f.* Moc sec.
- **Torrat, torrada** *adj.* Embriagat, emborratxat.
- **Torterola** *subst. m.* Espiral de fum.
- **Tòtil, tòtila** *adj.* Encantat, curt d'enteniment.
- **Tot per terra, músics i verra** *exp.* Aquesta expressió s'utilitza en moments de desastre, daltabaix o bàsicament quan cau una cosa a terra.
- **Traios** *subst. m.* Gestos, maneres de fer d'una persona.
- **Tràmec** *subst. m.* Eina semblant a una aixada o a un càvec.
- **Trenc** *subst. m.* Tren.
- **Trumfa** *subst. f.* Patata.
- **Tupí** *subst. m.* Olla petita amb una sola ansa.
- **Tupit, tupida** *adj.* Compacte, molt ple.

U

- **Uberginia** *subst. f.* Albergínia. **+info.** Aquest mot també es pot pronunciar esbergínia.
- **Ui** *subst. m.* Ull.
- **Ulina** *subst. f.* Alzina.

V

- **Veixina** *subst. f.* Pet sense soroll.
- **Ventallada** *subst. f.* Clatellot.
- **Ventar** *v. tr.* **1.** Pegar. **2.** Fer. En aquest sentit, se sol dir *ventar una fotografia*.
- **Vianda** *subst. f.* Verdura passada per la paella.
- **Volant** *subst. m.* Falç sense dents.
- **Voleio** *subst. m.* Passeig, volt.
- **Vos** *v. tr.* Segona persona del singular del present d'indicatiu del verb voler. **Ex.** Vos un tall de pastís?

X

- **Xaliva** *subst. f.* Saliva.
- **Xefla** *subst. f.* **1.** Gran àpat. **2.** Festa.
- **Xermellut, xermelluda** *adj.* Persona que contesta malament.
- **Xerracs** *subst. m. pl.* Espardenyes.
- **Xinar** *v. intr.* Fer l'amor.
- **Xíndria** *subst. f.* Síndria.
- **Xiscar** *v. tr.* Femar els camps.
- **Xiuxiu** *subst. m.* Esprai polvoritzador.
- **Xixu, xixa** *adj.* **1.** Fer mal dia. **2.** Persona antiga, bruta, descuidada.
- **Xona** *subst. f.* Verra, bruta.
- **Xorranc** *subst. m.* Clot, forat provocat per la pluja.
- **Xucar** *v. tr.* Sucar.
- **Xugamà** *subst. m.* Drap per eixugar-se les mans.
- **Xuia** *subst. f.* Xulla, tros de cansalada per coure.

ANNEX XXV - Activitats

Aquestes són les activitats incloses en la pàgina web per practicar els sabers sobre el Pla de l'Estany, la seva història i els mots utilitzats a la zona.

Passaparaules

Element decoratiu que es porta quan es va a veure la cavalcada dels Reis de l'Orient i on els patges posen els caramels.

Comença per B

Y A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X

39 00:54

On es parlen les llengües romàniques?

04:58

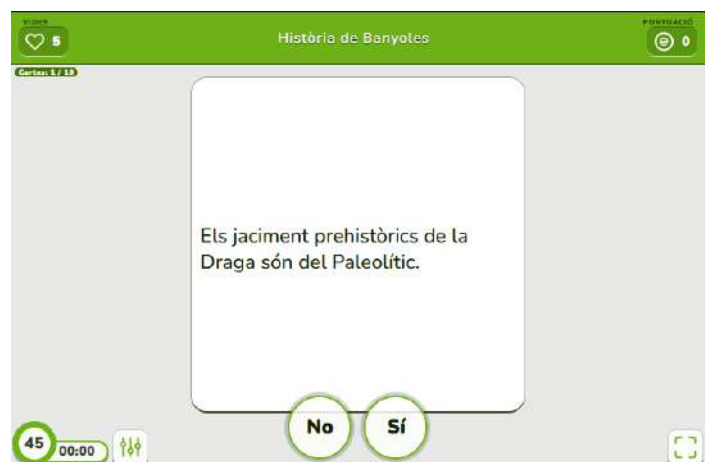
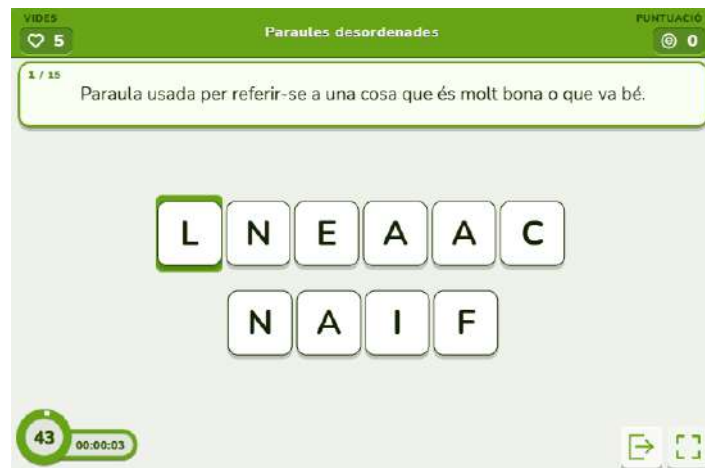
Test sobre la parla plaestanyina

Al Pla de l'Estany és freqüent sentir la perífrasi agramatical "tenir que".

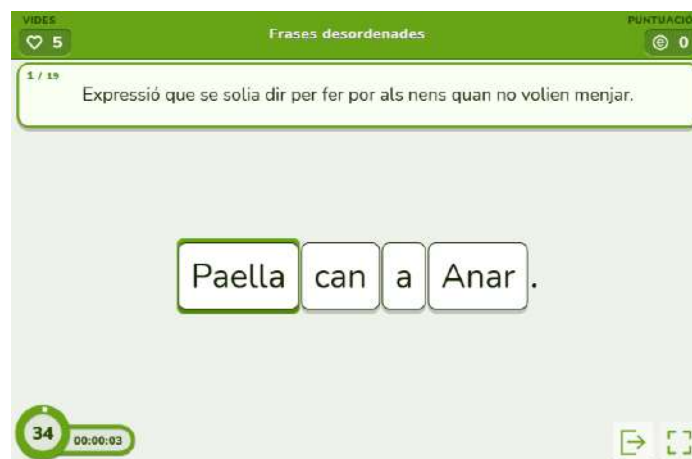
A Sí

B No

29 00:01

ANNEX XXVI - Test sobre la parla plaestanyina

Les preguntes del test sobre la parla plaestanyina, que s'ha adjuntat a la pàgina web, són les següents:

1. Com es diu el líquid transparent que bevem?
 - a. Aigua.
 - b. Aiga.

2. Què vol dir el verb esperxar?
 - a. Ficar alguna cosa dins d'una caixa.
 - b. Penjar alguna cosa involuntàriament.
 - c. Penjar alguna cosa en un penjador.

3. Què són les cansalades i els cargols?
 - a. Postres típiques del Pla de l'Estany.
 - b. Plats catalans.
 - c. Eines.

4. Què és un entrepà calent de pernil dolç i formatge?
 - a. Biquini.
 - b. Planxat.

5. Amb què esperes els reis de l'Orient?
 - a. Fanalet.
 - b. Bomba.

6. Què es menja per Dijous Gras?
 - a. Greixots.
 - b. Llardons.

7. Què vol dir el verb entafonyar?
 - a. Posar alguna cosa on no hi ha espai.
 - b. Menjar ràpidament.
 - c. Posar alguna cosa a un lloc amagat.

8. Què vol dir l'adjectiu fat?
 - a. Mancat de sal.
 - b. Gras.
 - c. Estrany.

9. Què vas a caçar al bosc?
- Espàrrecs.
 - Espàrgols.
10. Quan plou, apareixen...
- Basses.
 - Biota.
11. Quan fa calor et poses...
- Pantalons curts.
 - Calces curtes.
12. On vas per reforçar assignatures fora de l'escola?
- A conferència.
 - A classes de repàs.
13. Com dius a les postres dolces que es menjen per Setmana Santa?
- Bunyol.
 - Brunyol.
14. Què vol dir la paraula meca?
- Un estri de cuina per remenar.
 - Un vehicle fet amb el que es té per casa, perquè hi juguin els nens.
 - Una eina de camp.
15. Per fer una truita has de...
- Batre els ous.
 - Deixetar els ous.
16. Quin insecte petit vola, pica i xucla sang?
- Mosquit.
 - Rendell.
17. Com es diu qui vol saber coses dels altres?
- Xafarder.
 - Llefarut.
18. Què vol dir el verb aixaliar-se?
- Vestir-se molt ràpid.
 - Aixecar-se.
 - Espavilar.

19. Què vol dir l'expressió fer mirotis?
- Donar un cop d'ull.
 - Fer enveja.
 - Anar a l'oculista.
20. Què vol dir l'adjectiu pioc?
- Malalt.
 - Petit.
 - Infantil.
21. Què vol dir la paraula estaplatxada?
- Ruixat lleu.
 - Ruixat fort en poc temps.
 - Nevada.
22. Quin calçat còmode es porta dins de casa?
- Espardenyes.
 - Sabatilles.
 - Xerracs.
23. Quin dolç fosc es presenta en forma de pal?
- Regalèssia en pal.
 - Esprit de broc.
24. Quin sinònim triaries per a la paraula "por"?
- Angoixa.
 - Basarda.
 - Feredat.
25. On guardes el cotxe a casa?
- Graix.
 - Garatge.

ANNEX XXVII - Fotos de la pàgina web

Aquestes són les fotografies incloses en la pàgina web, totes d'elaboració pròpia. També s'hi han incorporat mapes, elaborats amb el programa Canva.

